

โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project - MEMP)

158 อมรพันธุ์ 9 ซ. เสนานิคม 1 พหลโยธิน ลาดพร้าว กทม. 10230

E-mail Address: anujmemp@gmail.com โทร 0-2570-2588, โทรสาร 0-2570-2038

คำชี้แจง

เอกสารฉบับนี้ เป็นรายงานการประมวลสรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ เหตุการณ์และแนวโน้ม ด้านต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ในรอบปี 2549 ในชื่อเรื่องว่า “**ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น**” จัดทำโดย **โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project - MEMP)** โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คณะผู้ดำเนินงาน หวังว่าท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้ตามสมควร และขอความกรุณาเผยแพร่เอกสารฉบับนี้ต่อไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมถึงองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องของท่านด้วย จักขอบคุณยิ่ง

นายอนุช อภาภิรม

หัวหน้าโครงการตะวันออกกลางศึกษา (MEMP)

15 มีนาคม 2550

สารบัญ

คำชี้แจง.....	1
สารบัญ	3
บทคัดย่อ	5
Abstract	7
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	9
ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น	9
1. บทนำ สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลาง	9
2. สถานการณ์ในอิสราเอล-ปาเลสไตน์ รวมเลบานอน และซีเรีย	11
3. สงครามยึดครองและสงครามกลางเมืองอิรัก	12
4. สถานการณ์ในอิหร่าน.....	13
5. สถานการณ์กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ (Arab Gulf States).....	13
6. สงครามอัฟกานิสถาน.....	15
7. สถานการณ์อียิปต์กับตุรกี.....	15
8. สถานการณ์น้ำมัน.....	15
9. แนวโน้มปี 2007	16
รายงานสถานการณ์และแนวโน้มตะวันออกกลางปี 2549.....	20
ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น	20
1. บทนำ สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลาง	20
2. สถานการณ์ในอิสราเอล-ปาเลสไตน์ รวมเลบานอน ซีเรีย และจอร์แดน	27
3. สงครามยึดครองและสงครามกลางเมืองอิรัก	36
4. สถานการณ์ในอิหร่าน.....	38
5. สถานการณ์กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ (Arab Gulf States).....	39
6. สงครามอัฟกานิสถาน.....	45
7. สถานการณ์อียิปต์กับตุรกี.....	45
8. สถานการณ์น้ำมัน.....	48
9. แนวโน้มปี 2007	51
บรรณานุกรม	61
ลำดับความเคลื่อนไหวด้านการเมืองในตะวันออกกลางปี 2549	63
เดือนมกราคม	63
เดือนกุมภาพันธ์	64
เดือนมีนาคม	65
เดือนเมษายน	66
เดือนพฤษภาคม	66
เดือนมิถุนายน	68
เดือนกรกฎาคม	70
เดือนสิงหาคม	73

เดือนกันยายน.....	75
เดือนตุลาคม.....	77
เดือนพฤศจิกายน.....	78
เดือนธันวาคม.....	79
ลำดับความเคลื่อนไหวด้านน้ำมันและพลังงานในรอบปี 2549.....	83
เดือนมกราคม.....	83
เดือนกุมภาพันธ์.....	84
เดือนมีนาคม.....	85
เดือนเมษายน.....	86
เดือนพฤษภาคม.....	86
เดือนมิถุนายน.....	87
เดือนกรกฎาคม.....	87
เดือนสิงหาคม.....	87
เดือนกันยายน.....	88
เดือนตุลาคม.....	89
เดือนพฤศจิกายน.....	90
เดือนธันวาคม.....	91
ลำดับความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจตะวันออกกลางในรอบปี 2549	94
เดือนมกราคม.....	94
เดือนกุมภาพันธ์.....	98
เดือนมีนาคม.....	104
เดือนเมษายน.....	108
เดือนพฤษภาคม.....	112
เดือนมิถุนายน.....	116
เดือนกรกฎาคม.....	120
เดือนสิงหาคม.....	122
เดือนกันยายน.....	126
เดือนตุลาคม.....	128
เดือนพฤศจิกายน.....	129
เดือนธันวาคม.....	131
ภาคผนวก 1.....	134
รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการตะวันออกกลางศึกษา (MEMP).....	134
ภาคผนวก 2.....	135
แนะนำโครงการตะวันออกกลางศึกษา.....	135

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project- MEMP) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง (2) เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และด้านพลังงานของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง (3) เพื่อศึกษา เรียนรู้ และเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ และการเคลื่อนไหวที่สำคัญของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ระหว่างกลุ่มบุคคลและองค์กรเป้าหมายของโครงการ ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั่วไป

การวิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือพิมพ์ทั้งของในประเทศและของต่างประเทศ ข้อมูลข่าวสารจาก Internet และผลงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิธีการดำเนินงานจะมีรายงานสังเคราะห์ข่าวความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลางทุกเดือน และรายงานสถานการณ์ตะวันออกกลางในรอบ 6 เดือน และรอบสิ้นปี

ผลการวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง “ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น” พบว่าในรอบปี 2006 ภูมิภาคตะวันออกกลางมีความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ ทั้งในด้านการเมือง การทหาร และการทูต ด้านน้ำมัน และด้านการเงินการลงทุน โดยความเคลื่อนไหวด้านการทหารและการก่อการร้ายนับเป็นข่าวเด่นมากที่สุด ปรากฏเหตุการณ์ที่น่าจับตา ดังนี้คือ

1. ความขัดแย้งทางการเมืองของอิสราเอลและปาเลสไตน์ ที่ขยายตัวรุนแรงหลังการเลือกตั้งทั่วไปของปาเลสไตน์ ที่กลุ่มฮามาสได้เสียงข้างมากเด็ดขาด หนทางเจรจาสันติภาพติดตัน ขณะที่ภายในกลุ่มปาเลสไตน์เองก็เกิดความขัดแย้งภายใน
2. ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและเลบานอน ที่ร้อนแรงจนขยายตัวเป็นสงคราม โดยฝ่ายอิสราเอลบุกเข้าไปโจมตีทั้งภาคพื้นดิน อากาศ และปิดล้อมทางทะเล ภายใต้ข้ออ้างเพื่อตอบโต้กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ แต่ปฏิบัติการนี้ไม่ได้ผลตามที่อิสราเอลต้องการ
3. ความรุนแรงในอิรักที่ขยายตัวเป็นสงครามกลางเมือง โดยมีความขัดแย้งทางลัทธิศาสนาเข้าไปด้วย และการลงโทษประหารชีวิตแขวนคออดีตผู้นำอิรักที่น่าจะทำให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น
4. สถานการณ์การฟื้นตัวของตอลิบานในอัฟกานิสถาน สถานการณ์นิวเคลียร์ในอิหร่านที่ร้อนระอุจากแรงกดดันของสหรัฐและพันธมิตร จนในที่สุดคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ มีมติแทรกแซงเมื่อเดือน มี.ค. 2006 และบทบาทการต่อต้านประเทศตะวันตกของอิหร่านที่ในระยะหลังเป็นพันธมิตรแน่นแฟ้นกับซีเรีย ตลอดจนการเคลื่อนไหวของซาอุดีฯ ในฐานะพันธมิตรของตะวันตก เกือบทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของสหรัฐ ที่เข้ามามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมทั้งบทบาทของอังกฤษที่เป็นมิตรสนิทกับสหรัฐด้วย

5. สหภาพยุโรปได้เติบโตใหญ่ขึ้น และพยายามเดินนโยบายที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร

6. จัปตาการเคลื่อนไหวสร้างแกนรัสเซีย-จีนขึ้นมาคานอิทธิพลของสหรัฐ โดยเฉพาะบทบาทของรัสเซียที่แข็งแกร่งขึ้นในทุกมิติ ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะสงครามเย็นครั้งใหม่

7. แนวโน้มทั่วไปของโลกก็คือ สมการอำนาจกำลังเปลี่ยนจากตะวันตกสู่ตะวันออกมากขึ้น โดยตลาดเกิดใหม่ที่สำคัญ คือจีนและอินเดีย รวมไปถึงตะวันออกกลางที่มั่งคั่งจากน้ำมัน ซึ่งกำลังพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย ที่เด่นคือการเป็นศูนย์กลางการเงินอีกแห่งหนึ่งของโลก ความเคลื่อนไหวเหล่านี้จะเป็นทั้งการทำหายและเปิดโอกาสใหม่แก่ภูมิภาคตะวันออกกลาง

Abstract

This research, entitled “Middle East Monitoring Project” (MEMP), was aimed at the followings: (1) to study and collect significant data and knowledge on countries in the Middle East region, (2) to monitor movements in the political, economic, social and energy fields of those countries, and (3) to study, disseminate and exchange data and knowledge on important movements of the counties among the project’s target persons and organizations as well as interested people in general.

The research gathered data from documents, articles, newspapers both local and foreign, information from the Internet and research findings. Data analysis took the approach of content analysis. It conducted a monthly-synthesized report on the developments of various issues in the Middle East, and produced bi-annually and year-end reports of the situations in the region.

The research result under the topic “The Middle East 2006: Growing Inner Power” found that during 2006 the Middle East registered interesting developments in the political, military, diplomatic, oil, financial and investment fields. Among these, military and terrorism matters made the most prominent news. The focus of the events was as follows.

1. Political conflict between Israel and Palestine that had become increasingly intense following the Palestinian general election which the Hamas faction won the majority votes. Peace talks between them saw no chances of success. Meanwhile, the factional conflict between the Palestinians had not been settled.
2. The conflict between Israel and Lebanon had reached its peak and expanded into a war. The Israeli forces attacked by land, air and sea closure claiming that the aim was to fight the Hezbollah. However the operation did not bear fruits as the Israeli wanted.
3. Violence in Iraq lapsed into a state of civil war coupled with a sectarian conflict. The situation was worsened by the execution of the former Iraqi leader to death by hanging.
4. The Taliban staged resurgence in Afghanistan; the issue of Iranian nuclear program brought pressure to bear on the US and its alliance leading the UNSC to adopt a resolution of sanction in March 2006; Iran that lately became a close alliance with Syria took a role in protesting the West while Saudi Arabia having the West as its ally also made some movements; almost all of these movements are relating to the US' having been putting influences over policy changes in the Middle East region. The UK as a close alliance with the US had roles to play too.

5. The European Union had grown and tried to undertake its own economic, political and military policies.
6. Focus was on a movement to build up Russia-China side as a balance of power with the US. Especially, Russia's role had been more aggressive in all dimensions and thus possibly brought to another Cold War.
7. General trends of world situation were power equation shifting from the West to the East. The important emerging markets were China and India as well as Middle East countries amassing wealth from oil and trying to diversify their economies, notable among the endeavors being their ambition to become another financial hub. These movements presented both challenges and new opportunities for the Middle East region.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น

1. บทนำ สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลาง

สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลางรอบปี 2549 เต็มไปด้วยความระทึกใจ ทั้งการทหาร การเมือง การทูต การน้ำมัน และการเงินการลงทุน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งภายในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นทั้งการทำลายและโอกาสใหม่ แม้ว่าการทหารและการก่อการร้ายได้เป็นข่าวเด่นเหนือข่าวอื่น แต่การเข้าใจตะวันออกกลางจากมุมมองพื้นฐานทางเศรษฐกิจน่าจะให้ภาพที่ชัดเจนดีขึ้นอีก

- จัปตาการเคลื่อนย้ายศูนย์อำนาจจากตะวันตกมาสู่ตะวันออก

นิตยสารดิเนียร์สแตนด์การ์ดเพื่อธุรกิจในโลกมุสลิม ได้เสนอแนวโน้มหลัก 10 ประการ (ในระยะ 5-10 ปี) สำหรับผู้บริหารชาวมุสลิมที่จะต้องปรับตัว และหนึ่งในแนวโน้มหลักนั้นและเป็นอันดับแรก ได้แก่ กิจกรรมเศรษฐกิจโลกจะย้ายมาสู่ตะวันออก เนื่องด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

(1) การรุ่งเรืองขึ้นของจีนและอินเดีย (ซึ่งเป็นตลาดผู้บริโภคเกิดใหม่ที่ใหญ่ที่สุด และเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุด) และ

(2) การค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นภายในกลุ่มประเทศมุสลิมโลก

อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่สมการทางอำนาจจะเคลื่อนย้ายจากตะวันตกมาสู่ตะวันออก น่าจะเกิดจากเหตุปัจจัยอื่นด้วย นอกเหนือจาก 2 ประการข้างต้น ได้แก่

1. การอ่อนแรงลงอย่างทั่วด้านของสหรัฐ

มีสัญญาณและเหตุปัจจัยในระยะใกล้ดังนี้ 1) การติดหล่มในสงครามยึดครองอิรัก 2) การถูกตริ่งในอัฟกานิสถาน 3) ในทางการเมืองเกิดกระแสต่อต้านสหรัฐไปทั่วโลก โดยเฉพาะในโลกมุสลิม 4) นโยบายแบบจักรวรรดินิยม ทำให้เกิดความไม่เอียงในทางการทำสงครามและการพัฒนาอาวุธซึ่งมีราคาแพงมาก 5) จากนโยบายแบบจักรวรรดินิยมและการใช้จ่ายทางทหารสูง กล่าวกันว่าเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร 6) ในด้านอุตสาหกรรมการเงินมีรายงานที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินให้แก่มหานครนิวยอร์ก ระบุว่า นิวยอร์กและเมืองอื่นในสหรัฐ กำลังสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมการเงิน 7) การไม่สมดุลทางเศรษฐกิจสหรัฐในปัจจุบัน 8) ช่องว่างทางสังคมซึ่งสูงมากสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว 9) สมการอำนาจที่กำลังเปลี่ยนไป (The Shifting Power Equation) โดยอำนาจจะเปลี่ยนจากตะวันตกสู่ตะวันออกมากขึ้นบางคนสรุปว่าโลกาภิวัตน์ที่สหรัฐเป็นเจ้าของได้สิ้นสุดแล้ว (ดูบทความ American No Longer Owns Globalization ใน อินเทอร์เน็ตชานแนล เฮอรัลด์ ทริบูน, 240107)

2. การเติบโตใหญ่ของสหภาพยุโรปและการหดหายของพันธมิตร

การเติบโตใหญ่ของสหภาพยุโรปทำให้ยุโรปซึ่งเคยเป็นศูนย์อำนาจมาก่อน มีความเป็นอิสระกระทั่งท้าทายอิทธิพลของสหรัฐมากขึ้นในด้านต่างๆ ขณะที่พันธมิตรสำคัญของสหรัฐ เช่น ญี่ปุ่น ก็รู้สึกว่าจะต้องพึ่งตนเองมากขึ้น เมื่ออิทธิพลสหรัฐลดลง มีความพยายามที่จะรักษาความเป็นอิสระทางนโยบายสูงขึ้น

3. การรวมพลังประเทศในลาตินอเมริกา

ปรากฏการรวมพลังของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 2006 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความเป็นปึกแผ่น และเพื่อความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ-การเมือง ที่สำคัญคือจากการถูกรวบงำโดยสหรัฐ

ความเป็นไปได้ที่จะรวมชาติอเมริกาได้นี้เกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) ความสำนึกของผู้นำในประเทศลาตินอเมริกาว่าไม่สามารถดำรงตนอยู่ได้ประเทศเดียวในกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก 2) การลุกขึ้นทวงสิทธิอย่างต่อเนื่องและแข็งขันของประชาชนพื้นเมือง 3) การได้มีองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานอยู่ 2 องค์กร ได้แก่ ประชาคมแอนดีส (Andean Community – Can) ได้แก่ กลุ่มประเทศที่อยู่บริเวณเทือกเขาแอนดีส กลุ่มนี้ได้ตั้งขึ้นมากกว่า 35 ปีแล้วในปี 1969 และกลุ่มตลาดร่วมใต้ (Southern Common Market ภาษาสเปนว่า Mercado Comun del Sur นิยมเรียกย่อตามภาษาสเปนว่า Mercosur) ตั้งขึ้นในปี 1991

4. การมีอำนาจใหม่ของรัสเซีย

รัสเซียก็แสดงบทบาทเด่นขึ้น เนื่องจากพื้นฐานทางภูมิศาสตร์การเมือง มีทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติสูง หลังจากผ่านภาวะยุ่งยากช่วงหนึ่ง ก็ได้ฟื้นตัวมีความเป็นปึกแผ่นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในด้านการเมืองประธานาธิบดีปูตินได้รับคะแนนนิยมสูง ต่างกับผู้นำในโลกตะวันตก ความรู้สึกรักปิตุภูมิยังทรงพลัง ในด้านเศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี 2006 อัตราเติบโตสูงราวร้อยละ 6.7-6.9 ตลาดหลักทรัพยากรมีมูลค่าใกล้ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (แคนาดา.คอม, อินเทอร์เน็ต 010207)

สัญญาณแสดงความโดดเด่นของรัสเซีย เห็นได้จากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำ 3 ประเทศ ได้แก่ รัสเซีย ฝรั่งเศส และเยอรมนี ในเดือนกันยายน 2006 ที่กรุงปารีส

มีเหตุการณ์ที่น่าจับตาเกี่ยวกับรัสเซีย ได้แก่

1) ในปี 2005 รัสเซียได้แข่งขันนำสหรัฐในฐานะผู้ขายอาวุธอันดับสูงสุด 2) รัสเซียเตรียมเปิดโรงผลิตเชื้อเพลิงยูเรเนียมร่วมกับคาซัคสถานที่บริเวณทางตะวันออกของไซบีเรีย เพื่อสนองเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ทั่วโลก (สำนักข่าวรัสเซีย 261006) 3) ผู้นำอียิปต์ที่สนิทสนมกับสหรัฐ ได้แก่ ประธานาธิบดีมูบารัค ได้เดินทางไปเยือนรัสเซียในช่วงปลายปี 2006

5. การจัดตั้งองค์กรศูนย์อำนาจใหม่

ศูนย์อำนาจใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization) จัดตั้งขึ้นในปี 2001 แกนได้แก่พันธมิตรจีน-รัสเซียในการต้านอิทธิพลของสหรัฐในบริเวณ

เอเชียกลางโดยเฉพาะ ซึ่งคาดว่าจะทำให้อิทธิพลของสหรัฐในส่วนนี้ เช่น ประเทศอุซเบกิสถาน และ อิทธิพลบนแผ่นดินเอเชีย-ยุโรป (Eurasia) โดยทั่วไป ลดลง

ในท่ามกลางการเคลื่อนย้ายทางอำนาจ ได้ปรากฏมีการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่เด่นชัดได้แก่ 1) อิหร่านได้แสดงบทบาทเด่นในการต่อต้านอิทธิพลสหรัฐ-อิสราเอล และการที่ยังสามารถ ยืนหยัดอยู่ได้ตลอดปี 2549 ได้เพิ่มเกียรติภูมิแก่ผู้นำอิหร่านขึ้นอีก 2) อิสราเอลตกเป็นฝ่ายรับทาง การเมือง แม้ว่าจะมีแสนยานุภาพเข้มแข็ง 3) กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับได้มีการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ- การเมืองอย่างคึกคัก 4) อียิปต์ได้เริ่มปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นไปได้ที่จะมีการสร้าง แกนอียิปต์-ซาอุดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ประเทศอาหรับในการคานอำนาจกับอิหร่าน

2. สถานการณ์ในอิสราเอล-ปาเลสไตน์ รวมเลบานอน และซีเรีย

ในบริเวณดังกล่าวที่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในช่วงปี 2006 ได้เกิดความไม่สงบลุกลามไป ทั่ว อย่างคาดไม่ถึง ส่วนสำคัญเกิดจากความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ขยายตัวออกไป

2.1 ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์

ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ปะทุสู่ระดับสูง จนกระทั่งบานปลายไปยังประเทศใกล้เคียง ด้วยเหตุปัจจัย ได้แก่ 1) การปะทุนี้เป็นการต่อเนื่องของการลุกขึ้นสู้ครั้งที่สองของชาวปาเลสไตน์ 2) มี กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ (พรรคแห่งพระเจ้าเป็นเจ้า) ที่เคลื่อนไหวอยู่ในเลบานอนต่อเนื่องมาจนถึงอิสราเอลตอน เหนือ 3) แบบรูปการสู้รบในความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ จะเป็นทำนองว่า อิสราเอลใช้ “มือเหล็ก” ทางแสนยานุภาพและการสนับสนุนจากตะวันตกที่มีสหรัฐเป็นแกน ส่วนกลุ่มต่อต้านใช้ยุทธวิธีสู้รบแบบ จรยุทธผสมการก่อการร้าย พยายามสร้างฐานมวลชนให้เข้มแข็ง และได้รับความสนับสนุนในโลกมุสลิม 4) การปะทุขึ้นของความขัดแย้ง ยังสืบเนื่องจากสงครามอิรัก

2.2 สถานการณ์ทั่วไปในอิสราเอล

ในอิสราเอลมีสถานการณ์ทั่วไป 4 ประการได้แก่ 1) อิสราเอลตกเป็นฝ่ายรับทางการเมืองในกรณี พิพาทอิสราเอล-ปาเลสไตน์ 2) ปฏิบัติการที่ไม่ได้ผลของอิสราเอลในการก่อสงครามเลบานอน 3) ปัญหา การเมืองภายในของอิสราเอลรุนแรง เดวิด กอรอสแมน นักเขียนชาวอิสราเอลได้กล่าวปราศรัยในงานรำลึก การเสียชีวิตของอดีตนายกรัฐมนตรียิตซัค ราบิน ในเดือนพฤศจิกายน 2006 ว่า สงครามครั้งหลังใน เลบานอน แสดงว่าการนำของประเทศกลวงไปทั้งทางทหารและการเมือง ผู้ที่กำลังนำประเทศอิสราเอล อยู่ ไม่สามารถเชื่อมประเทศอิสราเอลและอัตลักษณ์ของตนให้เข้ากันได้ ในตอนท้ายเขาได้เรียกร้องให้ นายโอลเมิร์ต เปิดการเจรจากับกลุ่มฮามาส 4) การเปิดศึกหลายด้าน

2.3 สถานการณ์ในปาเลสไตน์

มีที่น่าสนใจได้แก่ 1) การเลือกตั้งทั่วไปในเขตปกครองปาเลสไตน์ ในเดือนมกราคม 2006 และ ผลกระทบต่อเนื่อง 2) สถานการณ์ใน เวสต์ แบงก์และฉนวนกาซา ในรอบปี 2006 ได้เกิดความขัดแย้ง

รุนแรงระหว่างอิสราเอล-ฉนวนกาซา ที่ค่อยๆไต่ระดับมาตั้งแต่เดือน กันยายน 2005 ขึ้นสู่กระแสดังเมื่อ กลุ่มฮามาสได้รับเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลในต้นปี 2006 มีการตอบโต้กันโดยอาวุธระยะไกล อิสราเอล ตอบโต้ด้วยการใช้ปฏิบัติการทางทหารเต็มรูปแบบเรียกว่าปฏิบัติการฝนฤดูร้อน (Operation Summer Rain) ตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน โดยบุกโจมตีพื้นที่ฉนวนกาซาทั่วทุกแห่งตามแผนทางยุทธศาสตร์ ปฏิบัติการทางทหารของอิสราเอลครั้งนี้ บรรลุเป้าหมายที่สำคัญของอิสราเอล ได้แก่ ทำให้รัฐบาลฮามาส อ่อนแอลง ทั้งในทางอำนาจปกครองและการให้บริการที่จำเป็นแก่ประชาชน เปิดช่องให้กลุ่มฟาตาคีพื้นที่ อำนาจขึ้น เกิดความปั่นป่วนทางการเมืองและการจลาจล การปะทะระหว่างกองกำลังกลุ่มฮามาส และฟาตาคี จนอาจขยายไปสู่สงครามกลางเมืองได้

2.4 สถานการณ์ในเลบานอน

เลบานอนในปี 2006 ได้เปลี่ยนจากความสงบรุ่งเรือง สู่การจลาจลและภาวะสงครามที่อาจ กลายเป็นสงครามกลางเมืองได้ในเวลาอันรวดเร็ว แสดงถึงความอ่อนไหวของสถานการณ์ในประเทศนี้ และของทั้งภูมิภาค ลำดับความวุ่นวายอาจสรุปได้ดังนี้

- 1) การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีนารายิต ฮารีรี แห่งเลบานอน
- 2) การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตริเลบานอนในเดือน กรกฎาคม 2005
- 3) สงครามเลบานอน (กรกฎาคม-สิงหาคม 2006) 4) การชุมนุมขับไล่รัฐบาล

2.5 สถานการณ์ในซีเรีย

ในสงครามอิรักปี 2003 ซีเรียคัดค้าน ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างซีเรียกับสหรัฐเสื่อมลง อย่างรวดเร็ว และซีเรียเริ่มถูกโดดเดี่ยว หลังเหตุการณ์ลอบสังหารนายกรัฐมนตริเลบานอนในปี 2005 ซีเรียถูกโดดเดี่ยวมากขึ้น จำต้องถอนทหารออกจากเลบานอนทั้งหมด หลังจากนั้นซีเรียกับอิหร่านได้เสริม ความสัมพันธ์ทางทหารใกล้ชิดขึ้นอีกในการต่อต้านอิทธิพลจากภายนอกโดยทำสัญญาทางทหารระหว่าง กันในเดือนมิถุนายน 2006 กล่าวได้ว่าซีเรียอาศัยกลุ่มฮิซบอลเลาะห์เพื่อรักษาอิทธิพลของตนในเลบานอน ไว้ สถานการณ์ในตะวันออกกลางเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อสหรัฐจมปลักในสงครามอิรักมากขึ้น และปฏิบัติการ ทางทหารของอิสราเอลในเลบานอนไม่ประสบความสำเร็จตามคาด อิทธิพลของซีเรียจึงเพิ่มขึ้น เช่นเห็น กันว่าซีเรียควรเป็นประเทศหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนในการแก้ปัญหาสงครามอิรัก ขณะที่อิทธิพลของซีเรียใน เลบานอนก็เพิ่มขึ้นตามอิทธิพลของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์

3. สงครามยึดครองและสงครามกลางเมืองอิรัก

สถานการณ์ทั่วไป

1) ความอ่อนแอของรัฐบาลอิรัก 2) อิรักก้าวสู่ภาวะสงครามกลางเมือง 3) มีการเคลื่อนไหวใน ประเทศมุสลิม 4) การฟื้นฟูประเทศอิรักทำได้ล่าช้า 5) แนวโน้มเหตุการณ์ดูยิ่งเลวร้ายลง 6) ความ พยายามแก้ปัญหาที่ไร้ผล

ผลกระทบของสงครามในอิรัก

- 1) **ต่อภูมิภาคและโลกมุสลิม** ส่งผลกระทบอย่างสูงต่อความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาคและโลกมุสลิม ทำให้กลุ่มหัวรุนแรงรวมทั้งอิหร่านมีอิทธิพลมากขึ้น
- 2) **ต่อสหรัฐ** ด้านการคลัง ต้องใช้จ่ายสูง ประมาณ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ด้านการเมืองทำให้ประธานาธิบดีตกอับ และพรรคเดโมแครตขึ้นมามีอำนาจในสภาของเกรส เกิดกลุ่มต่อต้านสงครามจำนวนมาก ด้านสังคม เกิดความแตกแยก และความไม่พอใจเนื่องจากบริการจากรัฐไม่ทั่วถึงหรือไม่ได้คุณภาพตามที่คาดหวัง ด้านสากล เกียรติภูมิของประเทศตกต่ำ
- 3) **ต่อประเทศอังกฤษ สเปน และอิตาลี** ที่คล้อยตามนโยบายสหรัฐ ต้องประสบปัญหาทางการเมืองอย่างหนักในทำนองเดียวกัน
- 4) **ต่อภูมิภาคละตินอเมริกา** สหรัฐลดความสนใจลง มีส่วนทำให้ซีกโลกนี้เป็นอิสระมากขึ้น
- 5) **ผลกระทบต่อโลก** ทำให้สันติภาพในโลกคลอนแคลน

4. สถานการณ์ในอิหร่าน

4.1 สถานภาพอิหร่านจากบางทัศนะ

อิหร่านจากทัศนะของเดโบราห์ แคมเบล

- 1) ประเทศอิหร่านประกอบด้วยชนชาติต่างๆ หลายชนชาติ 2) อิหร่านมีประชากรเป็นเยาวชนมาก 3) รายงานทางการระบุปัญหาเยาวชนสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (ก) เรื่องเพศที่มีลักษณะเสรี (ข) การว่างงาน (ค) ยาเสพติด (ง) ความศรัทธาหรือความเคร่งทางศาสนาน้อยกว่าคนรุ่นก่อน 4) เรื่องพลังงานนิวเคลียร์ถือเป็นประเด็นใหญ่ 5) ประธานาธิบดีอาห์มาดีเนjad นับว่าได้รับความนิยมพอสมควร

4.2 สถานการณ์ของอิหร่าน

การเลือกตั้งสภาผู้เชี่ยวชาญ (Assembly of Expert) เป็นสภาของผู้รู้ทางศาสนา มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นผู้เลือกผู้นำสูงสุด และในเดือนกุมภาพันธ์ 2007 อิหร่านเปิดให้องค์การระหว่างประเทศ คณะทูตและสื่อมวลชน เข้าเยี่ยมชมโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

5. สถานการณ์กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ (Arab Gulf States)

5.1 สถานการณ์ในซาอุดีอาระเบีย

ในทางการเมือง

เนื่องจากเหตุปัจจัยบางประการได้แก่ 1) ความมั่งคั่งจากน้ำมัน 2) ขนาดของประเทศที่ใหญ่ ตกทั้งทะเลแดงและอ่าวเปอร์เซีย 3) จำนวนประชากรที่มากเมื่อเทียบกับรัฐอาหรับอื่นในตะวันออกกลาง 4) เป็นที่กำเนิดของศาสนาอิสลาม และที่ตั้งนครศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาได้แก่เมกกะและมาดีนา 5) การมีพันธมิตรที่เหนียวแน่นพอสมควรระหว่างฝ่ายกษัตริย์ผู้ปกครองและผู้สอนศาสนา

การเมืองซาอุดีอาระเบียมีเสถียรภาพยาวนาน ปัจจุบันแม้กล่าวกันว่าอยู่ในภาวะไม่มั่นคง แต่ก็ไม่มีอำนาจภายในท้าทายโดดเด่น ได้แสดงบทบาทที่สำคัญในหลายระดับ

ในทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งเมืองเศรษฐกิจ (Economic City) ซึ่งจะก่อผลในด้านดีหลายประการ ได้แก่

1) การสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ไม่ให้กระจุกตัวอยู่ในเรื่องน้ำมันและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ ได้แก่ ยูเออี เป็นต้น 3) เป็นการสร้างงานให้แก่ชาวซาอุดีฯซึ่งมีอัตราการว่างงานสูง เป็นบ่อเกิดปัญหาทางสังคมและความไม่สงบทางการเมือง 4) เปิดรับความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากตะวันตกมีสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจากประเทศจีนด้วย

เมืองเศรษฐกิจแห่งแรก ได้แก่ เมืองเศรษฐกิจคิงอับดุลลาห์ (King Abdullah Economic City – KAEC) เริ่มการก่อสร้างตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2005 ปรจวบกับห้วงเวลาที่ซาอุดีฯได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ต่อมาเปิดเมืองเศรษฐกิจอีก 3 เมือง ในปัจจุบันมีถึง 4 เมือง

กล่าวได้ว่าปี 2006 (พ.ศ. 2549) เป็นปีแห่งเมืองเศรษฐกิจของซาอุดีฯ การสร้างเมืองนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และจัดการหรือประสานงานโดยสำนักงานการลงทุนทั่วไปซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabian General Investment Authority)

5.2 สถานการณ์ในบาห์เรน

มีจุดเด่นในการพัฒนาประชาธิปไตย ที่มีกิจกรรมทางการเมืองค่อนข้างคึกคัก โดยมีขบวนการฮักเพื่อเสรีภาพและประชาธิปไตยบาห์เรน (Haq Movement for Liberty and Democracy Bahrain) เป็นฝ่ายค้าน องค์การเหล่านี้เคลื่อนไหวในพื้นที่ที่มีผู้ถือสัญชาติเป็นสำคัญ (อัลจาซีรา 020207)

5.3 สถานการณ์ในยูเออี

กรณีที่ทำเรือดูไบโลก (Dubai Port World – DP World) ซึ่งรัฐบาลดูไบเป็นเจ้าของ เจริญซื่อทำเรือ 6 แห่งในสหรัฐ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2006 ฝ่ายบริหารสหรัฐตกลง แต่เกิดกระแสคัดค้าน จากสื่อมวลชนและนักการเมืองชั้นนำโดยการอ้างเหตุความมั่นคง สภาของเกรตสหรัฐจึงมีมติให้ชะลอการซื้อขายไป

5.4 สถานการณ์ในการ์ตา

1) รัฐกาตาร์จัดแข่งกีฬาเอเชียนเกมส์ 2006 2) การพัฒนาสำนักข่าวอัลจาซีรา

5.5 การพัฒนาประชาธิปไตยในคูเวต

คูเวตปกครองในระบอบกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีระบบรัฐสภายาวนานกว่าทุกรัฐในอ่าวอาหรับ จัดทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ที่สตรีมีสิทธิในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก

6. สงครามอัฟกานิสถาน

มีลักษณะเด่น 5 ประการด้วยกันได้

1) สถานการณ์สู้รบรุนแรงขึ้นจากการฟื้นตัวของกลุ่มตอลิบาน 2) กลุ่มนาโตและสหรัฐเสริมกำลังทหารเพิ่มขึ้นตลอดปี 2006 3) การฟื้นฟูประเทศล่าช้ากว่ากำหนดการ 4) สงครามขยายตัวสู่ด้านตะวันตกของปากีสถาน 5) คาดหมายว่าในปี 2007 การสู้รบยิ่งรุนแรง

7. สถานการณ์อียิปต์กับตุรกี

อียิปต์และตุรกีไม่ได้อยู่ในตะวันออกกลางโดยตรง แต่ก็ควรรายงานสถานการณ์บางประการเนื่องจากประเทศทั้งสองมีอิทธิพลต่อโลกอาหรับและโลกมุสลิมในระดับที่แน่นอน

7.1 ภูมิหลัง

1) ทั้งอียิปต์และตุรกีต่างเคยเป็นจักรวรรดิเก่า 2) ทั้งสองประเทศมีการปรับเปลี่ยนประเทศให้ทันสมัย

7.2 สถานการณ์ในรอบปี 2006

ในตุรกีมีจุดเด่นดังนี้ ก) การเข้าเป็นสมาชิกสมรภูมิของสหภาพยุโรป ข) ปัญหากรณีไซปรัส ค) การแก้ปัญหากรณีชาวเคิร์ดในประเทศ รวมทั้งเขตชาวเคิร์ดในอิรัก ง) การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง ส่วนในอียิปต์มีเหตุการณ์ที่น่าจับตา ได้แก่ ก) เหตุก่อการร้าย ข) การกวาดล้างฝ่ายค้านทางการเมือง ค) การสร้างพันธมิตรทางการเมือง

7.3 บทบาทและอิทธิพลของทั้งสองประเทศ

ทั้งสองประเทศ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างประเทศมุสลิมที่พัฒนาเพื่อไล่ทันตะวันตกและเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยอิทธิพลทางศาสนาน้อย มีรัฐบาลแบบโลกวิสัย (Secular)

8. สถานการณ์น้ำมัน

8.1 สถานการณ์ทั่วไป

สถานการณ์ทั่วไปของพลังงานน้ำมันและแก๊สธรรมชาติที่ควรจับตาคือ 1) ปรากฏการณ์ราคาน้ำมันเคลื่อนไหวขึ้นสูงและลดต่ำอย่างฮวบฮาบ 2) การผลิตถึงขั้นสูงสุด 3) ความต้องการน้ำมันเพิ่มขึ้น 4) ประเทศเจ้าของน้ำมันต่างพากันรักษาผลประโยชน์ของตนมากขึ้น 5) ประเทศที่ใช้น้ำมันมากมี 5 ประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอัตราการใช้สูงโด่งดังที่สุดในโลก

8.2 สถานการณ์เด่น

ก) การเคลื่อนไหวของซาอุดีและอิหร่าน ซึ่งปรากฏภาพกว้างว่าทั้งสองประเทศแข่งขันกันเป็นผู้นำทั้งในด้านพลังงานและการเมืองของภูมิภาค อาจสรุปได้ว่าซาอุดียังคงสามารถรักษาการนำในกลุ่มโอเปกได้

ข) การเคลื่อนไหวของรัสเซีย การเคลื่อนไหวของรัสเซีย ถือเป็นการเคลื่อนไหวที่ทรงพลังที่สุดต่อโลกพลังงานและดุลอำนาจโลกรวมทั้งในตะวันออกกลาง เป็นที่เห็นได้ชัดว่า การฟื้นตัวของรัสเซียหลังการล่มสลายของคอมมิวนิสต์นั้น ที่สำคัญเกิดจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ การเคลื่อนไหวของรัสเซียอาจนับได้ว่าเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2003 เมื่อได้จับกุมนายโคดอร์คอฟสกี (Mikhail Khodorkovsky) หัวหน้าผู้บริหารบริษัทยูคอส (Yukos) อันเป็นบริษัทน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดของรัสเซียในขณะนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่การจับกุมนายโคดอร์คอฟสกีในเดือนตุลาคม 2003 ปรากฏว่าราคาน้ำมันโลกที่ตลาดนิวยอร์ก ทะยานขึ้นอย่างรวดเร็ว จากบาร์เรลละ 25 ดอลลาร์สหรัฐในเดือนกันยายน 2003 เป็น บาร์เรลละกว่า 60 ดอลลาร์ในเดือนสิงหาคม 2005 ในรอบปี 2006 รัสเซียได้ใช้พลังงานเป็นอาวุธ

ค) การเคลื่อนไหวของจีน ทางด้านพลังงานมีอยู่ 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) ในฐานะผู้บริโภครายใหญ่ 2) ในด้านการเข้าไปร่วมลงทุนหรือซื้อสัมปทานในการสำรวจขุดเจาะน้ำมันในประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง ได้แก่ อิหร่าน เป็นต้น 3) เป็นผู้พัฒนาเหมืองถ่านหินอย่างมาก

ง) การเคลื่อนไหวของประเทศผู้ผลิตน้ำมันในโลกที่สาม มีลักษณะทั่วไปคือการพยายามโอนหรือเปลี่ยนกิจการให้กลายเป็นของรัฐ ลดอิทธิพลของบริษัทน้ำมันต่างชาติ

9. แนวโน้มปี 2007

9.1 สหรัฐจะทิ้งระเบิดอิหร่านหรือไม่ ?

ยุทธศาสตร์ (ข้ออ้าง) ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวของสหรัฐ ภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรมเดือนกันยายน 2001 ได้แก่ สงครามต่อต้านการก่อการร้าย การเปลี่ยนระบอบปกครองในอิรัก และการสร้างประชาธิปไตยหรือระบบตลาดเสรีนิยมที่มีสหรัฐเป็นผู้นำขึ้นทั่วภูมิภาค แต่ยุทธศาสตร์หรือข้ออ้างดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคตั้งแต่เริ่มต้น และในปัจจุบันดูเหมือนอยู่ในภาวะล้มละลาย

แนวโน้มสู่สงครามเย็นครั้งใหม่

ในการประชุมว่าด้วยนโยบายความมั่นคงนครมิวนิค (Munich Conference on Security Policy) ครั้งที่ 43 ต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ซึ่งมีผู้นำตะวันตกเข้าร่วมประชุม เช่น นายกรัฐมนตรีเยอรมนี แองเจลา เมอร์เคิล รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐโรเบิร์ต เกตส์ รวมทั้งสมาชิกสภาองเกรสสหรัฐ นายวลาดีมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีรัสเซีย ได้กล่าวโจมตีสหรัฐอย่างเผ็ดร้อน ว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดการแข่งขันทางอาวุธนิวเคลียร์โดยพัฒนาระบบขีปนาวุธป้องกันขึ้น ทำลายสถาบันระหว่างประเทศ และทำให้ตะวันออกกลางตกอยู่ในภาวะไร้เสถียรภาพ และพยายามที่จะแบ่งยุโรปปัจจุบันออกเป็น 2 ค่าย

การสถาปนาประชาธิปไตยในตะวันออกกลางยังห่างไกล เพราะว่าเมื่อเปิดประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งอย่างเสรี ก็มีแนวโน้มที่กลุ่มเคร่งศาสนาหรือกลุ่มที่ต้องการเป็นอิสระจากสหรัฐจะได้รับชัยชนะ

ข้ออ้างใหม่ในการเคลื่อนไหวในตะวันออกกลาง

(1) การปลุกผีอิหร่าน (2) การขยายความขัดแย้งระหว่าง 2 นิกาย (3) เพิ่มกำลังทหารขึ้นในตะวันออกกลาง

จากการเปลี่ยนยุทธวิธีของสหรัฐดังกล่าว จึงมีเสียงวิจารณ์นานาว่าสหรัฐจะโจมตีอิหร่าน และในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ทางกรสหรัฐแสดงหลักฐานที่อ้างว่าอิหร่านเข้าไปสนับสนุนการต่อต้านในอิรัก เสียงวิจารณ์นี้ก็เป็นจริงจางขึ้น

มีเหตุผลหลายประการที่สหรัฐไม่ควรโจมตีอิหร่าน ได้แก่

- 1) อิหร่านมีความสามารถในการตอบโต้สหรัฐสูงกว่าอิรักมาก
- 2) การโจมตีอิหร่านได้ผลเพียงชะลอโครงการ แต่ไม่อาจหยุดยั้งการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ได้ เนื่องจากเป็นกระแสไปทั่วโลก จากการที่น้ำมันราคาสูง
- 3) อิหร่านมีศักยภาพต่ำมากในการคุกคามสหรัฐและยุโรปตะวันตก แม้การใช้อาวุธนิวเคลียร์ทำลายอิสราเอลก็เกิดขึ้นยาก เพราะเท่ากับเป็นการทำลายชาวปาเลสไตน์ และรัฐอาหรับอื่นที่อยู่ใกล้เคียงด้วย นั่นคือเป็นข้ออ้างที่ไม่มีเหตุผล
- 4) การโจมตีอิหร่านยิ่งจะทำให้สหรัฐโดดเดี่ยวในสากล และเป็นภัยถึงในหมู่มุสลิมมากขึ้น ทำให้ฐานะของอิหร่านสูงเด่นขึ้นอีก
- 5) อิหร่านไม่ใช่คู่แข่งของสหรัฐ การโจมตีอิหร่านทำให้สหรัฐอ่อนแอลงทางการทูตและการเมือง และทำให้คู่แข่งที่แท้จริงของสหรัฐ ได้แก่รัสเซีย-จีน ใช้โอกาสนี้เพิ่มบทบาทและอิทธิพลในเวทีโลกมากขึ้น การโจมตีอิหร่านของสหรัฐยิ่งหนักหน่วงและลึกซึ้ง ก็ยิ่งก่อผลดีต่อรัสเซีย-จีนเท่านั้น โดยภาพรวม การโจมตีอิหร่านก่อผลเสียต่อผลประโยชน์แห่งชาติสหรัฐ มากกว่าผลดี

ยังมีเหตุผลด้านอื่นที่สนับสนุนว่าสหรัฐจะโจมตีอิหร่าน ที่สำคัญมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่

- 1) เพื่อเป็นการปกปิดความพ่ายแพ้ในอิรัก เป็นการสำแดงอำนาจก่อนที่จะถอนตัวออกไป
- 2) เป็นด้านจิตวิทยาและศักดิ์ศรีของจักรวรรดินิยมที่กำลังเสื่อมอำนาจมักปฏิบัติ

9.2 การเจรจาสันติภาพยิว-ปาเลสไตน์

ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์มีผู้แสดงสำคัญ 7 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) กลุ่มปาเลสไตน์ (2) กลุ่มประเทศอาหรับ (3) อิสราเอล (4) สหรัฐและพันธมิตรตะวันตก (5) อิหร่าน (6) รัสเซียซึ่งเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในปี 2006 และคาดว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยอาจดึงจีนเข้าเป็นพันธมิตรด้วย (7) องค์การสหประชาชาติ โดยอาจแยกกล่าวได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1) **กลุ่มปาเลสไตน์และประเทศอาหรับ** รวมทั้งประเทศอิหร่าน แนวโน้มทั่วไปก็คือยินยอมในการเจรจาสันติภาพ ขณะที่ดำเนินสู่รูปไปพลาง

2) **ทางด้านกลุ่มอิสราเอลและสหรัฐ** กล่าวได้ว่าเป็นผู้แสดงสำคัญที่สุดต่อสันติภาพในตะวันออกกลาง พบว่ากระแสหลักยังเป็นการใช้แสนยานุภาพ สันติภาพจากความเข้มแข็ง และ

3) **ใครจะเป็นตัวกลางในการเจรจาสันติภาพครั้งนี้** ปัญหาความขัดแย้งนี้อยู่ที่ความไม่ไว้วางใจกันระหว่างสองฝ่าย สหรัฐได้มีบทบาทสำคัญในการเสนอหนทางสันติภาพ แต่ทั้งหมดล้มเหลว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ตัวกลางอื่นมาเพิ่ม ได้แก่ รัสเซีย และองค์การสหประชาชาติ คือจำเป็นต้องเปิดการเจรจาหลายฝ่ายขึ้น เช่นเดียวกับการแก้ไขความขัดแย้งที่ยืดเยื้ออื่น

9.3 การเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจหรือสงครามกลางเมือง 3 แห่ง

แม้ข่าวคราวเกี่ยวกับตะวันออกกลางจะหนักไปในเรื่องของความขัดแย้งและสงคราม แต่ในอีกด้านหนึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในภูมิภาคนี้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในปี 2007 ตะวันออกกลางจะบ่ายหน้าไปสู่ทิศทางใด ระหว่างการเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจและสันติภาพและสงครามกลางเมือง 3 แห่ง

ในด้านการเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ

มีการเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีตัวอย่างรูปธรรมจำนวนไม่น้อย อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวดังกล่าวถูกกลบด้วยเรื่องทางการเมืองและการทหาร ซึ่งสามารถทำลายผลบวกของการพัฒนาได้ในพริบตา ด้วยนโยบายการทิ้งระเบิดจนกลับไปสู่ยุคหินของสหรัฐ

ในด้านปัญหาสันติภาพและสงคราม

ในรอบปี 2006 มีผู้ชี้ถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดสงครามกลางเมืองในปาเลสไตน์ เลบานอนและอิรักพร้อมกันในวันออกกลาง ในปี 2007 คาดหมายในด้านที่ว่าพลังแห่งสันติภาพจะสามารถต้านทานพลังแห่งสงครามได้ และสถานการณ์ความรุนแรงทั่วไปไม่น่าจะเลวร้ายไปกว่าในปี 2006

9.4 ช่องว่างและการพัฒนา

โลกอาหรับและประเทศมุสลิมในวันออกกลางกล่าวโดยทั่วไป มีช่องว่างที่สำคัญ 6 ประการ ซึ่งด้านหนึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาเพื่อลดทอนช่องว่างลง ช่องว่างดังกล่าวได้แก่ 1) ช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน 2) ช่องว่างทางเศรษฐกิจ ระหว่างคนรวยกับคนจน ระหว่างเมืองกับชนบท 3) ช่องว่างระหว่างวัย หากจัดการไม่ดีก็อาจกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้ 4) ช่องว่างทางเพศ ภาวะช่องว่างทางเพศเป็นสิ่งที่ค่อยๆ คลี่คลายไปตามการพัฒนาของสังคม 5) ช่องว่างทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 6) ช่องว่างทางการบริหารจัดการหรือการจัดการสมัยใหม่

กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการปรับองค์กรอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในโลกที่ไม่แน่นอนและเต็มไปด้วยการแข่งขัน ส่งผลกระทบบอย่างสูงต่อโลกอาหรับและโลกอิสลาม ขณะเดียวกัน ความเป็นไปในตะวันออกกลางก็มีผลกระทบต่อโลกาภิวัตน์ด้วย

สันติภาพ ประชาธิปไตย และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในตะวันออกจะสร้างโฉมหน้าใหม่แห่งโลกาภิวัตน์ ภูมิภาคด้านการเมืองในตะวันออกกลาง จะเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เมื่ออิทธิพลภายนอกลดบทบาทลงและผู้แสดงภายในสามารถกำหนดนโยบายการเมืองและการพัฒนาประเทศของตนเองได้มากขึ้น นี่เป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่จุดหนึ่งของตุลอำนาจโลก

รายงานสถานการณ์และแนวโน้มตะวันออกกลางปี 2549

ตะวันออกกลาง 2549: อำนาจภายในที่สูงขึ้น

1. บทนำ สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลาง

สถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกกลางรอบปี 2549 เต็มไปด้วยความระทึกใจ ทั้งการทหาร การเมือง การทูต การน้ำมัน และการเงินการลงทุน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งภายในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นทั้งการทำลายและโอกาสใหม่ แม้ว่าการทหารและการก่อการร้ายได้เป็นข่าวเด่นเหนือข่าวอื่น แต่การเข้าใจตะวันออกกลางจากมุมมองพื้นฐานทางเศรษฐกิจน่าจะให้ภาพที่ชัดเจนดี

- จัปตาการเคลื่อนย้ายศูนย์อำนาจจากตะวันตกมาสู่ตะวันออก

นิตยสารดิเนียร์สแตนด์ดาร์ดเพื่อธุรกิจในโลกมุสลิม ได้เสนอแนวโน้มหลัก 10 ประการ (ในระยะ 5-10 ปี) สำหรับผู้บริหารชาวมุสลิมที่จะต้องปรับตัว และหนึ่งในแนวโน้มหลักนั้นและเป็นอันดับแรก ได้แก่ กิจกรรมเศรษฐกิจโลกจะย้ายมาสู่ตะวันออก เนื่องด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) การรุ่งเรืองขึ้นของจีนและอินเดีย (ซึ่งเป็นตลาดผู้บริโภคเกิดใหม่ที่ใหญ่ที่สุด และเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุด) และ (2) การค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นภายในกลุ่มประเทศมุสลิมโลก

1) ในประเด็นการรุ่งเรืองของจีนและอินเดีย

ก) การรุ่งเรืองของจีนในด้านต่างๆ แสดงออกที่สำคัญ ได้แก่

(1) ในทางเศรษฐกิจ อัตราเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนในการค้าระหว่างประเทศ สูงขึ้นเป็นเท่าตัว ในระยะใกล้ ในปี 2006 จีนได้เป็นประเทศสั่งซื้อสินค้าจากสหภาพยุโรปสูงสุด แทนที่สหรัฐ (พีเพิลส์ เดลี 310107)

(2) ในด้านอุตสาหกรรมและการผลิต จีนได้สมญาว่าเป็น “โรงงานของโลก”

(3) ในด้านการค้า การเงินและการลงทุน มีเงินทุนสำรองต่างประเทศกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ การซื้อกิจการยูนิแคล บริษัทน้ำมันใหญ่ของสหรัฐ การลงทุนทั่วโลก โดยเฉพาะในแหล่งที่มีน้ำมันและวัตถุดิบ ได้แก่ ทวีปแอฟริกา ลาตินอเมริกา และตะวันออกกลาง กษัตริย์แห่งซาอุดีฯ ได้เสด็จเยือนปักกิ่งอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับผู้นำจากจีน คาดหมายว่าการค้าและการลงทุนระหว่างจีนกับตะวันออกกลางจะขยายตัวในอัตราสูง

(4) ในด้านบทบาทระหว่างประเทศ จีนได้ก้าวสู่บทบาทสูงเด่น ดูได้จากกรณีทดลองนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ กรณีนิวเคลียร์อิหร่าน การจัดประชุมสุดยอดจีน-แอฟริกา การส่งตัวแทนเป็นผู้นำองค์การอนามัยโลก

(5) ในด้านทหารและการสำรวจอวกาศ จีนสามารถใช้ชีปนาวุธยิงดาวเทียมสื่อสารได้อย่างแม่นยำ และมีการเพิ่มงบประมาณทางการทหารมากขึ้น รวมทั้งการสั่งซื้ออาวุธจากรัสเซีย เป็นต้น

ข) การรุ่งเรืองของอินเดีย แสดงออกที่ (1) เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนคนยากจนสุดขีดลดลงอย่างเห็นได้ชัด (2) การเมืองค่อนข้างมีเสถียรภาพ แม้ว่าจะมีการก่อการร้าย (3) ประเทศมหาอำนาจไม่ว่าจะเป็นสหรัฐ รัสเซีย และจีน ต่างยอมรับและให้ความสนใจในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรี (4) การพัฒนาทางทหาร กองเรือ และอาวุธนิวเคลียร์ (5) ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีข่าวสารและการสื่อสาร มีนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรที่ชำนาญงานจำนวนมาก (6) ความสามารถของนักธุรกิจชาวอินเดียที่สามารถก้าวขึ้นสู่ระดับโลก เช่น ในอุตสาหกรรมเหล็กกล้า

2) ในประเด็นด้านการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นภายในกลุ่มประเทศมุสลิมโลก

กล่าวได้ว่า กลุ่มประเทศมุสลิมโลกได้รวมตัวกันตั้งเป็นองค์การการประชุมอิสลาม (Organization of Islamic Conference – OIC) ปัจจุบันประกอบด้วย 57 ประเทศ มียอดรวมจีดีพีคิดตามค่าเสมอภาคอำนาจการซื้อ สูงขึ้นกว่า 5.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราวร้อยละ 9.14 ของจีดีพีโลก ยอดการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 10.10 และการนำเข้าร้อยละ 7.12 ของโลก จากตัวเลขการส่งออกและนำเข้า พบว่ามี 5 ประเทศสำคัญ ได้แก่ มาเลเซีย ซาอุดี ยูเออี อินโดนีเซีย ตุรกี และ อิหร่าน (ดูวิกิพีเดีย) พบว่าเศรษฐกิจในโลกมุสลิมมีอุตสาหกรรมที่หลากหลายขึ้น ซึ่งเห็นเด่นชัดนับแต่เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2001 นอกจากมีการค้าขายระหว่างกันมากขึ้นแล้ว ยังมีการลงทุนระหว่างกันมากขึ้นด้วย บริษัทจากตุรกี ซาอุดี ยูเออี การ์ตา มาเลเซีย ปากีสถาน และอียิปต์ ต่างได้ขยายการลงทุนในด้านกิจการโทรคมนาคมและอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ในประเทศมุสลิมอย่างกว้างขวาง การค้าและการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มประเทศมุสลิมโลกนี้มีแนวโน้มที่จะสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เคียงคู่กับระบบทุนนิยม ได้แก่ เศรษฐกิจแบบกฎหมายอิสลาม หรือกล่าวอย่างสั้นว่าเศรษฐกิจแบบอิสลาม ซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าจะออกมาเป็นรูปแบบใดกันแน่

อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่สมการทางอำนาจจะเคลื่อนย้ายจากตะวันตกมาสู่ตะวันออก น่าจะเกิดจากเหตุปัจจัยอื่นด้วย นอกเหนือจาก 2 ประการข้างต้น ได้แก่

1. การอ่อนแรงลงอย่างทั่วด้านของสหรัฐ

มีสัญญาณและเหตุปัจจัยในระยะใกล้ดังนี้

1) การติดหล่มในสงครามยึดครองอิรัก ซึ่งแสดงว่า ก) แส่นยานุภาพของสหรัฐมีความจำกัด ข) นโยบายแบบจักรวรรดินิยมใช้ไม่ได้ผลในโลกหลังสงครามเย็น นโยบายแบบจักรวรรดินิยมของสหรัฐกล่าวอย่างสั้นก็คือ การยึดถือความมั่นคงของชาติตนอยู่เหนือความมั่นคงของชาติอื่นใด ผลประโยชน์แห่งชาติตนอยู่เหนือผลประโยชน์แห่งชาติอื่นใด นำไปสู่การวางตนเป็นตำรวจโลกแบบเลือกปฏิบัติ ไม่ใช่ยึดตามกฎระเบียบสากลเคร่งครัด อย่างไรก็ตามสหรัฐก็ได้ยอมจำนนง่าย ๆ และได้เพิ่มความพยายามขึ้น เช่นการเสริมกำลังทางเรือเข้าไปในอ่าวเปอร์เซีย การ “ปลุกผี” อิหร่านว่าเป็นอันตรายต่อภูมิภาค และขยายความขัดแย้งระหว่างนิกายสุหนี่กับชีอะห์ การคุกคามว่าจะขยายสงครามไปสู่อิหร่านและซีเรีย ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนผู้บัญชาการรบ และเตรียมส่งทหารเพิ่ม

2) การถูกตื๋องในอัฟกานิสถาน แสดงว่าสงครามต่อต้านการก่อการร้ายไม่ได้ผลอย่างคาด โลกปลอดภัยน้อยลง และแม้ไม่เกิดการวินาศกรรมใหญ่ในสหรัฐอีกนับแต่เหตุการณ์ 9/11 แต่ประชาชนอเมริกาจำนวนมากก็ยังรู้สึกว่าการก่อการร้ายไม่ปลอดภัยจากการก่อการร้าย จากการสำรวจประชามติของสำนักข่าวเอพีร่วมกับเอไอแอลพบว่าชาวอเมริกัน 6 ใน 10 คน คิดว่าสหรัฐจะตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้าย (แคนาดา.คอม 040107)

3) ในทางการเมืองเกิดกระแสต่อต้านสหรัฐไปทั่วโลก โดยเฉพาะในโลกมุสลิม เกียรติภูมิของประเทศตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ภายในประเทศเกิดกระแสต่อต้านสงครามอิรัก และคะแนนนิยมต่อประธานาธิบดีบุชหล่นวูบลง การเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน 2006 พรรคเดโมแครตได้รับพลิกกลับมาเป็นเสียงข้างมากทั้งในสภาองเกรสและวุฒิสภาสหรัฐ เป็นการพลิกโฉมทางการเมืองสำคัญในสหรัฐ

4) นโยบายแบบจักรวรรดินิยม ทำให้เกิดความไม่มั่งคั่งในทางการทำสงครามและการพัฒนาอาวุธซึ่งมีราคาแพงมาก งบประมาณทางทหารของสหรัฐเพิ่มจาก 300 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2001 เป็นระหว่าง 530-569 พันล้านดอลลาร์ในปี 2007 เมื่อเทียบสัดส่วนกับจีดีพี งบประมาณทางทหารสหรัฐในปี 2005 ตกราว 472 พันล้านดอลลาร์ คิดเป็นราวร้อยละ 3.8 ของจีดีพี เมื่อเทียบชาตินาโตอื่นทั้งหมดที่งบประมาณทหารตก 266 พันล้านดอลลาร์หรือราวร้อยละ 1.9 ของจีดีพี

5) จากนโยบายแบบจักรวรรดินิยมและการใช้จ่ายทางทหารสูง กล่าวกันว่าเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่การผลิตภาคอุตสาหกรรมไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร อุตสาหกรรมอย่างเช่นเหล็กกล้า การต่อเรือ เป็นต้นล้าหลัง อุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งเป็นดาวเด่นก็กำลังถูกท้าทาย อุตสาหกรรมด้านอิเล็กทรอนิกส์ก็ถูกแข่งขันมากขึ้นในทุกด้าน อุตสาหกรรมเครื่องบินก็ถูกท้าทาย แม้แต่อุตสาหกรรมด้านอวกาศ เช่น ดาวเทียมและการส่ง สหรัฐก็ไม่ได้ครองความเป็นหนึ่งเด็ดขาดเหมือนเดิม มีนักวิจารณ์บางคนกล่าวเทียบเคียงว่าสหรัฐมีลักษณะคล้ายกับประเทศกำลังพัฒนาทั่วไปก็คือ ส่งออกสินค้าด้านการเกษตร และนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรม การเทียบเคียงนี้อาจเกินจริง แต่ก็มีเค้าความจริงบางประการ

6) ในด้านอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งมีนิวยอร์กและเมืองอื่นในสหรัฐเป็นศูนย์กลางหลักของโลก เงินดอลลาร์สหรัฐก็เป็นสกุลเงินหลักของโลก สถานะอันมั่นคงนี้กำลังถูกท้าทาย มีรายงานที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินให้แก่มหานครนิวยอร์ก ระบุว่า นิวยอร์กและเมืองอื่นในสหรัฐ กำลังสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งจะทำให้นิวยอร์กเสียบทบาทในการเป็นเมืองศูนย์กลางการเงินโลกภายในเวลา 10 ปีข้างหน้า โดยที่การเงินเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสามของประเทศ คิดเป็นราวร้อยละ 8 ของจีดีพีสหรัฐ และอุตสาหกรรมการเงินเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศตวรรษที่ 20 เป็นศตวรรษของสหรัฐ (ไทเป ไทมส์ 230107)

7) การไม่สมดุลทางเศรษฐกิจสหรัฐในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดในอัตราสูง จนไม่สามารถดำเนินเช่นนี้ต่อไปได้อีกนาน ซึ่งมีผลกดดันต่อค่าเงินสหรัฐ ความไม่

สมดุลทางเศรษฐกิจนี้ทำให้สหรัฐต้องพึ่งพาเงินทุนจากภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะจากตะวันออก มีส่วนให้สหรัฐปฏิบัติการฝ่ายเดียวตามอำเภอใจได้มากขึ้น

8) ช่องว่างทางสังคมซึ่งสูงมากสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ช่องว่างนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากระบบและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสหรัฐ ส่วนหนึ่งเกิดจากลัทธิเชื้อชาติ ซึ่งเห็นได้ว่าประชากรที่ยากจนส่วนใหญ่เป็นคนผิวสี ได้แก่แอฟริกัน-อเมริกัน ชาวลาติโน และชาวเอเชีย ช่องว่างทางเศรษฐกิจ-สังคมนี้ก่อให้เกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ความระแวง และการเกิดความวุ่นวายในสังคมได้ง่าย เช่น เมื่อประสบภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังพบว่าประชากรผิวสีนี้มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้น ช่องว่างนี้มีส่วนให้ต้องตรึงกำลังทหารจำนวนมากไว้เพื่อการรักษาความสงบภายใน ลดทอนความสามารถในการปฏิบัติการในต่างแดนลง

9) สมการอำนาจที่กำลังเปลี่ยนไป (The Shifting Power Equation) ใจความ (Theme) ของการประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลกในปลายเดือนมกราคม ปี 2007 ก็คือ “สมการอำนาจที่กำลังเปลี่ยนไป” โดยอำนาจจะเปลี่ยนจากตะวันตกสู่ตะวันออกมากขึ้น ที่สำคัญได้แก่ตลาดเกิดใหม่ ไม่เพียงจีนและอินเดีย แต่ยังรวมตะวันออกกลางที่มั่งคั่งจากน้ำมัน ซึ่งกำลังพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย ที่เด่นได้แก่การเป็นศูนย์การเงินอีกแห่งหนึ่ง การตัดสินใจสำคัญไม่อยู่เพียงที่นิวยอร์กเหมือนเมื่อทศวรรษก่อนอีกต่อไป บางคนสรุปว่า โลกาภิวัดที่สหรัฐเป็นเจ้าของได้สิ้นสุดแล้ว (ดูบทความ American No Longer Owns Globalization ใน อินเทอร์เน็ตแซนด์เฮอรัลด์ ตรีพูน, 240107)

2. การเติบโตใหญ่ของสหภาพยุโรปและการหดหายของพันธมิตร

การเติบโตใหญ่ของสหภาพยุโรปทำให้ยุโรปซึ่งเคยเป็นศูนย์อำนาจมาก่อน มีความเป็นอิสระกระทั่งท้าทายอิทธิพลของสหรัฐมากขึ้นในด้านต่างๆ ได้แก่

- 1) ด้านนโยบายต่างประเทศ เช่นประเทศในยุโรปไม่ยอมตัดสัมพันธ์กับอิหร่านตามแรงกดดันของสหรัฐ
- 2) ด้านการเงิน เงินสกุลยูโรได้ขึ้นมาแข่งขันกับเงินดอลลาร์สหรัฐในฐานะเป็นเงินสกุลหลักของโลก
- 3) ด้านการทหาร สหภาพได้พยายามตั้งหน่วยรบเคลื่อนที่เร็วขึ้น
- 4) ในด้านอุตสาหกรรม มีการแข่งขันที่ปรากฏเป็นข่าวได้แก่อุตสาหกรรมเครื่องบิน
- 5) ในด้านอวกาศ ยุโรปได้พัฒนาเทคโนโลยีและการสำรวจอวกาศจนบางด้านจนแข่งกับสหรัฐ เช่น การกำหนดสถานที่ภูมิศาสตร์บนพื้นโลก

พันธมิตรสำคัญของสหรัฐ อย่างญี่ปุ่น ก็รู้สึกว่าจะต้องพึ่งตนเองมากขึ้น เมื่ออิทธิพลสหรัฐลดลง มีความพยายามที่จะรักษาความเป็นอิสระทางนโยบายสูงขึ้น เช่น รัฐมนตรีกลาโหมแห่งญี่ปุ่นกล่าว หลังจากประธานาธิบดีบุช กล่าวคำปราศรัยแก่ประชาชนอเมริกันให้สนับสนุนสงครามอิรักว่า บุช

กระทำผิดพลาดที่บูกอริก และว่าญี่ปุ่นจะไม่เดินตามสหรัฐไปอย่างอัตโนมัติในการทำสงครามนี้ (เอเอฟพี 240107)

จับตาการเคลื่อนไหวของนายกรัฐมนตรีเยอรมนี อังเกลา แมร์เกิล (Angela Merkel) ซึ่งนิตยสารฟอร์บจัดให้เป็นสตรีที่ทรงอิทธิพลที่สุด 1 ใน 100 ของโลก ได้พยายามผลักดันให้เยอรมนีมีบทบาทบนเวทีโลกมากขึ้น โดยในขณะที่อิทธิพลและความน่าเชื่อถือของสหรัฐ-อังกฤษลดลงในตะวันออกกลาง จึงเข้าไปมีบทบาทแทน เช่น การเดินทางไปกระชับสัมพันธ์กับรัสเซียที่ยังคงมีอิทธิพลในตะวันออกกลาง เป็นไม้เบื่อไม้เมากับอังกฤษและเป็นผู้ส่งก๊าซรายใหญ่ให้ยุโรป และในตอนต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ได้เดินทางไปเยือนประเทศอาหรับหลายประเทศในตะวันออกกลาง ได้แก่ อียิปต์ ซาอุดีฯ ยูเออี และคูเวต เพื่อหาทางสร้างสันติภาพในปาเลสไตน์ นอกจากนี้ ยังเพื่อยกประเด็นการสร้างเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับกลุ่มรัฐอาหรับ ขณะที่ให้สัมภาษณ์ในเชิงลบต่ออิหร่านและซีเรีย ดังนั้น จึงปฏิบัติเหมือนเป็นตัวแทนในการช่วยสร้างแกนซาอุดีฯ-อียิปต์ขึ้น

3. การรวมพลังประเทศในลาตินอเมริกา

ปรากฏการรวมพลังของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 2006 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความเป็นปึกแผ่น และเพื่อความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ-การเมือง ที่สำคัญคือจากการถูกรวบอำนาจโดยสหรัฐ การเคลื่อนไหวที่เด่นในกรณีนี้ ได้แก่ ความพยายามที่จะจัดตั้งประชาคมชาติอเมริกาใต้ (South American Community of Nations) ขึ้น ทำนองเดียวกับสหภาพยุโรปที่มีตลาดร่วมเดียว สกุลเงินตราเดียว มีสภาเดียวและพาสปอร์ตเดียว ความคิดในการรวมชาติในลาตินอเมริกามีมานานแล้วตั้งแต่สมัยนักปฏิวัติโบลิบาร์ (Simon Bolivar 1783-1830) ที่ได้สมญาว่า “ผู้ปลดปล่อย” แต่ความหวังนั้นไม่เคยใกล้ความเป็นจริง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความแตกแยกภายใน อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการแทรกแซงของมหาอำนาจภายนอก ความพยายามนี้ดูเป็นจริงเป็นจังขึ้นในคราวการประชุมสุดยอดอเมริกาใต้ที่มีผู้นำ 12 ประเทศเข้าร่วมในปี 2004

ความเป็นไปได้ที่จะรวมชาติอเมริกาใต้นี้เกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) ความสำนึกของผู้นำในประเทศลาตินอเมริกาว่าไม่สามารถดำรงตนอยู่ได้ประเทศเดียวในกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก 2) การลุกขึ้นทวงสิทธิอย่างต่อเนื่องและแข็งขันของประชาชนพื้นเมือง 3) การได้มีองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานอยู่ 2 องค์กร ได้แก่ ประชาคมแอนดีส (Andean Community – Can) ได้แก่ กลุ่มประเทศที่อยู่บริเวณเทือกเขาแอนดีส กลุ่มนี้ได้ตั้งขึ้นมากกว่า 35 ปีแล้วในปี 1969 และกลุ่มตลาดร่วมใต้ (Southern Common Market ภาษาสเปนว่า Mercado Comun del Sur นิยมเรียกย่อตามภาษาสเปนว่า Mercosur) ตั้งขึ้นในปี 1991

เป็นที่สังเกตว่าการจัดตั้งประชาคมชาติอเมริกาใต้นั้น น่าจะทำให้อิทธิพลของประธานาธิบดีชาเวซแห่งเวเนซุเอลาที่แสดงการต่อต้านสหรัฐอย่างเปิดเผย มีอิทธิพลในภูมิภาคนี้มากขึ้น อนึ่ง พบว่ากลุ่มประเทศอาหรับมีการค้าและความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา ในปี 2005 ได้จัดการ

ประชุมสุดยอดระหว่างอาหรับ-อเมริกาได้เป็นครั้งแรก และเมื่อกลางเดือนมกราคม 2007 ประธานาธิบดีแห่งอิหร่านได้เยือนกระชับความร่วมมือกับ 3 ประเทศในลาตินอเมริกา ได้แก่ เวเนซุเอลา นิคารากัว และเอกวาดอร์ ที่การนำเสียงไปทางด้านต้องการเป็นอิสระจากสหรัฐ

4. การมีอำนาจใหม่ของรัสเซีย

รัสเซียก็แสดงบทบาทเด่นขึ้น เนื่องจากพื้นฐานทางภูมิศาสตร์การเมือง มีทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติสูง หลังจากผ่านภาวะยุ่งยากช่วงหนึ่ง ก็ได้ฟื้นตัวมีความเป็นปึกแผ่นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในด้านการเมืองประธานาธิบดีปูตินได้รับคะแนนนิยมสูง ต่างกับผู้นำในโลกตะวันตก ความรู้สึกรักปิตุภูมิยังทรงพลัง ในด้านเศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี 2006 อัตราเติบโตสูงราวร้อยละ 6.7-6.9 ตลาดหลักทรัพย์มีมูลค่าใกล้ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (แคนาดา.คอม, อินเทอร์เน็ต 010207)

สัญญาณแสดงความโดดเด่นของรัสเซีย เห็นได้จากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำ 3 ประเทศ ได้แก่ รัสเซีย ฝรั่งเศส และเยอรมนี ในเดือนกันยายน ที่กรุงปารีส ในการประชุมนี้มีวาระเจรจาเรื่องการลงทุนของฝรั่งเศสในรัสเซีย ประเด็นโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในอิหร่าน (ที่รัสเซียเป็นผู้สร้าง) รวมทั้งปัญหาการส่งพลังงานจากรัสเซียไปยังสหภาพยุโรป ที่สำคัญให้แก่เยอรมนี ซึ่งต้องมีการลงทุนก้อนใหญ่เพื่อสร้างท่อส่ง การประชุมสุดยอดนี้จะพัฒนาไปสู่การสร้างแกนรัสเซีย-ฝรั่งเศส-เยอรมนีหรือไม่ เป็นสิ่งที่น่าติดตาม แต่ที่แน่ก็คือรัสเซียได้ฟื้นสถานะการเป็นดินแดนหัวใจ (Heart Land) ที่จะเป็แกนอำนาจโลกอีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงปี 2006 ต่อเนื่องจนถึงต้นปี 2007 รัสเซียได้ดำเนินนโยบายอย่างลุ่มลึก ตอบโต้อิทธิพลนาโต้-สหรัฐที่แผ่เข้าไปในยุโรปตะวันออก และเขตที่เคยเป็นสหภาพโซเวียต อย่างไม่ละลด กรณีต่างๆ ได้แก่

- 1) การไม่ส่งก๊าซและการขึ้นราคาก๊าซกับยูเครนและจอร์เจีย ซึ่งเป็นประเทศที่เอียงข้างสหรัฐ
- 2) กรณีนิวเคลียร์อิหร่าน ขัดขวางแผนการห้ามติคมมนตรืความมั่นคง แทรกแซงอย่างรุนแรงจนทำให้เรื่องยืดเยื้อ กว่าจะมีมติแทรกแซงได้ก็ตกเข้าเดือนธันวาคม 2006 และก็มีมาตรการที่เบา เช่น ไม่ได้ห้ามผู้นำอิหร่านเดินทางออกนอกประเทศ ขณะที่รัสเซียยังคงคบค้าสนิทสนมกับอิหร่านเหมือนเดิม เช่น ส่งระบบขีปนาวุธป้องกันทางอากาศให้ เดินหน้าสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ และส่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ให้แก่อิหร่านต่อไป (ไทมส์ ออนไลน์ 171206)
- 3) กรณีรับรองรัฐบาลฮามาสของปาเลสไตน์ ที่สหรัฐเห็นว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มก่อการร้าย
- 4) แสดงท่าทีแข็งกร้าวต่ออังกฤษ ในกรณีอดีตสายลับสหภาพโซเวียตถูกลอบสังหาร
- 5) ต่อต้านแผนการณัสหรัฐในการติดตั้งจรวดต่อต้านขีปนาวุธ 10 ลูกในโปแลนด์ และสถานีตรวจจับด้วยเรดาร์ที่ประเทศสาธารณรัฐเช็ก อย่างหนัก อนึ่ง โครงการขีปนาวุธในยุโรปตะวันออกดังกล่าว ประชาชนในทั้งสองประเทศก็ไม่พอใจด้วย (วอชิงตัน โพสต์ 280107)
- 5) รัสเซียยังเรียกร้องให้สหรัฐชี้แจงเกี่ยวกับการเพิ่มกำลังในตะวันออกกลาง

6) เตรียมตอบโต้ด้วยการตั้งศูนย์เฝ้าดูการละเมิดสิทธิมนุษยชนในตะวันตก ไม่ปล่อยให้สหรัฐและตะวันตกกล่าวหาว่ารัสเซียละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ฝ่ายเดียว (มอสโกนิวส์.คอม 020207)

ไม่เพียงรัสเซียจะก่อฐานเพื่อสร้างพันธมิตรทางด้านตะวันตก หากยังได้สร้างพันธมิตรทางด้านตะวันออก ที่สำคัญ ได้แก่ จีน และยังมีพันธมิตรเดิมนั้นคืออินเดียซึ่งก็ได้มีการฟื้นความสัมพันธ์ พันธมิตรรัสเซีย-จีนนี้กล่าวได้ว่าพัฒนาขึ้นเป็นแกนของตลาดหรือเศรษฐกิจเกิดใหม่ มีจีน บราซิล อิหร่าน เป็นต้น ขึ้นมาต่อสู้ท้าทายตลาดที่เกิดขึ้นมาก่อน ได้แก่ แกนนาโต้-สหรัฐ-ญี่ปุ่น และการต่อสู้ท้าทายนี้กล่าวกันว่าทำให้สมการอำนาจโลกเปลี่ยนจากตลาดเกิดก่อนมาสู่ตลาดเกิดใหม่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่ของยุคปัจจุบัน

มีเหตุการณ์ที่น่าจับตาเกี่ยวกับรัสเซีย ได้แก่

1) ในปี 2005 รัสเซียได้แข่งหน้าสหรัฐในฐานะผู้ขายอาวุธอันดับสูงสุด โดยขายได้ 7 พันล้านดอลลาร์ ขณะที่สหรัฐขายได้ 6.2 พันล้านดอลลาร์ ลูกค้าสำคัญของรัสเซีย ได้แก่ จีน อินเดีย และอิหร่าน และจีนก็เป็นผู้ขายอาวุธสำคัญแก่อิหร่านด้วย โดยจีนส่งออกอาวุธในปี 2005 มูลค่า 1.2 พันล้านดอลลาร์ อาวุธจากรัสเซียยังได้ตกไปถึงกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ในเลบานอน เช่นเครื่องยิงระเบิดต่อสู้ยานหุ้มเกราะ ทำให้ทหารอิสราเอลต้องบาดเจ็บล้มตายลงจำนวนหนึ่ง (เอเชีย ไทมส์)

2) รัสเซียเตรียมเปิดโรงผลิตเชื้อเพลิงยูเรเนียมร่วมกับคาซัคสถานที่บริเวณทางตะวันออกของไซบีเรีย คาซัคสถานมีแหล่งแร่ยูเรเนียมราวร้อยละ 15 ของโลก โรงงานนี้จะสามารถผลิตแร่ยูเรเนียมที่ทำให้บริสุทธิ์ขึ้นถึงปีละ 15,000 ตันในปี 2010 เพื่อสนองเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ทั่วโลก (สำนักข่าวรัสเซีย 261006)

3) ผู้นำอียิปต์ที่สนิทสนมกับสหรัฐ ได้แก่ ประธานาธิบดีมูบารัค ได้เดินทางไปเยือนรัสเซีย ในช่วงปลายปี 2006 นับว่าเป็นเหตุการณ์ที่แปลกอย่างหนึ่ง (ปราฟดา 020906)

อนึ่ง กล่าวกันว่าตั้งแต่ปี 2004 มาแล้วที่ฝ่ายนำของรัสเซียได้เล็งเห็นว่า สงครามเย็นครั้งใหม่ กำลังเกิดขึ้น แต่ครั้งนี้ไม่ใช่ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์สังคมนิยมกับทุนนิยมเหมือนเดิม หากแต่เป็น สงครามเย็นที่เกิดจากการชิงความเหนือกว่า ในการเข้าควบคุมจุดยุทธศาสตร์ทางพลังงานและทางอาวุธนิวเคลียร์ สงครามนี้เป็นจริงกว่าสงครามต่อต้านการก่อการร้าย หรือการก่อสงครามในอิรัก รวมทั้งการคุกคามที่จะโจมตีอิหร่านของสหรัฐเสียอีก (โกลบอล รีเสิร์ช 071006)

5. การจัดตั้งองค์กรศูนย์อำนาจใหม่

ศูนย์อำนาจใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization) จัดตั้งขึ้นในปี 2001 แกนได้แก่พันธมิตรจีน-รัสเซียในการดำเนินอิทธิพลของสหรัฐในบริเวณเอเชียกลางโดยเฉพาะ ซึ่งคาดหมายว่าจะทำให้อิทธิพลของสหรัฐในสวนนี้ เช่น ประเทศอุซเบกิสถาน และอิทธิพลบนแผ่นดินเอเชีย-ยุโรป (Eurasia) โดยทั่วไป ลดลง หากองค์กรนี้เติบโตใหญ่แข็งแกร่งขึ้น ก็หมายความว่าผู้ที่ครองอำนาจในผืนทวีปเอเชีย-ยุโรปจะได้เป็นมหาอำนาจของโลก พบว่ามีหลายประเทศ

ได้แก่อินเดีย ปากีสถาน และอิหร่านสนใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรนี้ บทความชื่อ “The Rise of the Shanghai Cooperation Organization” ของสภาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเดือน มิถุนายน 2006 ชี้ว่าองค์กรนี้กำลังเติบโตใหญ่ขึ้น และให้ความสนใจสูงไปที่อิหร่าน ซึ่งเตรียมเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรนี้เพื่อการต่อต้านสหรัฐ บ้างถึงกับเห็นว่า การเกิดขึ้นขององค์การความร่วมมือเชิงไฮ้เป็นสัญญาณของสงครามโลกครั้งที่สาม

ในท่ามกลางการเคลื่อนย้ายทางอำนาจ ได้ปรากฏมีการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคตะวันออกกลางที่เด่นชัด ได้แก่

- 1) อิหร่านได้แสดงบทบาทเด่นในการต่อต้านอิทธิพลสหรัฐ-อิสราเอล และการที่ยังสามารถยืนหยัดอยู่ได้ตลอดปี 2549 ได้เพิ่มเกียรติภูมิแก่ผู้นำอิหร่านขึ้นอีก
- 2) อิสราเอลตกเป็นฝ่ายรับทางการเมือง แม้ว่าจะมีแสนยานุภาพเข้มแข็ง
- 3) กลุ่มรัฐอาหรับได้มีการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ-การเมืองอย่างคึกคัก
- 4) อียิปต์ได้เริ่มปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นไปได้ที่จะมีการสร้างแกนอียิปต์-ซาอุดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ประเทศอาหรับในการคานอำนาจกับอิหร่าน

ปัญหาใหญ่ในตะวันออกกลาง ได้แก่ หนทางสันติภาพในตะวันออกกลางจะเป็นจริงได้เพียงใด ที่ผ่านมามหาอำนาจมักเป็นแกนในการเจรจาสันติภาพ ที่เด่น ได้แก่ การเจรจาแคมป์เดวิดในสมัยประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ และในสมัยประธานาธิบดีบุชคนปัจจุบัน ก็มีการเสนอโรดแมปสันติภาพ ซึ่งการเป็นแกนทั้งสองครั้งจบลงด้วยความล้มเหลว และก็ดูเหมือนว่า เมื่อสหรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องการเจรจาสันติภาพในตะวันออกกลางก็มักจบลงด้วยความล้มเหลว ในระยะหลังจึงมีหลายประเทศ เช่น ซาอุดีฯ เสนอแผนสันติภาพปาเลสไตน์-อิสราเอลขึ้นมาบ้าง อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่าการระงับความขัดแย้งระหว่างชาวปาเลสไตน์ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มฮามาสและกลุ่มฟาตาค์นั้น ได้เห็นแสงสว่างแห่งความสำเร็จด้วยการจัดการเจรจาโดยประเทศซาอุดีฯ ไม่ใช่สหรัฐที่มีการเคลื่อนไหวที่ดูจะขยายความขัดแย้งนี้ออกไปแน่นอนว่าหากไม่สามารถระงับความขัดแย้งในหมู่ชาวปาเลสไตน์แล้ว การเจรจาสันติภาพปาเลสไตน์-อิสราเอลก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

2. สถานการณ์ในอิสราเอล-ปาเลสไตน์ รวมเลบานอน ซีเรีย และจอร์แดน

ในบริเวณดังกล่าวที่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในช่วงปี 2006 ได้เกิดความไม่สงบลุกลามไปทั่ว อย่างคาดไม่ถึง ส่วนสำคัญเกิดจากความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ขยายตัวออกไป

2.1 ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์

ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ปะทุสู่ระดับสูง จนกระทั่งบานปลายไปยังประเทศใกล้เคียงด้วยเหตุปัจจัย ได้แก่

- 1) การปะทุของความขัดแย้งนี้ เป็นการต่อเนื่องของการลุกขึ้นสู้ครั้งที่สองของชาวปาเลสไตน์ที่กระทำต่ออิสราเอลผู้ยึดครองดินแดนไป การลุกขึ้นสู้ครั้งที่สองนี้ชาวปาเลสไตน์ติด

อาวุธประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมมาก พร้อมกับมีการจัดตั้งที่เข้มแข็งขึ้นด้วย ได้แก่ กลุ่มฮามาสที่มีความเด็ดเดี่ยว มีความสัมพันธ์กับมวลชนดี และมีชื่อเสียงดี เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวปาเลสไตน์ กล่าวกันว่าขบวนการนี้สนับสนุนโดยอิหร่าน และสหรัฐเห็นว่าขบวนการดังกล่าวเป็นกลุ่มก่อการร้ายสากล นี่เป็นเหตุปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความรุนแรงปะทุขึ้น หลังจากที่ถูกกลุ่มฮามาสชนะการเลือกตั้งทั่วไป ขึ้นมาใช้อำนาจบริหารในดินแดนปาเลสไตน์

2) มีกลุ่มอิซบัลเลาะห์ (พรรคแห่งพระเจ้า) ที่เคลื่อนไหวอยู่ในเลบานอนต่อเนื่องมาจนถึงอิสราเอล กลุ่มนี้เกิดขึ้นจากเหตุแวดล้อมสำคัญ 2 ประการได้แก่

(1) การปฏิวัติอิสลามในประเทศอิหร่านปี 1979 ที่ขยายตัวไปในชุมชนผู้เชิดถือในนิกายชีอะห์ในประเทศอาหรับหลายประเทศ

(2) การที่อิสราเอลเปิดสงครามบุกเข้าไปในเลบานอนในปี 1982 และยึดครองจนถึงปี 2000 กลุ่มนี้จึงเป็นขบวนการปฏิวัติที่มีจุดมุ่งหมายปลดปล่อยเลบานอนจากการยึดครองของอิสราเอลและอิทธิพลของสหรัฐ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงในหมู่ผู้ถือในนิกายชีอะห์ กล่าวกันว่าอิหร่านและซีเรียให้การสนับสนุนแก่กลุ่มนี้

พรรคอิซบัลเลาะห์ได้เคลื่อนไหวจัดตั้งมวลชนและกองกำลังติดอาวุธของตน และได้ปฏิบัติการในดินแดนอิสราเอลหลายครั้ง นอกจากนี้ ยังมีการยิงจรวดใส่ จรวดเหล่านี้กล่าวกันว่าทำกันขึ้นเอง ทำความเสียหายทางชีวิตและทรัพย์สินไม่มาก แต่ก่อผลทางจิตวิทยาสูง ปฏิบัติการครั้งหนึ่งของกลุ่มนี้ได้โจมตีทหารอิสราเอล พร้อมกับจับตัวเป็นตัวประกัน 2 คน เป็นข้ออ้างให้อิสราเอลส่งกองทัพบุกเข้าไปในเลบานอนตอนใต้และส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดโครงสร้างพื้นฐานของเลบานอน และแหล่งที่คิดว่าเป็นที่ชุมนุมหรือฐานกำลังของกลุ่มอิซบัลเลาะห์ ก่อความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

3) แบบรูปการสู้รบในความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ จะเป็นทำนองว่า อิสราเอลใช้ “มือเหล็ก” ทางแสนยานุภาพและการสนับสนุนจากตะวันตกที่มีสหรัฐเป็นแกน ทำการปิดล้อม การตั้งด่านตรวจ สร้างกำแพงและรั้วกีดขวาง ไถทำลายชุมชนชาวปาเลสไตน์รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ใช้จรวดสังหารผู้นำการต่อต้านฝ่ายปาเลสไตน์ ใช้ปฏิบัติการลักลอบความสยดสยองแก่ชาวปาเลสไตน์ การจับกุมคุมขัง กล่าวโดยรวมก็ไม่ได้ยอมรับอำนาจอธิปไตยของชาวปาเลสไตน์ ส่วนกลุ่มต่อต้านใช้ยุทธวิธีสู้รบแบบจรรยาธรรมสมการก่อการร้าย พยายามสร้างฐานมวลชนให้เข้มแข็ง และได้รับความสนับสนุนในโลกมุสลิม

4) การปะทุขึ้นของความขัดแย้ง ยังสืบเนื่องจากสงครามอิรัก ที่สหรัฐเข้าไปติดหล่มอยู่ถอนออกก็ไม่ได้ เอาชนะก็ไม่ได้ ปฏิบัติการรุนแรงขึ้นของอิสราเอลจึงเป็นการเตือนใจให้ชาวอาหรับและโลกมุสลิมได้รับรู้ว่า พันธมิตรสหรัฐ-อิสราเอลยังคงครองความเหนือกว่าทางทหาร และดินแดนบริเวณติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นจุดยุทธศาสตร์และท่อลำเลียงน้ำมันสำคัญเป็นผลประโยชน์ของสหรัฐ และจะต้องอยู่ในอิทธิพลของสหรัฐ-อิสราเอล

2.2 สถานการณ์ทั่วไปในอิสราเอล

ในอิสราเอลมีสถานการณ์ทั่วไป 4 ประการได้แก่

1) **อิสราเอลตกเป็นฝ่ายรับทางการเมืองในกรณีพิพาทอิสราเอล-ปาเลสไตน์** และค่อนข้างถูกโดดเดี่ยวทางการเมือง แม้ในหมู่พันธมิตร และด้านการทหารที่ถือกันว่าเป็นกองทัพที่ไม่มีใคร (ในดินแดนอาหรับ) พิสูจน์ได้ ก็ดูจะไม่เป็นจริงเช่นนั้นต่อไป การตกเป็นฝ่ายรับทางการเมืองนี้แสดงออกที่

ก) **การจับกุมและการฟ้องเจ้าหน้าที่ระดับสูง 2 คนของคณะกรรมการกิจการสาธารณะอิสราเอล-สหรัฐ** (American Israel Public Affair Committee AIPAC) ซึ่งเป็นองค์กรลอบบี้ทางการเมืองที่ทรงพลังของอิสราเอลในสหรัฐ ด้วยข้อหาว่านำเอกสารลับไปให้แก่สถานทูตอิสราเอล ต่อมา มีการตีพิมพ์หนังสือที่เปิดเผยมองครุฑของอิสราเอล หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนักวิชาการที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับสูง ระบุว่าสหรัฐเข้าสู่สงครามรุกรานอิรัก เนื่องจากการลอบบี้ขององค์กรของอิสราเอล อนึ่ง ในช่วงเดือนธันวาคม 2006 นายกรัฐมนตรีอิสราเอลยังปลั่งปากเรื่องอิสราเอลมีอาวุธนิวเคลียร์ จนเป็นข่าวทั่วโลก การปลั่งปากนี้บางคนวิจารณ์ว่าอาจเกิดจากการที่อิสราเอลรู้สึกถูกพันธมิตรทอดทิ้ง และคิดว่าจะยืนหยัดด้วยตนเอง

ข) **ในช่วงปลายปีได้มีการเผยแพร่หนังสือของอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเตอร์ ชื่อ "Palestine: Peace Not Apartheid"** ซึ่งชี้ให้เห็นถึงชีวิตชาวปาเลสไตน์ ที่ต้องทนอยู่ในการปกครองของอิสราเอล บางด้านคล้ายกับกรณีของแอฟริกาใต้ แต่คาร์เตอร์ก็ถูกต่อต้านอย่างหนักจากชาวอเมริกันเชื้อสายยิว องค์กรสนับสนุนยิว และอื่นๆ ที่เป็นข่าวใหญ่ ได้แก่ คณะที่ปรึกษา 14 คนในศูนย์คาร์เตอร์ (The Carter Center) ได้ประกาศลาออก โดยอ้างว่าข้อเขียนของคาร์เตอร์ไม่ตรงกับความจริงหลายแห่ง

ค) **กระแสต่อต้านชาวยิวในตะวันตก** ซึ่งแพร่ไปในยุโรป รวมทั้งสัญญาณความไม่ลงรอยระหว่างสหรัฐ-อิสราเอล โดยเฉพาะในปฏิบัติการสงครามเลบานอนที่ล้มเหลว ทั้งยังมีการใช้ระเบิดพวงในปฏิบัติการนี้ ซึ่งขัดกับข้อตกลงกับสหรัฐ

2) **ปฏิบัติการที่ไม่ได้ผลของอิสราเอลในการก่อสงครามเลบานอน** แผนการก่อสงครามเลบานอนนี้น่าจะได้ออกันไว้วางหน้าแล้ว ปฏิบัติการที่ไม่ได้ผลแสดงออกที่ 3 ประการ (1) ความเสียหายของกองทหารอิสราเอลเกินคาด (2) ไม่สามารถทำลายฐานกำลังของพรรคฮิซบอลเลาะห์ได้ (3) ไม่สามารถปลดปล่อยทหารอิสราเอลที่ถูกจับเป็นตัวประกันได้ ทั้งหมดนี้ยังไม่นับถึงการเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของอิสราเอลบนเวทีโลก ตั้งแต่การปฏิบัติการที่ละเมิดกฎหมาย ไปจนถึงการใช้อาวุธที่ผิดกฎหมาย และที่สำคัญได้แก่ระเบิดพวง ที่ยังคร่าชีวิตชาวเลบานอนจนถึงปัจจุบัน

3) **ปัญหาการเมืองภายในของอิสราเอลรุนแรง** ทั้งเรื่องเพศ คอรัปชั่น และสงครามเลบานอนเดือนกรกฎาคมปี 2006 ทำให้ฝ่ายบริหารอ่อนแอ การเมืองขาดเสถียรภาพ เกิดการมองด้านลบขึ้นโดยทั่วไป ปัญหาการเมืองที่เป็นข่าวดัง ได้แก่

(1) กรณีประธานาธิบดีโมเซ คัทซาฟ ต้องพักงานเนื่องจากข้อหาขึ้นใจสตรี และหากอัยการสั่งฟ้องก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง

(2) กรณีอดีตรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมไฮม์ เรมอนบุคคลแห่งพรรคคาดีมา (Kadima) ถูกตัดสินว่าผิดในข้อหาหมิ่นประมาท (Indecent Act) โดยใช้กำลังบังคับจับทหารหญิงที่อายุน้อยกว่าถึง 35 ปีในเดือนกรกฎาคม 2006 พรรคคาดีมานี้แยกมาจากพรรคลิคุด (Likud) ที่เป็นฝ่ายขวา โดยแอเรียล ชารอนอดีตนายกรัฐมนตรีในปี 2005 และในการเลือกตั้งทั่วไปเดือนมีนาคม 2006 พรรคนี้ได้คะแนนเสียงมากที่สุด เป็นแกนจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมีนายเอฮุด โอลเมิร์ต หัวหน้าพรรค ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กล่าวกันว่าการต้องออกจากตำแหน่งของนายเรมอน ทำให้ฐานะของโอลเมิร์ตแย่ลงอีก

(3) ตัวนายโอลเมิร์ตเอง ก็ถูกต้องสงสัยว่าพัวพันกับการคอร์รัปชัน ในกรณีการแปรรูปธนาคารที่ใหญ่เป็นอันดับสองของอิสราเอล ในช่วงที่เขาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในปี 2005 ซึ่งเขาปฏิเสธ นอกจากนี้ ถูกกล่าวหาว่าเล่นพวก พัวพันกับการทุจริตต่อสังหาริมทรัพย์ที่นครเยรูซาเล็ม ทั้งยังมีการไต่สวนเกี่ยวกับภาษี ซึ่งเจ้าหน้าที่สรรพากรระบุว่า เกี่ยวข้องกับเลขาส่วนตัวของนายโอลเมิร์ต และรัฐมนตรีกระทรวงการคลังปัจจุบันนายอัฟราฮัม เอริซสัน ก็ถูกข้อหาฉ้อโกง

(4) กรณีการเปลื้องปล้นในสงครามเลบานอน ทำให้ผู้บัญชาการทหารต้องลาออก นายโอลเมิร์ตเองต้องไปให้ปากคำแก่คณะกรรมการที่ไต่สวนเรื่องนี้ยาวนานถึง 6 ชั่วโมง การสำรวจประชามติครั้งหนึ่งปรากฏว่าร้อยละ 77 ของผู้ตอบการสำรวจต้องการให้มีการไต่สวนเรื่องนี้อย่างจริงจัง และเห็นว่านายโอลเมิร์ต และรัฐมนตรีกลาโหมนายอามีร์ เปเรตซ์ ควรจะลาออกจากตำแหน่ง (เดอะ จอร์แดน ไทมส์ 040207)

เดวิด กรอสแมน นักเขียนชาวอิสราเอลได้กล่าวปราศรัยในงานรำลึกการเสียชีวิตของอดีตนายกรัฐมนตรียิตซัค ราบิน ในเดือนพฤศจิกายน 2006 ว่า สงครามครั้งหลังในเลบานอน แสดงว่าการนำของประเทศลงมือทั้งทางทหารและการเมือง ผู้ที่กำลังนำประเทศอิสราเอลอยู่ ไม่สามารถเชื่อมประเทศอิสราเอลและอัตลักษณ์ของตนให้เข้ากันได้ ในตอนท้ายเขาได้เรียกร้องให้นายโอลเมิร์ต เปิดการเจรจากับกลุ่มฮามาส

4) การเปิดศึกหลายด้าน มีผู้วิจารณ์ว่านายโอลเมิร์ตโดยเชื่อในสถานะความเป็นมหาอำนาจได้นำประเทศอิสราเอลไปสู่สงครามหลายด้านได้แก่ (1) สงครามในปาเลสไตน์ ซึ่งมี 2 แนวรบด้วยกัน ได้แก่บริเวณเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา ซึ่งจัดอยู่ในจำพวกความเข้มข้นต่ำ (2) สงครามเลบานอน โดยรุกโจมตีครั้งใหม่ ซึ่งทุกวันนี้ก็ยังมีปะทะกันระหว่างทหารอิสราเอลกับเลบานอน เช่น ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2007 (3) การเผชิญหน้ากับอิหร่าน มีข่าวว่าอิสราเอลได้ฝึกซ้อมการบิน เพื่อไปทิ้งระเบิดโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของอิหร่าน (4) แนวรบด้านซีเรีย รวมความแล้วก็คือประกาศสงครามกับโลกมุสลิม ทั้งที่ผู้เชี่ยวชาญการทหารอิสราเอลมีความเห็นว่าจะไม่ควรเปิดแนวรบมากกว่า 1 แห่ง (ดูบทความของ Reuven Kamirer ใน Political Affair 100207)

คำแนะนำที่น่าสนใจสำหรับอิสราเอล ในสถานการณ์ปัจจุบัน หากอิสราเอลต้องการจะฟื้นฟูความชอบธรรม ขวัญกำลังใจ และอัตลักษณ์ของตน มีคำแนะนำทั่วไปที่เสนอขึ้นในหลายแห่ง ได้แก่ อิสราเอลจะต้องเลิกทัศนคติพื้นฐานหรือเปลี่ยนทฤษฎีใหม่ 3 ประการได้แก่

(1) ดินแดนที่ยึดครองได้ในสงคราม 1965 ไม่มีประโยชน์แก่อิสราเอล ทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง และทางเศรษฐกิจ ควรจะได้เจรจาคืนดินแดนทั้งหมด รวมทั้งเยรูซาเล็มด้านตะวันออก

(2) ความคิดว่าความเกรียงไกรทางทหารจะแก้ปัญหาได้ ตัวอย่างท้ายสุดที่บุกละบานอน เพื่อกำจัดกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ กลับกลายเป็นการทำให้รัฐบาลเลบานอนอ่อนแอและลดความชอบธรรมลง กลุ่มฮิซบอลเลาะห์กลับเข้มแข็ง และในเดือนธันวาคม 2006 จัดชุมนุมใหญ่เพื่อให้นายกรัฐมนตรีเลบานอนลาออก

(3) ทัศนคติมองด้านร้ายที่เห็นว่ารัฐอิสราเอลจะล่มสลาย เนื่องจากเผชิญกับสงครามยาวนาน ทั้งประชากรอาหรับในอิสราเอลก็เพิ่มในอัตราสูงกว่าชาวยิว นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความไม่ลงรอยทางการเมือง ต้องหันไปมองในแง่ดีว่า อิสราเอลสามารถสร้างรัฐที่เป็นประชาธิปไตย ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมที่เป็นแบบอย่างแก่ตะวันออกกลางได้

2.3 สถานการณ์ในปาเลสไตน์

มีที่น่าสนใจได้แก่

1) การเลือกตั้งทั่วไปในเขตปกครองปาเลสไตน์ ในเดือนมกราคม 2006 และผลกระทบต่อเนื่อง มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนของปาเลสไตน์เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 1996 ก่อนหน้านั้นในเดือนมกราคม 2005 ได้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยนายมามูด อับบาส (Mahmoud Abbas) ซึ่งเป็นสมาชิกสำคัญของกลุ่มฟาตาค์ (Fatah) ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ สื่อตะวันตกคาดหมายกันว่า กลุ่มฟาตาค์ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดของขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ที่นำโดยนายยัตเซอร์ อาราฟัตมายาวนาน จะเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ เนื่องจากได้เป็นผู้นำการต่อสู้ชาวปาเลสไตน์มาหลายสิบปี¹ และตะวันตกเองก็ให้ความสนับสนุน เนื่องจากเห็นว่าเดินสายกลาง เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น โดยเฉพาะกลุ่มฮามัส (Hamas) หรือกลุ่มต่อต้านแห่งอิสลามที่เพิ่งก่อตั้งในปี 1987 และกล่าวกันว่า ได้รับแนวคิดแบบใช้ความรุนแรงจากขบวนการภราดรภาพมุสลิม ต้องการสร้างรัฐอิสลามขึ้นในดินแดนปาเลสไตน์ และได้ก่อเหตุวินาศกรรมและระเบิดพลีชีพหลายครั้ง แต่ผลการเลือกตั้งทั่วไปกลับพลิกความคาดหมาย กลุ่มฮามาสได้ที่นั่งในสภาแบบเด็ดขาด 74 ที่นั่ง ขณะที่กลุ่มฟาตาค์ที่ครองอำนาจมายาวนานได้ที่นั่งเพียง 45 ที่นั่ง²

¹ ขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ตั้งขึ้นในปี 1962 มีแนวคิดตั้งรัฐปาเลสไตน์ที่เป็นแบบโลกวิสัย

² อย่างไรก็ตามมีผู้ชี้ว่า ถ้าคิดจากคะแนนเสียงที่ได้รับจะค่อนข้างใกล้เคียงกัน กล่าวคือกลุ่มฮามาสได้รับคะแนนเสียงร้อยละ 44 แต่ได้ที่นั่งร้อยละ 56 ขณะที่กลุ่มฟาตาค์ได้คะแนนเสียงร้อยละ 42 แต่ได้ที่นั่งร้อยละ 34

ผลการเลือกตั้งนี้ทำให้ชาวปาเลสไตน์ถูกละทิ้งโดยพันธมิตรสหรัฐ-อิสราเอล ด้วยการตัดเงินช่วยเหลือแก่รัฐบาลปาเลสไตน์ ยึดเงินภาษีที่ปาเลสไตน์พึงได้ ไม่ยอมรับรับรองผลการเลือกตั้งครั้งนี้ เพิ่มการเข้มงวดและการปฏิบัติการในเขตยึดครองมากขึ้น ก่อความเสียหายและทุกข์ยากแก่ชาวปาเลสไตน์เป็นอันมาก นอกจากนี้ยังหนุนให้เกิดการแตกแยกระหว่างกลุ่มฟาตห์และฮามาส จนกระทั่งเกิดการสู้รบระหว่างกลุ่มทั้งสอง และขยายวงไปจนเกรงว่าจะกลายเป็นสงครามกลางเมือง จนประเทศอาหรับที่มีชาอูคีเป็นแกนนำ เข้ามาไกล่เกลี่ย ลดทอนความตึงเครียดและความรุนแรงลงได้บ้าง การไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งทั่วไปในปาเลสไตน์ครั้งนี้ ทำให้ข้ออ้างของสหรัฐในการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยในตะวันออกกลางอ่อนลง และนับแต่นั้นมาดูเหมือนว่าทางการสหรัฐจะกล่าวถึงประเด็นประชาธิปไตยในตะวันออกกลางลดลง

2) สถานการณ์ในเวสต์แบงก์ และฉนวนกาซา เวสต์แบงก์อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน มีพื้นที่ใหญ่ 5,860 ตารางกิโลเมตร มีประชากรปาเลสไตน์อาศัยอยู่ราว 2.5 ล้านคน ตามตัวเลขของสำนักสถิติกลางปาเลสไตน์ มีชาวอิสราเอลไปตั้งถิ่นฐานราว 2.7 แสนคน (ตัวเลขปี 2004) ฉนวนกาซาเป็นที่แคบๆ ติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีพื้นที่ 360 ตารางกิโลเมตร มีผู้อยู่อาศัยทั้งหมดเป็นชาวปาเลสไตน์ราว 1.2 ล้านคน มีชาวอิสราเอลไปตั้งถิ่นฐานราว 8 พันคน (ตัวเลขปี 2004) ทั้งสองแห่งเป็นพื้นที่ยึดครองของอิสราเอลจากชาวปาเลสไตน์ในสงคราม 6 วันปี 1967 ฉนวนกาซาแม้ว่าจะมีขนาดเล็ก มีประชากรน้อยกว่า แต่ก็มีความสำคัญ เนื่องจากถือว่าเป็นเขตปกครองของอำนาจแห่งชาติปาเลสไตน์ (Palestinian National Authority) เป็นที่ตั้งทำการอำนาจปกครอง นอกจากพื้นที่ทั้งสองแล้วยังมีบริเวณนครเยรูซาเล็มฝั่งตะวันออก ซึ่งมีชาวอิสราเอลไปตั้งถิ่นฐานราว 2 แสนคน เทียบพื้นที่ทั้งสองกับอิสราเอล ซึ่งมีพื้นที่กว่า 2 หมื่นตารางกิโลเมตร มีประชากร 6.3 ล้านคน นับรวมที่ไปตั้งถิ่นฐานในเขตยึดครองด้วยร้อยละ 76.4 เป็นชาวยิว ที่ไม่ใช่ยิวซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นชาวอาหรับร้อยละ 23.6 วิธีปกครองในดินแดนทั้งสองนี้หลายคนวิจารณ์ว่าเป็นการถือเชื้อชาติ (Racism) แต่อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศแห่งสหรัฐระบุตรงไปตรงมากว่านั้นว่า น่าจะละม้ายกับลัทธิแบ่งแยกผิวหรือเชื้อชาติที่ปฏิบัติในประเทศแอฟริกาใต้ (Apharteid)

ในรอบปี 2006 ได้เกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างอิสราเอล-ฉนวนกาซา ที่ค่อยๆ ไตร่ตรึงมาตั้งแต่เดือน กันยายน 2005 ขึ้นสู่กระแสสูงเมื่อกลุ่มฮามาสได้รับเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลในต้นปี 2006 มีการตอบโต้กันโดยอาวุธระยะไกล นั่นคือฝ่ายสู้รบในกลุ่มฮามาสใช้จรวดทำเอง จำนวนนับพันลูก แต่ไม่ทำความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินมาก เนื่องจากขาดความแม่นยำ ฝ่ายอิสราเอลใช้อาวุธปืนใหญ่ กระหน่ำยิงนับตั้งแต่กันยายน 2005 จำนวนระหว่าง 7,000-9,000 พันลูก ในช่วง 6 เดือนสังหารชาวปาเลสไตน์ไปถึง 80 คน ฝ่ายสู้รบในกลุ่มฮามาส ได้ลอบเข้ามาโจมตีสังหารทหารอิสราเอล 2 นาย จับตัวทหารอิสราเอลไปอีก 1 นาย อิสราเอลตอบโต้ด้วยการใช้ปฏิบัติการทางทหารเต็มรูปแบบ เรียกว่าปฏิบัติการฝนฤดูร้อน (Operation Summer Rain) ตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน โดยบุกโจมตีพื้นที่ฉนวนกาซาทั่ว

ทุกแห่งตามแผนทางยุทธศาสตร์ กระทั่งเข้าจับกุมคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลฮามาส นอกจากนี้อิสราเอลยังขยายปฏิบัติการทางทหารไปยังเขตเวสต์แบงก์ การสู้รบนี้ยุติในเดือนพฤศจิกายน 2006 โดยการทำสัญญาหยุดยิง ซึ่งก็คาดกันว่าเป็นการหยุดยิงชั่วคราว

การสู้รบครั้งนี้มีลักษณะคล้ายกับครั้งอื่นอยู่บางประการได้แก่ 1) ต่างฝ่ายกล่าวหากันว่าเป็นตัวการก่อเหตุ 2) ฝ่ายตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐเข้าข้างอิสราเอล และฝ่ายอาหรับ รวมทั้งอิหร่านเข้าข้างปาเลสไตน์ 3) กลุ่มสหภาพยุโรปพยายามรักษาความเป็นกลาง 4) กลุ่มรัสเซีย-จีนเรียกร้องให้อิสราเอลยุติปฏิบัติการทางทหารทันที แต่ก็ให้ฝ่ายปาเลสไตน์คืนทหารอิสราเอลที่จับตัวไป 5) องค์การสหประชาชาติพยายามไกล่เกลี่ย

ปฏิบัติการทางทหารของอิสราเอลครั้งนี้ ที่มีเป้าหมายต่อพลเรือนและการทำลายโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่นโรงไฟฟ้า ถูกประณามจากหลายฝ่าย เช่นองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) แต่ก็บรรลุเป้าหมายที่สำคัญของอิสราเอล ได้แก่ ทำให้รัฐบาลฮามาสอ่อนแอลง ทั้งในทางอำนาจปกครองและการให้บริการที่จำเป็นแก่ประชาชน เปิดช่องให้กลุ่มฟาตาคีพื้นอำนาจขึ้น เกิดความปั่นป่วนทางการเมืองและการจลาจล การปะทะระหว่างกองกำลังกลุ่มฮามาสและฟาตาคีจนอาจขยายไปสู่สงครามกลางเมืองได้ นอกจากนี้ อิสราเอลยังสามารถเข้าคั่นทำลายอุโมงค์ที่เป็นช่องทางขนอาวุธระหว่างฉนวนกาซากับอียิปต์ ได้จำนวนหนึ่ง ทั้งยังเป็นการสร้างความชอบธรรมว่าอิสราเอลจะบุกเข้าไปในฉนวนกาซาหรือเวสต์แบงก์เมื่อใดก็ได้ตามที่ต้องการ

คาดหมายว่าความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์คงดำเนินต่อไป ท่ามกลางการพัฒนาทางการทหาร การเมือง การทูต และความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ ตลอดจนทางด้านอุดมการณ์ต่อไป

2.4 สถานการณ์ในเลบานอน

เลบานอนในปี 2006 ได้เปลี่ยนจากความสงบรุ่งเรือง สู่การจลาจลและภาวะสงครามที่อาจกลายเป็นสงครามกลางเมืองได้ในเวลาอันรวดเร็ว แสดงถึงความอ่อนไหวของสถานการณ์ในประเทศนี้และของทั้งภูมิภาค ลำดับความวุ่นวายอาจสรุปได้ดังนี้

1) การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีราฟีก ฮาริรี แห่งเลบานอน ซึ่งเกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2005 ก่อให้เกิดการชุมนุมต่อต้านซีเรียครั้งใหญ่โดยกลุ่มสุหนี่ คริสเตียน และชาวดรูส (Druze) โดยเรียกร้องให้มีการสอบสวนการลอบสังหารนี้ และให้ซีเรียถอนทหารออกจากเลบานอนหลังจากที่ได้เข้ามาตั้งประจำตั้งแต่ปี 1976 สหรัฐและพันธมิตรสนับสนุนการชุมนุมนี้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐ ถึงกับกล่าวว่าเป็น “การปฏิวัติซีดาร์”³ (Cedar Revolution) และกดดันซีเรียอย่างหนัก

³ ซีดาร์เป็นต้นไม้มีชื่อของเลบานอน และเป็นที่สังเกตว่าสหรัฐยังได้เคยสนับสนุนการปฏิวัติทำนองนี้ในดินแดนที่เคยอยู่ในสหภาพโซเวียตด้วย ได้แก่การปฏิวัติดอกกุหลาบหรือ Rose Revolution ที่จอร์เจียในปี 2003 และการปฏิวัติส้มหรือ Orange Revolution ที่ยูเครน ในปี 2004

จนกระทั่งซีเรียต้องถอนทหารจากเลบานอนทั้งหมดในสองเดือนถัดมาเป็นการสิ้นสุดอิทธิพลเหนือเลบานอนที่ยาวนานหลายทศวรรษ แต่ซีเรียก็ยังสามารถรักษาอิทธิพลของตนไว้ได้โดยหน่วยปฏิบัติการลับ และกลุ่มฮิซบอลเลาะห์

2) การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเลบานอนในเดือน กรกฎาคม 2005 ของนายโฟอัด ซินิออรา (Fouad Siniora) ซึ่งเป็นอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการคลังในรัฐบาลฮาริรี และกล่าวกันว่าเป็นผู้ที่ร่ำรวยที่สุดในเลบานอน นายซินิโอรานับถือนิกายสุหนี่ ได้รับการสนับสนุนจากประเทศอาหรับที่ถือสุหนี่หลายประเทศ ได้แก่ ซาอุดีฯ อียิปต์ และจอร์แดน ที่สำคัญได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐ แคนาดา และสหภาพยุโรป ซึ่งได้ให้เงินในการบูรณะประเทศ ขณะที่กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ที่ถือกำเนิดในกลุ่มผู้เคร่งนิกายชีอะห์ ยังคงเคลื่อนไหวปฏิบัติการทั้งทางทหารและทางการเมืองต่อไป ในทางการเมืองได้รับการเลือกตั้งจำนวนหนึ่ง ในทางทหารได้มีปฏิบัติการยิงจรวดทำเองใส่ดินแดนอิสราเอล และซุ่มโจมตีทหารอิสราเอลทั้งจับเป็นตัวประกัน 2 คน

3) สงครามเลบานอน (กรกฎาคม-สิงหาคม 2006) สงครามนี้อิสราเอลเรียกสงครามเลบานอนครั้งที่ 2 ฝ่ายเลบานอนเรียกว่าสงครามเดือนกรกฎาคม อิสราเอลเปิดฉากสงครามโดยอาศัยข้ออ้างว่ากลุ่มฮิซบอลเลาะห์ได้เข้าโจมตีหน่วยทหารในบริเวณชายแดนอิสราเอล สังหารทหารอิสราเอลไป 3 คน จับเป็นเชลย 2 คน อิสราเอลเข้าบุกโจมตีทั้งภาคพื้นดินและทางอากาศโดยจุดหนังกอยู่ที่เลบานอนตอนใต้ แต่ก็ลามไปถึงตอนเหนือที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ นอกจากนี้ ยังได้ใช้กองเรือปิดล้อม ก่อความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่เลบานอน รวมเวลานาน 34 วัน

เมื่อเทียบกับสงครามที่ฉนวนกาซาและเวสต์แบงก์แล้ว ปฏิบัติการของอิสราเอลครั้งนี้ค่อนข้างไม่บรรลุผลด้วย ซึ่งแสดงออกหลายประการด้วยกัน ได้แก่

(1) ในทางทหาร ไม่สามารถปลดปล่อยทหารที่เป็นตัวประกันได้ ไม่สามารถทำลายเครือข่ายและยุติการยิงจรวดของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ได้ นอกจากนี้ การสูญเสียทางทหารของอิสราเอลก็ค่อนข้างสูง ทำให้ความเชื่อมั่นว่ากองทัพอิสราเอลนั้น ชาวอาหรับไม่สามารถต่อกรได้ลดทอนลง

(2) ในทางการเมือง ทำให้รัฐบาลอิสราเอลสูญเสียความนิยม กลายเป็นรัฐที่จะเป็นอันตรายต่อสันติภาพของโลก ซึ่งผลสำรวจประชามติก็ออกมาเช่นนั้น

(3) สร้างผลสะท้อนกลับทางด้านลบสูง นั่นคือทำให้รัฐบาลที่สนับสนุนตะวันตกและตะวันตกสนับสนุนอ่อนแอ ขณะที่พรรคฮิซบอลเลาะห์และซีเรียกลับมีอิทธิพลสูงขึ้น

การไม่ประสบผลสำเร็จดังกล่าว ทำให้มีการโต้สวนเกี่ยวกับปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งจะขยายความขัดแย้งทางการเมือง และทำให้รัฐบาลนายโอลเมิร์ตของอิสราเอลอ่อนแอลงอีก

4) การชุมนุมขับไล่รัฐบาล กระแสการขับไล่รัฐบาลเริ่มขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2006 เมื่อรัฐมนตรี 6 นาย ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ลาออก และเลขาธิการใหญ่แห่งฮิซบอลเลาะห์นายฮัสซัลเลาะห์ (Hassan Nasrallah) ได้เรียกร้องให้สมาชิกและพันธมิตรชุมนุมใหญ่ยึดเยื้องกลางนครหลวงเบรุต

เพื่อกดดันให้นายซีนิโอราลาออก โดยหาว่าเป็นหุ่นเชิดของตะวันตก ขณะที่นายซีนิโอราได้ตอบว่า นายน์สรัลเลาะห์กำลังบ่อนทำลายประเทศ และทำให้เลบานอนกลายเป็นสนามรบความขัดแย้งในภูมิภาค การชุมนุมโดยทั่วไปเป็นไปอย่างสงบ แต่ก็เกิดการปะทะกันระหว่างผู้สนับสนุนและขับไล่อิสราเอล มีผู้เสียชีวิต ทำให้หวาดเกรงว่าอาจจะเปิดเป็นสงครามกลางเมืองได้อย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ในช่วงปี 1975-1991

นอกจากนี้ ในกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ได้เกิดเหตุระเบิดขึ้นที่ใกล้กรุงเบรุต กรณีนี้ทางตะวันตกเพิ่งไปถึงที่ซีเรีย ส่วนชาวทางซีเรียเชื่อว่าสหรัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการระเบิดที่เกิดขึ้นทั่วโลก อหรับ ทั้งใน อิรัก เลบานอน และแอลจีเรีย (เกิดเหตุระเบิด 7 ลูกติดต่อกันในคืนวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2007 มีผู้เสียชีวิตหลายคน) ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐได้เป็นผู้ริเริ่มนำเอาปฏิบัติการบ่มเพาะ ติดอาวุธ และฝึกอบรมผู้ก่อการร้าย มาใช้ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา (มิตเติล อีสต์ นิวส์ 140207)

เลบานอนกำลังตกอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งใหญ่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งและสงคราม 2 ด้าน ได้แก่ กรณีขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ และสงครามยึดครองอิรักของสหรัฐ

2.5 สถานการณ์ในซีเรีย

ซีเรียนับว่าเป็นประเทศใหญ่ประเทศหนึ่งในตะวันออกกลาง มีประชากรราว 19 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นชาวอาหรับนับถือนิกายสุหนี่ เมืองหลวงดามัสกัส ได้เป็นศูนย์กลางอำนาจในภูมิภาคนี้มาแต่โบราณ พรรคบาธ (Baath Party) อันเป็นพรรคชาตินิยมและเป็นแบบโลกวิสัย ซึ่งมีแนวคิดรวมรัฐอาหรับเข้าด้วยกัน ได้ขึ้นมามีอำนาจปกครองซีเรียตั้งแต่ปี 1963 (พรรคบาธยังได้เข้ากุมอำนาจปกครองในอิรัก ในปี 1966 ด้วย) นโยบายของซีเรียโดยทั่วไปต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก ที่มีสหรัฐเป็นแกนนำ ในช่วงสงครามเย็น ได้ใกล้ชิดกับสหภาพโซเวียตเพื่อถ่วงดุลอำนาจตะวันตก อิสราเอลได้ยึดที่ราบสูงโกลาน (Golan Heights) ในสงคราม 6 วัน ปี 1967 ซึ่งทำให้ความขัดแย้งระหว่างซีเรียกับสหรัฐ-อิสราเอลยืดยาว จนถึงปัจจุบัน ซีเรียได้กลายเป็นปรากรสำคัญในการต่อต้านอิทธิพลของสหรัฐ-อิสราเอล (ขณะเดียวกันก็มีการเจรจากันทางการทูต) และได้ส่งทหารเข้าไปประจำในเลบานอนตั้งแต่ปี 1976 เพื่อระงับสงครามกลางเมืองที่นั่น ซีเรียดูเหมือนเป็นคู่แข่งกับอิรักที่ประธานาธิบดีซัดดัมครองอำนาจอยู่ ช่วงสงครามอิรัก-อิหร่าน (1980-1988) ซีเรียเข้าข้างอิหร่าน และกล่าวกันว่าร่วมกันอิหร่านในการตั้งกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ด้วย

ในสงครามอ่าวปี 1991 ซีเรียเห็นด้วยกับสหรัฐในการขับกองทหารอิรักออกจากคูเวต ทำให้สัมพันธภาพของ 2 ประเทศดีขึ้น แต่ในสงครามรุกรานอิรักปี 2003 ซีเรียคัดค้าน ทำให้สัมพันธภาพระหว่างซีเรียกับสหรัฐเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และซีเรียเริ่มถูกโดดเดี่ยว

หลังเหตุการณ์ลอบสังหารนายกรัฐมนตรีเลบานอนในปี 2005 ซีเรียถูกโดดเดี่ยวมากขึ้น จำต้องถอนทหารออกจากเลบานอนทั้งหมด หลังจากนั้น ซีเรียกับอิหร่านได้เสริมความสัมพันธ์ทางทหารใกล้ชิดขึ้นอีกในการต่อต้านอิทธิพลจากภายนอก โดยทำสัญญาทางทหารระหว่างกันในเดือนมิถุนายน 2006 กล่าวได้ว่าซีเรียอาศัยกลุ่มฮิซบอลเลาะห์เพื่อรักษาอิทธิพลของตนในเลบานอนไว้

สถานการณ์ในตะวันออกกลางเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อสหรัฐจมปลักในสงครามอิรักมากขึ้น และปฏิบัติการทางทหารของอิสราเอลในเลบานอนไม่ประสบความสำเร็จตามคาด อิทธิพลของซีเรียจึงเพิ่มขึ้น เช่นเห็นกันว่าซีเรียควรเป็นประเทศหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนในการแก้ปัญหาสงครามอิรัก ขณะที่อิทธิพลของซีเรียในเลบานอนก็เพิ่มขึ้นตามอิทธิพลของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์

3. สงครามยึดครองและสงครามกลางเมืองอิรัก

สถานการณ์ทั่วไป

1) **ความอ่อนแอของรัฐบาล** รัฐบาลอิรักที่มาจากการเลือกตั้ง และการค้าจนทางแสนยานุภาพของสหรัฐ ไม่สามารถรักษาความสงบและระบบยุติธรรมภายในประเทศได้

2) **อิรักก้าวสู่ภาวะสงครามกลางเมือง** ทั้งนี้โดยดูได้จากจำนวนผู้บาดเจ็บล้มตายในแต่ละวัน ความถี่และความรุนแรงของปฏิบัติการ พื้นที่การปกครองของรัฐบาลมีน้อยมาก แม้แต่ในกรุงแบกแดด นครหลวง จำนวนทหารสหรัฐที่บาดเจ็บล้มตายก็มากขึ้น

3) **มีการเคลื่อนไหวในประเทศมุสลิม** ในการส่งคนเข้ามาทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ในอิรักจากหลายแหล่ง

4) **การฟื้นฟูประเทศอิรักทำได้ล่าช้า** การผลิตน้ำมันไม่ได้สูงกว่าสมัยก่อนยึดครอง มีการสูญเสียหรือการคอร์รัปชันสูงในโครงการต่างๆ

5) **แนวโน้มเหตุการณ์ดูยิ่งเลวร้ายลง** เป็นสงครามกลางเมืองเต็มรูปแบบ เช่น มีการใช้อาวุธหนัก และโดยเฉพาะ หลังจากอดีตประธานาธิบดีแห่งอิรักถูกประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ เมื่อเดือนธันวาคม 2006 และภาพสุดท้ายนาซีระทึกใจถูกบันทึกไว้ด้วยกล้องมือถือ และถูกนำมาแพร่ภาพในเวลาต่อมา ได้ทำให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีก

6) **ความพยายามแก้ปัญหาที่ไร้ผล** มีความพยายามของทางการสหรัฐหลายรูปแบบ เพื่อเปลี่ยนสถานการณ์ที่ลึ้นหวังไปสู่แสงสว่างแห่งชัยชนะ ได้แก่

(ก) การกล่าวโทษอิหร่านและซีเรีย ว่าเข้าไปแทรกแซงทำให้เกิดเหตุการณ์เลวร้าย และในระยะหลังพุ่งเป้าไปที่อิหร่าน เช่น มีการบุกล้อมและจับกุมเจ้าหน้าที่ในกงสุลอิหร่านประจำอิรัก แผนนี้ไม่สำเร็จเนื่องจากขาดหลักฐานที่พอเพียง และทางการอิหร่านไม่ได้เดินไปตามเพลงของสหรัฐ

(ข) การขยายภาพความเข้มแข็งของอิหร่านที่จะครอบงำภูมิภาค เพื่อที่จะปลุกกระแสชาวนาห์ขึ้นต่อต้านอิหร่าน รวมทั้งการปลุกกระแสการต่อสู้ระหว่าง 2 นิกายใหญ่ในโลกมุสลิม ในนี้มีทั้งการให้เงินอุดหนุน เช่น แก่ประธานาธิบดีอับباس และพรรคการเมืองในเลบานอน แต่แผนการนี้ไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากสถานการณ์ต่อไปนี้

(1) ความขัดแย้งหลักในภูมิภาคยังเป็นกรณีอิสราเอล-ปาเลสไตน์

(2) ในภูมิภาคนี้ยังรู้สึกทั่วไปว่าสหรัฐเป็นอันตรายคุกคามสูง เนื่องจากมีพฤติกรรมตามอำเภอใจ

(3) มีความพยายามอย่างค่อนข้างจริงจังที่จะระงับกรณีพิพาทภายในโลกมุสลิม เช่น กรณีในปาเลสไตน์

(4) กลุ่มประเทศอาหรับแม้ว่าจะหวาดระแวงอิหร่าน แต่ก็ยังเห็นว่าอิหร่านเป็นประเทศใหญ่และเป็นกำลังสำคัญในโลกมุสลิม ได้มีความพยายามที่จะทำความเข้าใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ เช่น กรณีอิหร่าน-ซาอุดีฯ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของซาอุดีฯสนับสนุนสิทธิของอิหร่านในการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์อย่างสันติ และกษัตริย์แห่งจอร์แดนตรัสว่าอิหร่านเป็นหุ้นส่วนที่ขาดไม่ได้สำหรับสันติภาพในตะวันออกกลาง (อาระบิกนิวส์.คอม 270107) ประเทศมาเลเซียไม่ยอมต่อแรงกดดันของสหรัฐให้ล้มสัญญาการขุดเจาะแก๊สมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐในอิหร่านถึงขั้นประกาศจะล้มการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหรัฐ (อัลจาซีรา 020207)

(5) ความพยายามที่จะเพิ่มกำลังทหารอิรัก เพื่อเป็นการซื้อเวลา แต่แผนนี้ถูกต่อต้านอย่างหนักทั้งในประเทศและในรัฐสภาของสหรัฐ

(6) ปรากฏเฮลิคอปเตอร์สหรัฐถูกยิงตก 4 ลำในช่วงเดือนมกราคม 2007

ผลกระทบของสงครามในอิรัก

1) **ต่อภูมิภาคและโลกมุสลิม** แม้สงครามอิรักจะจำกัดเขต แต่ก็ส่งผลกระทบอย่างสูงต่อความมั่นคงและสันติภาพในภูมิภาคและโลกมุสลิม ทำให้กลุ่มหัวรุนแรงรวมทั้งอิหร่านมีอิทธิพลมากขึ้น กล่าวกันว่า สหรัฐคุกคามที่จะขยายสงครามสู่อิหร่าน เพื่อกู่หน้าในการแพ้สงครามอิรัก

2) **ต่อสหรัฐ** ด้านการคลัง ต้องใช้จ่ายสูง ประมาณ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายของประเทศในการพัฒนาด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม และการคมนาคมขนส่ง ด้านการเมืองทำให้ประธานาธิบดีตกอับ และพรรคเดโมแครตขึ้นมาครองอำนาจในสภาองเกรส เกิดกลุ่มต่อต้านสงครามจำนวนมาก ทำยสูญชุมชนประท้วงที่วอชิงตันจำนวนนับแสน ทำให้เอ็นจีโามีพลังขึ้น ด้านสังคม เกิดความแตกแยก และความไม่พอใจเนื่องจากบริการจากรัฐไม่ทั่วถึงหรือไม่ได้คุณภาพตามที่คาดหวัง ด้านสากล เกียรติภูมิของประเทศตกต่ำ

3) **ต่อประเทศอังกฤษ สเปน และอิตาลีที่คล้อยตามนโยบายสหรัฐ** ต้องประสบปัญหาทางการเมืองอย่างหนักในทำนองเดียวกัน แต่ความรุนแรงด้านอื่นน้อยกว่า ในอังกฤษ คณะรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีเบลล์มอร์ถูกกดดันให้ลาออก ในสเปน รัฐบาลที่สนับสนุนสงครามอิรักแพ้ในการเลือกตั้งทั่วไป ในอิตาลี รัฐบาลกลาง-ซ้ายที่เพิ่งตั้งใหม่มีอายุ 9 เดือนที่ยืนยงจะคงจำนวนทหารอิตาลีในอิรัก แพ้คะแนนเสียงการลงมติในสภาต้องลาออกในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2007

4) **ต่อภูมิภาคละตินอเมริกา** สหรัฐลดความสนใจลง มีส่วนทำให้ชีกโลกนี้เป็นอิสระมากขึ้น

5) **ต่อโลก** ทำให้สันติภาพในโลกคลอนแคลน ประเทศต่างๆ พยายามสร้างอาวุธป้องกันตัวจากการคุกคามแทรกแซงของสหรัฐ กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ห่วงใย เลื่อนเข้มนาฬิกาแห่งความหายนะ เหลือ 5 นาทีถึงเที่ยงคืน

4. สถานการณ์ในอิหร่าน

4.1 สถานภาพอิหร่านจากบางทัศนะ

ข่าวคราวเกี่ยวกับประเทศอิหร่านนั้น มักออกไปในด้านการเมืองที่มีความขัดแย้งกันอย่างหนัก ระหว่างอิหร่านกับตะวันตกที่มีสหรัฐเป็นแกน เนื้อหาของข่าวมักเอียงไปข้างบวกหรือลบตามแต่จุดยืนของผู้เสนอ ในเบื้องต้นนี้เห็นควรจะวาดภาพใหญ่เกี่ยวกับสังคมอิหร่าน จากทัศนะของผู้ที่พยายามจะเข้าใจอิหร่านตามความเป็นจริง ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างจากข้อเขียนของเดโบราห์ แคมเบล

อิหร่านจากทัศนะของเดโบราห์ แคมเบล

เดโบราห์ แคมเบล เป็นศาสตราจารย์สตรีทางด้านวรรณกรรมแห่งมหาวิทยาลัยบริติช โคลัมเบีย ได้เดินทางเพื่อสัมผัสรับรู้ความเป็นอิหร่านเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เทือกเขาเคอร์ดิสทางตะวันตกเฉียงเหนือไปจนถึงตลาดเมืองเคอร์แมนทางด้านตะวันออก จนถึงบริเวณที่ติดกับอิรักที่มีบ่อน้ำมันมาก และได้เขียนบทความชื่อ “การปฏิวัติเงียบในอิหร่าน” (เผยแพร่ครั้งแรกในนิตยสารเดอะ วอลสตรีต เจอร์นัล กันยายน 2006) มีใจความสำคัญได้แก่

1) **ประเทศอิหร่านประกอบด้วยชนชาติต่างๆ หลายชนชาติ** แต่มีความสำนึกในประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีความรู้สึกชาตินิยมสูง ชาวอิหร่านทั่วไปไม่เชื่อว่าอิทธิพลภายนอกจะเข้ามาแก้ปัญหาในอิหร่านได้ เช่นเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งก็ได้เห็นตัวอย่างในประเทศอิรักแล้ว นอกจากนี้ยังมีจำนวนหนึ่งเห็นว่าเรื่องเสรีภาพไม่ใช่ปัญหาใหญ่ ชาวอิหร่านมีเสรีภาพพอแล้ว ปัญหาสำคัญอยู่ที่ความยากจน

2) **อิหร่านมีประชากรเป็นเยาวชนมาก** โดยเพิ่มอย่างรวดเร็วหลังการปฏิวัติอิสลามในปี 1979 ปัจจุบันประมาณว่าร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งสิ้นราว 70 ล้านคนอายุต่ำกว่า 30 ปี ผู้คนเหล่านี้เกิดไม่ทันรับรู้เรื่องการปฏิวัติอิหร่าน รวมทั้งจิตวิญญาณของมัน และดำเนินชีวิตแบบค่อนข้างเสรี ไม่ได้เป็นไปตามภาพลักษณ์ที่ผู้นำประเทศต้องการ เช่นมองพระราชวังของพระเจ้าชาห์ว่าเป็นความรุ่งเรืองในอดีต ไม่ใช่การดำเนินชีวิตอย่างหรูหราท่ามกลางความยากจน พฤติกรรมแบบนี้เป็นเหมือนการปฏิวัติเงียบในอิหร่าน อิหร่านอยู่ในระยะการเปลี่ยนผ่าน ไม่เป็นทั้งประชาธิปไตยเต็มทีและไม่ใช่นักสมัเต็มที และเป็นแบบประเพณี ไม่ใช่ทั้งเคร่งศาสนาเต็มทีและเป็นแบบโลกๆ อย่างเต็มที

3) **รายงานทางการระบุปัญหาเยาวชนสำคัญ 4 ประการได้แก่** (1) เรื่องเพศที่มีลักษณะเสรี (2) การว่างงาน (3) ยาเสพติด (4) ความศรัทธาหรือความเคร่งทางศาสนาน้อยกว่าคนรุ่นก่อน กล่าวได้ว่าเป็นช่องว่างระหว่างวัย แต่อิหร่านยังมีช่องว่างอื่นอีก นั่นคือช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ซึ่งคนจนมักอยู่ทางตอนใต้ ส่วนคนรวยได้แก่ชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมักอยู่ตอนเหนือ และยังมีช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท โดยเมืองจะมีความทันสมัยและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาก ส่วนในชนบทยังมีชีวิตแบบเดิม

4) **เรื่องพลังงานนิวเคลียร์ถือเป็นประเด็นใหญ่** ชาวอิหร่านทั่วไปรวมทั้งผู้ที่ไม่พอใจรัฐบาล เห็นว่าการพัฒนาความรู้ทางนิวเคลียร์เป็นศักดิ์ศรีของประเทศ และเห็นว่าการที่สหรัฐมาเพ่งเล็งเอาภัยกับอิหร่านในเรื่องนี้เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้ยโสระดับโลก (World Arrogance)

5) **ประธานาธิบดีอาห์มาดีเนjad นับว่าได้รับความนิยมนิยมพอสมควร** นั่นคือสำหรับคนยากจนที่อยู่ทางใต้ ซึ่งเป็นผู้เลือกให้มาเป็นประธานาธิบดี ก็ไม่ผิดหวัง เนื่องจากอาห์มาดีเนjad ได้ทุ่มเงินจำนวนมากในการบำรุงการศึกษา สาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือ และดำเนินการต่อสู้กับคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังตั้งกองทุนความรัก (Love Fund) เพื่อให้กู้สำหรับใช้ในการแต่งงาน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของคนจน สำหรับชนชั้นกลางนั้นก็ไม่ได้ถูกกลืนรอนสิทธิอย่างที่วันเกรงกัน และมีความเห็นทั่วไปว่าการคุกคามของสหรัฐต่ออิหร่าน ในระดับหนึ่งช่วยให้ฐานะของประธานาธิบดีผู้นี้เข้มแข็งขึ้น

4.2 สถานการณ์ของอิหร่าน

อิหร่านมีสถานการณ์ที่น่าจับตา คือ

การเลือกตั้งสภาผู้เชี่ยวชาญ (Assembly of Expert) เป็นสภาของผู้รู้ทางศาสนา ซึ่งมีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นผู้เลือกผู้นำสูงสุด สภานี้มีการแต่งตั้งครั้งหนึ่งจากผู้นำสูงสุด และการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นชาวตะวันตกวิเคราะห์กันว่า เป็นการทดสอบครั้งสำคัญของคะแนนนิยมของประธานาธิบดีอาห์มาดีเนjad โดยแบ่งผู้สมัครเป็น 2 พวก พวกหนึ่งเป็นพวกเคร่งศาสนา จัดเป็นพวกของประธานาธิบดี อีกพวกหนึ่งเป็นผู้ต้องการปฏิรูปซึ่งอยู่ตรงข้าม แต่การเมืองในอิหร่านจะมีความซับซ้อนกว่านั้น และมีการพลิกกันไปมาในบางส่วนของกลุ่มเคร่งศาสนาและต้องการปฏิรูป ทางด้านประธานาธิบดีอาห์มาดีเนjad เรียกร้องให้ประชาชนไปออกเสียงให้มาก และถือว่าอัตราการไปลงคะแนนเสียงเป็นเครื่องชี้ความก้าวหน้าและความมีเสถียรภาพของการเมืองอิหร่าน

ในเดือนกุมภาพันธ์ อิหร่านเปิดให้องค์การระหว่างประเทศ คณะทูตและสื่อมวลชน เข้าเยี่ยมชมโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

5. สถานการณ์กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ (Arab Gulf States)

กลุ่มรัฐอ่าวอาหรับตั้งขึ้นในเดือนพฤษภาคม 1981 ส่วนหนึ่งเพื่อคานอิทธิพลการปฏิวัติอิสลามใน อิหร่านประกอบด้วยรัฐอ่าวอาหรับ 6 รัฐที่ติดกับอ่าวเปอร์เซีย ได้แก่ ซาอุดีฯ ยูเออี อาหรับ เอมิเรตส์ (ยูเออี) คูเวต บาห์เรน การ์ตา และโอมาน มีซาอุดีเป็นแกน ทั้งหมดมีวัฒนธรรมและเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันปกครองในระบบบกษัตริย์ และเป็นพันธมิตรกับสหรัฐยาวนาน มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง โดยมุ่งหวังที่จะรวมเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ใช้เงินสกุลเดียว

ในระยะหลังยังมีความพยายามจะพัฒนาทางการเมืองในบางประเทศ เมื่อเกิดเหตุวินาศกรรมกันยายน 2001 และสหรัฐโจมตีอิรัก ความสัมพันธ์ไม่แน่นแฟ้นเหมือนเดิม เช่น สหรัฐไม่วางใจซาอุดีฯ ว่าอาจจะเกี่ยวข้องด้วย และกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับเองก็เกรงพฤติกรรม 2 มาตรฐานของสหรัฐ ประเทศซาอุดีฯ ได้หลอกล่อน้ำมันรายใหญ่โดยมีการผูกสัมพันธ์กับจีนมากขึ้น และเงินดอลลาร์น้ำมันที่เพิ่มขึ้นจากราคา

น้ำมันที่ทยอยขึ้น ก็มีการนำไปลงทุนภายในภูมิภาคมากกว่าที่จะไปลงทุนในสหรัฐเหมือนที่เคยเป็นในช่วงทศวรรษ 1970 จะกล่าวถึงสถานการณ์ในบางประเทศดังนี้

5.1 สถานการณ์ในซาอุดีอาระเบีย

ในทางการเมือง

เนื่องจากเหตุปัจจัยบางประการได้แก่ 1) ความมั่งคั่งจากน้ำมัน 2) ขนาดของประเทศที่ใหญ่ ตกทั้งทะเลแดงและอ่าวเปอร์เซีย 3) จำนวนประชากรที่มากเมื่อเทียบกับรัฐอาหรับอื่นในตะวันออกกลาง⁴ 4) เป็นที่กำเนิดของศาสนาอิสลาม และที่ตั้งนครศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาได้แก่เมกกะและมาดีนา 5) การมีพันธมิตรที่เหนียวแน่นพอสมควรระหว่างฝ่ายกษัตริย์ผู้ปกครองและผู้สอนศาสนา การเมืองมีเสถียรภาพยาวนาน ปัจจุบันแม้กล่าวกันว่าอยู่ในภาวะไม่มั่นคง แต่ก็ไม่มีอำนาจภายในท้าทายโดดเด่น ได้แสดงบทบาทที่สำคัญในหลายระดับ ได้แก่ การเป็นแกนทางเศรษฐกิจ-การทหารในกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ การเป็นแกนสำคัญทางเศรษฐกิจในโลกอาหรับ และการเป็นแกนหนึ่งในโลกมุสลิม บทบาทเหล่านี้บางที่ขัดกัน ต้องอาศัยการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเหมาะสมและมีจังหวะก้าว เช่น ในฐานะที่เป็นแกนหนึ่งของโลกมุสลิม ซาอุดีต้องสร้างความเป็นเอกภาพในหมู่ชุมชนมุสลิม ซึ่งรวมถึงอิหร่าน ในฐานะที่เป็นแกนของโลกอาหรับ ซาอุดี ก็ต้องร่วมกับชาติอาหรับ มีอิยิปต์เป็นต้น ในการรักษาสถานะของชาวอาหรับ ไม่ให้พลีชีพพล้ำต่ออิหร่านซึ่งเป็นชาวเปอร์เซีย เป็นต้น

ในทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งเมืองเศรษฐกิจ (Economic City) ซึ่งจะก่อผลในด้านดีหลายประการ ได้แก่ 1) การสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ไม่ให้กระจุกตัวอยู่ในเรื่องน้ำมันและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับ ได้แก่ ยูเออี เป็นต้น 3) เป็นการสร้างงานให้แก่ชาวซาอุดีซึ่งมีอัตราการว่างงานสูง เป็นบ่อเกิดปัญหาทางสังคมและความไม่พอใจทางการเมือง 4) เปิดรับความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากตะวันตกมีสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจากประเทศจีนด้วย เมืองเศรษฐกิจแห่งแรก ได้แก่ เมืองเศรษฐกิจคิงอับดุลลาห์ (King Abdullah Economic City – KAEC) เริ่มการก่อสร้างตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2005 ประจวบกับช่วงเวลาที่เขาอุดีได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ต่อมาเปิดเมืองเศรษฐกิจอีก 3 เมือง ในปัจจุบันมีถึง 4 เมือง กล่าวได้ว่าปี 2006 (พ.ศ. 2549) เป็นปีแห่งเมืองเศรษฐกิจของซาอุดี การสร้างเมืองนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และจัดการหรือประสานงานโดยสำนักงานการลงทุนทั่วไปซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabian General Investment Authority) สังเกตข้อมูลเมืองเศรษฐกิจทั้ง 4 เมืองมีดังนี้

⁴ รัฐอาหรับที่มีประชากรมากอยู่ในบริเวณแอฟริกาตอนเหนือ สำหรับอิยิปต์พื้นที่เกือบทั้งหมดอยู่ในแอฟริกาตอนเหนือ มีประชากรมากและมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับตะวันออกกลางยาวนานในฐานะเป็นศูนย์กลางอำนาจหนึ่ง ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เคยมีฐานะเป็นผู้นำในการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมและสหรัฐ-อิสราเอล แต่ภายหลังได้สูญเสียฐานะและบทบาทนี้ไป

1) **เมืองเศรษฐกิจคิงอับดุลลาห์ (King Abdullah Economic City – KAEC)** เมื่อแรกประกาศโครงการนั้นถือว่าเป็นการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดของภาคเอกชนในประเทศซาอุดีฯ ด้วยมูลค่า 26.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมืองนี้ตั้งใจจะให้เป็เมืองยุคใหม่สำหรับชาวซาอุดีฯรุ่นต่อไป ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเมืองเจดดาห์ราว 50 กิโลเมตร ริมทะเลแดง ใกล้กับนครศักดิ์สิทธิ์เมกกะและมาดีนา พื้นที่เมือง 168 ตารางกิโลเมตร ยาว 50 กิโลเมตร **ส่วนสำคัญส่วนแรก**ประกอบด้วยท่าเรือขนาด 13.8 ล้านตารางเมตรซึ่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาค ใหญ่ใกล้เคียงกับเมืองท่ารอตเตอร์ดัม และมีความทันสมัยระดับโลก สามารถขนส่งตู้คอนเทนเนอร์ได้ 10 ล้านตู้ต่อปี ท่าเรือนี้ยังสามารถขนส่งผู้มาแสวงบุญได้ปีละ 5 แสนคน **ส่วนสำคัญที่สอง** ได้แก่ เขตอุตสาหกรรม พื้นที่ราว 8 ล้านตารางเมตร เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ รวมทั้งสถาบันวิจัยทางอุตสาหกรรม เช่น ปิโตรเคมีและทางเภสัชศาสตร์ **ส่วนที่สาม** ได้แก่ ที่พักและโรงแรม ซึ่งตั้งอยู่ริมทะเล นอกจากนี้ ยังมีสนามกอล์ฟใหญ่ 18 หลุมมาตรฐานโลก **ส่วนที่สี่** ได้แก่ ย่านการเงิน (Finance Island) มีพื้นที่สำหรับบริษัทการเงินใหญ่ของโลกและของภูมิภาครวม 5 แสนตารางเมตร เมื่อเสร็จตามโครงการคาดว่าจะมีนักการเงินราว 6 หมื่นคนทำงานประจำวันที่นี้ ทั้งสี่ส่วนนี้จะทำการก่อสร้างก่อน ซึ่งจากการตรวจงาน พบว่าคนงานถึงร้อยละ 80 เป็นชาวซาอุดีฯ ส่วนที่เหลืออีก 2 ส่วน ได้แก่ ย่านที่อยู่อาศัย และย่านการศึกษา จะสร้างตามมา เมื่อสร้างเสร็จแล้วคาดว่าจะมีผู้อยู่อาศัยในใจกลางเมืองราว 1 ล้านคน หากนับเขตรอบเมืองเป็น 2 ล้านคน

2) **เมืองเศรษฐกิจเจ้าชายอับดุล อาซิส อิบเน มุซาเอด (The Prince Abdul Aziz ibn Musaed Economic City – PABMEC)** ตั้งอยู่ที่เขตฮาอิล (Hail) บางที่เรียกเมืองเศรษฐกิจฮาอิล (Hail Economic City) ขึ้นไปทางตอนเหนือของเมืองริยาดนครหลวงราว 720 กิโลเมตร ฮาอิลเป็นเขตเกษตรกรรมของประเทศ มีแหล่งแร่ธาตุมาก มีประชากรเกือบ 6 แสนคน สำหรับเมืองเศรษฐกิจใหม่นี้จะมีพื้นที่ 156 ล้านตารางเมตร มีท่าอากาศยาน และทางรถไฟของตัว มีทั้งส่วนที่เป็นภาคการเกษตร ภาคเหมืองแร่ เขตการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย ใช้งบเพื่อการพัฒนาราว 8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สามารถสร้างงานได้ 3 หมื่นตำแหน่ง คาดว่าจะมีผู้อยู่อาศัยในเมืองนี้ราว 8 หมื่นคน เมืองเศรษฐกิจฮาอิลนี้มุ่งหวังจะให้เป็ศูนย์กลางลอจิสติกส์และการขนส่งที่ใหญ่ที่สุดในตะวันออกกลาง

3) **เมืองเศรษฐกิจมาดีนา (Madinah Economic City)** นิยมเรียกเมืองเศรษฐกิจความรู้ (The Knowledge City – KEC) ซึ่งจะสนับสนุนอุตสาหกรรมฐานความรู้ จะมีศูนย์เทคโนโลยี และศูนย์เศรษฐกิจข่าวสาร มีวิทยาเขตเพื่อการวิจัยทางด้านการแพทย์ และเทคโนโลยีชีวภาพ อุทยานเทคโนโลยีระดับสูง นอกจากนี้ ยังมีศูนย์กลางเพื่อการศึกษาอารยธรรมอิสลาม เมืองนี้มีพื้นที่ 8.8 ล้านตารางเมตร ซึ่งจะมีร้านค้า 4 พันแห่ง บ้านอยู่อาศัย 3 หมื่นหลัง ผู้อยู่อาศัย 2 แสนคน และยังมีโรงแรม ท่าอากาศยานสากล เงินลงทุนกำหนดไว้ราว 6.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สร้างงานใหม่ได้เกือบ 25,000 ตำแหน่ง การเลือกเมืองมาดีนา เนื่องจากเคยเป็ศูนย์กลางอำนาจและความรู้สมัยที่ศาสดามุฮัมมัดยังดำรงชีพอยู่

เมืองใหม่นี้จะช่วยลดความแออัดของเมืองมาดินาลง คาดว่าโครงการนี้จะสามารถดึงดูดคนเก่งชาวมุสลิมทั่วโลกให้เข้ามาพำนักอยู่อาศัยในเมืองที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สองในโลกอิสลาม

4) **เมืองเศรษฐกิจจีซาน (Jizan)** ตั้งอยู่ในภูมิภาคจีซานซึ่งค่อนข้างยากจน ทางบริเวณตอนใต้ของประเทศ ห่างจากเมืองเจดดาห์ลงไปทางใต้ราว 725 กิโลเมตร ติดกับทะเลแดง เมืองใหม่นี้จะมีขนาด 117 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยท่าเรือ โรงงานผลิตอะลูมิเนียม โรงงานผลิตเหล็ก ย่านการค้าและที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังมีแผนสร้างโรงงานผลิตทองแดง และศูนย์อุตสาหกรรมประมง ใช้เงินราว 30 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คาดว่าจะสามารถสร้างงานได้ทั้งสิ้น 5 แสนตำแหน่ง ปรากฏว่าบริษัทก่อสร้างจากมาเลเซียได้รับงานก่อสร้างส่วนใหญ่ที่นี่ (บีบีซี 061106) ได้เริ่มก่อสร้างโรงงานอะลูมิเนียมใหญ่ โดยใช้เทคโนโลยีจากประเทศจีน ซึ่งจะสามารถสร้างงานได้ถึง 12,000 ตำแหน่ง สามารถผลิตอะลูมินา⁵ ได้ปีละ 1.4 ล้านตัน อะลูมิเนียมปีละ 660,000-700,000 ตัน ค่าก่อสร้างราว 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (อาหรับ นิวส์ 241206)

เมืองเศรษฐกิจทั้ง 4 หากกระทำสำเร็จตามแผน ก็จะเป็นกลไกสำคัญของซาอุดีฯ ในการเข้าสู่การแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นในศตวรรษที่ 21

ในทางสังคม

มีปัญหาสังคมใหม่ กรณีอัตราหย่าร้างสูงขึ้นในซาอุดีฯ รายงานจากกระทรวงยุติธรรม ซาอุดีฯ ระบุว่า 1 ใน 4 ของการแต่งงานในราชอาณาจักร สิ้นสุดด้วยการหย่าร้าง จากสัญญาแต่งงาน 105,066 รายในปี 2005 มีการหย่าร้างถึง 24,000 ราย ศาลสูงในเมืองเจดดาห์ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่สุดทางภาคตะวันตก และเป็นเมืองที่เสรีที่สุดของประเทศ เปิดเผยว่าอัตราการหย่าร้างในเมืองนี้สูงขึ้นมาก โดยในปีที่แล้วอัตราการหย่าร้างเพิ่มสูงถึงร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับ 2 ปีที่ผ่านมา เมื่อเทียบอัตราการหย่าร้างในนครหลวงริยาดที่สูงขึ้นร้อยละ 39 อย่างไรก็ตาม มีผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์บางท่านให้ความเห็นว่า อัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้นในซาอุดีฯนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรคเบาหวาน ซึ่งประชากรซาอุดีฯเป็นกันมาก เพราะโรคนี้เมื่อเป็นจะส่งผลกระทบต่อเพศสัมพันธ์ในคู่สมรส (อาหรับ นิวส์ 241206)

5.2 สถานการณ์ในบาห์เรน

ประเทศบาห์เรนเป็นเกาะเล็กๆ อยู่ในอ่าวเปอร์เซีย มีประวัติศาสตร์ยาวนานนับพันปี มีจุดเด่นในการพัฒนาประชาธิปไตย ฝ่ายค้าน ได้แก่ ขบวนการฮักเพื่อเสรีภาพและประชาธิปไตยบาห์เรน (Haq Movement for Liberty and Democracy Bahrain) ที่ผู้นำถูกจับกุมจนมีการเดินขบวน และรัฐบาลต้องปล่อยตัวผู้นำขบวนการนี้เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ นอกจากนี้ ยังมีศูนย์กลางสิทธิมนุษยชนบาห์เรน

⁵ อะลูมินา เป็นแร่ที่เกิดในธรรมชาติ นำมาถลุงหรือทำให้บริสุทธิ์ ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอะลูมิเนียมและสารอื่นได้ทั่วโลกผลิตได้มากกว่าปีละ 70 ล้านตัน ออสเตรเลียเป็นประเทศผลิตใหญ่ที่สุด

(Bahraini Center for Human Right) ที่ออกมาเคลื่อนไหว แต่รัฐบาลไม่ยอมรับองค์กรทั้ง 2 นี้ องค์กรเหล่านี้เคลื่อนไหวในพื้นที่ที่มีผู้ถือสัญชาติเป็นสำคัญ (อัลจาซีรา 020207)

5.3 สถานการณ์ในยูเออี

ยูเออีประกอบด้วยรัฐหลายรัฐ ที่ใหญ่ที่สุดแก่ อาบูดาบี มีเมืองหลวงชื่อเดียวกัน และใช้เป็นเมืองหลวงของยูเออีด้วย อีกรัฐหนึ่งที่เป็นข่าวมาก ได้แก่ ดูไบ ซึ่งมีขนาดและประชากรใหญ่เป็นที่สอง กรณีที่ทำเรือดูไบโลก (Dubai Port World – DP World) ซึ่งรัฐบาลดูไบเป็นเจ้าของ เจรจาชื้อท่าเรือ 6 แห่งในสหรัฐ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2006 ฝ่ายบริหารสหรัฐตกลง แต่เกิดกระแสคัดค้าน จากสื่อมวลชนและนักการเมืองชั้นนำโดยการอ้างเหตุความมั่นคง สภาองค์กรสหรัฐจึงมีมติให้ชะลอการซื้อขายไป

5.4 สถานการณ์ในการ์ตา

มีสถานการณ์ที่ควรกล่าวถึง ได้แก่

1) **รัฐกาตาร์จัดแข่งกีฬาเอเชียนเกมส์ 2006** ที่สนามกีฬาสาทกลาลิฟา เมืองโดฮา พิธีเปิดการแข่งขันยิ่งใหญ่ ใช้เทคโนโลยีก้าวหน้าที่สุด มีข่าวว่าประเทศจีนมีความสนใจที่จะนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในพิธีเปิดกีฬาโอลิมปิก 2008 ที่ตนเป็นเจ้าภาพ ส่วนในพิธีปิดแสดงประวัติศาสตร์อารยธรรมของอาหรับในรอบพันปี นับเป็นการเปิดเวทีสู่โลกครั้งใหญ่

2) **สำนักข่าวอัลจาซีรา** มีสำนักงานใหญ่ที่เมืองโดฮา นครหลวงของกาตาร์ เริ่มต้นด้วยเป็นสถานีโทรทัศน์ภาษาอาหรับ ใช้สำนักข่าวบีบีซีของอังกฤษเป็นแบบ ได้รับความนิยมสูงหลังเหตุการณ์วินาศกรรม เดือนกันยายน 2001 เปลี่ยนภูมิทัศน์โทรทัศน์ของตะวันออกกลาง ต่อมาได้ขยายเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่น มีการเปิดเว็บอัลจาซีราภาษาอังกฤษ ซึ่งมีผู้เข้ามาค้นหาจำนวนมาก เป็นสื่อทางเลือกจากมุมมองของโลกอาหรับสายกลาง แทนที่มุมมองของโลกตะวันตก ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งและเป็นความสำเร็จของสำนักข่าวนี้นี้ ทางกาตาร์แสดงความไม่พอใจต่อสำนักข่าวนี้นี้หลายครั้ง เมื่อสำนักข่าวนี้อายงานสงครามอิรักและอัฟกานิสถานในทางที่ไม่เป็นผลดีแก่ตน ในต้นปี 2007 โทรทัศน์อัลจาซีราภาคภาษาอาหรับ สามารถขึ้นเป็นคู่แข่งกับบีบีซี โดยมีผู้รับชมถึง 40-50 ล้านคน และอัลจาซีราภาคภาษาอังกฤษมีผู้รับชมถึงราว 80 ล้านคน อัลจาซีราแสดงให้เห็นว่าในท่ามกลางเสียงวิจารณ์เรื่องการปิดกั้นเสรีภาพในรัฐอาหรับ แต่รัฐเช่นนี้สามารถสร้างสำนักข่าวและสถานีโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียงระดับโลกได้ อัลจาซีราในภาษาอาหรับแปลว่าเกาะหรือแหลมซึ่งตรงกับลักษณะภูมิประเทศของกาตาร์ที่เป็นเหมือนแหลมยื่นเข้าไปในอ่าวเปอร์เซีย อัลจาซีรายังใช้เป็นชื่อต่างๆ เช่น สายการบิน ห้างสรรพสินค้า

5.5 การพัฒนาประชาธิปไตยในคูเวต

คูเวตปกครองในระบอบกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีระบบรัฐสภายาวนานกว่าทุกรัฐในอ่าวอาหรับ จุดที่น่าจับตาได้แก่การเลือกตั้งสภาแห่งชาติ (National Assembly) ในปลายเดือนมิถุนายน 2006 ซึ่งสตรีได้รับสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งเป็นครั้งแรก การที่สตรีได้รับสิทธินี้ยังมีส่วนกระตุ้นให้เยาวชนมาลงคะแนนเสียงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการออกเสียงเลือกตั้งครั้งแรก ปรากฏว่าสตรีคูเวตยัง

ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย รวบรวมได้ 35 และผู้แทนสตรีก็ไม่ได้เลือกตั้ง กล่าวกันว่าสตรีลงคะแนนตามสามี ผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลได้คะแนนเสียงแบบก้ำกึ่ง ขณะที่กลุ่มศาสนา (สุนี่) ได้รับเลือกตั้งมากเป็นอันดับหนึ่ง (สำนักข่าวอัลจาซีรา 300606, บทความ Kuwait Parliamentary Election, 2006 ในวิกิพีเดีย)

6. สงครามอัฟกานิสถาน

มีลักษณะเด่น 5 ประการด้วยกันได้

- 1) สถานการณ์สู้รบรุนแรงขึ้นจากการฟื้นตัวของกลุ่มตอลิบาน ซึ่งสามารถยึดเมืองที่อังกฤษถอนทหารออกไป รัฐบาลอัฟกานิสถานมีอำนาจปกครองน้อย การบาดเจ็บล้มตายของพลเรือนอัฟกานิสถานสูงขึ้น
- 2) กลุ่มนาโตและสหรัฐเสริมกำลังทหารเพิ่มขึ้นตลอดปี 2006 และคาดว่าในปี 2007 ก็จะมีการเสริมกำลังทหารต่อไปอีกด้วย ในต้นปี 2007 สหรัฐได้เข้ารับบัญชาการการรบในอัฟกานิสถานด้วยตนเองอีกครั้ง
- 3) การฟื้นฟูประเทศล่าช้ากว่ากำหนดการ เนื่องจากความรุนแรง และการบริหารที่เสียเปล่า
- 4) สงครามขยายตัวสู่ด้านตะวันตกของปากีสถาน มีการสู้รบและการสังบศีกหลายครั้ง แต่สถานการณ์ทั่วไปยังคุกรุ่น และยังคงเป็นฐานที่มั่นสำคัญของกลุ่มตอลิบาน
- 5) คาดหมายว่าในปี 2007 การสู้รบยิ่งรุนแรงโดยกลุ่มตอลิบานเปิดฉากรุก และน่าจะมีการระเบิดพลีชีพ/ฆ่าตัวตายสูงขึ้น

7. สถานการณ์อียิปต์กับตุรกี

อียิปต์และตุรกีไม่ได้อยู่ในตะวันออกกลางโดยตรง แต่ก็ควรรายงานสถานการณ์บางประการ เนื่องจากประเทศทั้งสองมีอิทธิพลต่อโลกอาหรับและโลกมุสลิมในระดับที่แน่นอน

7.1 ภูมิหลัง

- 1) ทั้งอียิปต์และตุรกีต่างเคยเป็นจักรวรรดิเก่า และเรื่องอำนาจติดต่อกันเป็นเวลานาน จักรวรรดิของตุรกีหรือจักรวรรดิออตโตมาน (ค.ศ.1299-1929) เป็นจักรวรรดิมุสลิมที่ยืนยาวที่สุดแห่งหนึ่งของภูมิภาค ส่วนอียิปต์นั้นเป็นจักรวรรดิโบราณ เมื่อล่มสลายและถูกยึดครองโดยชาวอาหรับ นับถืออิสลามแล้วก็เป็นเมืองสำคัญของจักรวรรดินี้
- 2) ทั้งสองประเทศมีการปรับเปลี่ยนประเทศให้ทันสมัย โดยเมื่อเผชิญกับการคุกคามของตะวันตก ตุรกีได้ปรับเปลี่ยนประเทศของตนให้ทันสมัยแบบตะวันตก พัฒนาการทหาร เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ระบบประชาธิปไตยและมีการใช้กฎหมายปกครองประเทศแบบสากล ส่วนอียิปต์เมื่อได้รับเอกราช ก็พัฒนาประเทศเพื่อให้ทันสมัย เป็นแบบตะวันตกคล้ายกับตุรกี ช่วงหนึ่งมีลักษณะชาตินิยมผสมสังคมนิยม ต่อมาได้ใช้ระบบตลาดเสรีใช้กฎหมายปกครองประเทศแบบสากล ในช่วงที่

อียิปต์เดินนโยบายแบบชาตินิยมผสมสังคมนิยม ได้แสดงบทบาทเป็นผู้นำโลกอาหรับในการต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก ปัจจุบันประเทศทั้งสองเป็นพันธมิตรกับสหรัฐ โดยอียิปต์ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐเป็นเงินปีละนับพันล้านดอลลาร์ ส่วนตุรกีได้เป็นสมาชิกองค์การนาโตตั้งแต่ปี 1952 นับเป็นประเทศมุสลิมในองค์การโอไอซีเพียงประเทศเดียวที่เป็นสมาชิกองค์การนี้ สหรัฐได้ให้ความช่วยเหลือทางทหารอย่างมากแก่ตุรกี และได้ใช้ฐานทัพอากาศสำคัญที่อินเซอร์ลิก (Incirlik) ซึ่งใช้ปฏิบัติทางการทหารในตะวันออกกลางหลายครั้ง อนึ่ง ตุรกีมีพรมแดนติดกับประเทศสำคัญในตะวันออกกลางถึง 3 ประเทศ ได้แก่ อิหร่าน อิรัก และซีเรีย

7.2 สถานการณ์ในรอบปี 2006

1) อียิปต์ ในรอบปี 2006

อียิปต์ต้องต่อสู้ระหว่างการก้าวไปข้างหน้ากับการรักษาความมั่นคงรวมทั้งการมีบทบาทในภูมิภาคท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

ในประเด็นความมั่นคงมีเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ (1) การก่อวินาศกรรม สถานที่ท่องเที่ยวริมทะเลแดงในเดือนเมษายน มีผลให้มีผู้เสียชีวิต 20 คน (2) ปฏิบัติการกวาดล้างจับกุมสมาชิกขบวนการภราดรภาพมุสลิมในเดือนพฤศจิกายน

ในประเด็นการก้าวไปข้างหน้าและการปรับตัวมีเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ (1) แนวคิดในการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งเริ่มจริงจังขึ้นอีกในเดือนพฤศจิกายน (2) ประธานาธิบดีมูบารัคประกาศว่าจะปฏิรูปประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ เดือนพฤศจิกายน แต่ก็มีผู้สงสัยมาก (3) ในเดือนสิงหาคม อียิปต์ยอมรับความสามารถของกลุ่มฮิสบัลเลาะห์ในการสู้รบกับทหารอิสราเอล หลังจากทีวี่จาร์ณกลุ่มนี้ ว่าทำการลุ่มเสี่ยง (4) ประธานาธิบดีมูบารัคแห่งอียิปต์ ได้เดินทางไปประชุมสุดยอดกับประธานาธิบดีปูตินที่กรุงมอสโกในเดือนพฤศจิกายน 2006 เพื่อกระชับความร่วมมือระหว่างกันและแก้ปัญหาสันติภาพในตะวันออกกลาง

2) ตุรกี

การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญในรอบปี 2006 และในอนาคตอันใกล้ ได้แก่

ก) การเข้าเป็นสมาชิกสมบรูณ์ของสหภาพยุโรป ปัจจุบันสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าสำคัญที่สุดของตุรกี และตุรกีได้ใช้ความพยายามมาหลายปีเพื่อเข้าเป็นสมาชิกสมบรูณ์ของสหภาพยุโรป แต่ก็มีปัญหาอุปสรรคมาก ที่สำคัญก็คือตุรกีเป็นประเทศมุสลิม หากเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วจะทำให้ดุลอำนาจในสหภาพยุโรปเปลี่ยนไป จากฝรั่งเศส-เยอรมนี-อังกฤษ ไปสู่การเพิ่มตุรกีที่เป็นประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมขึ้นมาอีก ซึ่งอาจทำให้ปัญหาชนมุสลิมส่วนน้อยในยุโรปตะวันตกรุนแรงขึ้นอีก

ขณะเดียวกันสหภาพยุโรปก็ไม่อาจปล่อยให้ตุรกีเข้าไปสู่โลกมุสลิมที่กลุ่มเคร่งศาสนามีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้นตุรกีจึงยังคงรักษาสถานะการเป็นประเทศมุสลิมที่ใกล้ชิดกับตะวันตกต่อไป อนึ่ง ความ

พยายามของตุรกีในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปนี้ สะท้อนนโยบายเดิมตั้งแต่สมัยผู้นำเคมาลที่ ต้องการจะไล่ทันตะวันตก พัฒนาประเทศให้ทันสมัย สู่อีกาวิวัตน์ และมีรัฐบาลแบบโลกวิสัย

ข) ปัญหากรณีไซปรัส เป็นข้อพิพาทยืดเยื้อ ระหว่างชาวไซปรัสเชื้อสายกรีกกับชาวไซปรัสเชื้อสายตุรกี แล้วลุกลามไปเป็นความขัดแย้งระหว่างตุรกีกับกรีก และตุรกีกับไซปรัส จนกระทั่งสหภาพยุโรปต้องเข้ามาไกล่เกลี่ยตั้งแต่ปี 1997 และองค์การสหประชาชาติเสนอให้ลงประชามติรวมชาติในปี 2004 แต่ได้ผลอย่างจำกัด ไซปรัสในทางปฏิบัติยังคงแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บริเวณตอนเหนืออยู่กับตุรกี และตอนใต้อันเป็นพื้นที่ใหญ่กว่าอยู่กับกรีก ซึ่งเดินตามสัดส่วนประชากรชาวไซปรัสที่เป็นชาวกรีกร้อยละ 77 ชาวตุรกีร้อยละ 18 ที่เหลือร้อยละ 5 เป็นชนชาติต่างๆ การค้นพบน้ำมันในบริเวณทะเลตอนใต้ของไซปรัส ซึ่งอยู่ระหว่างไซปรัสกับอียิปต์อาจทำให้การแก้ไขปัญหานี้ยากขึ้น ตุรกีเห็นด้วยกับเรื่องการมีรัฐ 2 รัฐ ภายใต้รัฐบาลกลางที่ไม่มีอำนาจมาก นอกจากนี้ ตุรกียังมีข้อพิพาทกับกรีกเกี่ยวกับน่านน้ำและน่านฟ้าในทะเลเอเจียน และพร้อมที่จะใช้กำลังเพื่อรักษามลประโยชน์แห่งชาติตน ปัญหากรณีไซปรัสได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในการเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปด้วย โดยมีการกดดันให้ตุรกีแก้ปัญหาอย่างสันติ

ค) การแก้ปัญหากรณีชาวเคิร์ดในประเทศ รวมทั้งเขตชาวเคิร์ดในอิรัก ในดินแดนของตน รัฐบาลตุรกีต้องต่อสู้กับพรรคคนงานชาวเคิร์ด (ฝ่ายตะวันตกเห็นกันว่าเป็นกลุ่มก่อการร้าย) ที่ต้องการตั้งรัฐอิสระชาวเคิร์ดขึ้นหรือเคอร์ดิสถาน (Kirdistan) ยังผลให้มีผู้เสียชีวิตถึงกว่า 37,000 คน แต่หลังจากการจับกุมผู้นำพรรคคนงานชาวเคิร์ดได้ในปี 1999 สถานการณ์ก็ค่อยคลี่คลายลง แต่ก็ยังไม่สงบดี นอกจากนี้ ตุรกีก็ยังกังวลใจเกี่ยวกับชาวเคิร์ดที่อยู่บริเวณตอนเหนือของอิรักที่ต้องการสร้างเขตปกครองอิสระของตนขึ้น ขณะที่สหรัฐไม่ได้สนใจประเด็นนี้ กรณีชาวเคิร์ดในอิรักจึงเป็นชนวนความบาดหมางระหว่างสหรัฐ-ตุรกี มีบางทัศนะว่าตุรกีอาจเข้าแทรกแซงทางทหาร หากการตั้งรัฐอิสระชาวเคิร์ดในอิรักกระทบต่อผลประโยชน์ของตนมาก

ง) การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง ซึ่งเคยเป็นอาณาเขตเดิมในสมัยจักรวรรดิออตโตมาน โดยทั่วไปปฏิบัติได้ดี ยกเว้นกับประเทศอาร์เมเนีย เนื่องจากข้อพิพาททางดินแดน และกรณีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อาร์เมเนียราว 1.5 ล้านคนในสมัยเติร์กหนุ่มระหว่างปี 1915-1917 ซึ่งฝรั่งเศสได้ยกขึ้นมาเพื่อสร้างความอับอายแก่ตุรกีในปี 2006 โดยการออกกฎหมายให้ยอมรับกรณีนี้

7.3 บทบาทและอิทธิพลของทั้งสองประเทศ

ทั้งสองประเทศ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างประเทศมุสลิมที่พัฒนาเพื่อไล่ทันตะวันตก และเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยอิทธิพลทางศาสนาน้อย มีรัฐบาลแบบโลกวิสัย (Secular) เป็นประเทศใหญ่มีประชากรมาก โดยตุรกีมีกว่า 72 ล้านคน มีทหารประจำการกว่า 1 ล้านคน มากกว่าจำนวนประชากรในหลายประเทศของตะวันออกกลาง สำหรับอียิปต์มีประชากรสูงถึง 78.8 ล้านคน มี

ทหารประจำการราว 4.5 แสนคน ในด้านการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ตุรกีจะก้าวหน้ากว่าอียิปต์ โดยจากการจัดอันดับประเทศที่มีการสร้างผลงานทางวิทยาศาสตร์มากที่สุดในโลกมุสลิมช่วงระหว่าง 1995-2005 ของนิตยสารดิเนียร์ สแตนดาร์ด มีข้อค้นพบ ได้แก่ ตุรกี มีผลงานทางวิทยาศาสตร์ตีพิมพ์ถึง 82,407 ชิ้น อียิปต์เป็นที่สอง มี 27,723 ชิ้น อิหร่านเป็นที่สาม 19,114 ชิ้น จำนวนบริษัทใหญ่ที่สุดร้อยละห้าอันดับแรกก็เป็นของตุรกีมากกว่าอียิปต์ จีดีพี (คิดตามค่าเสมอภาคอำนาจการซื้อ) ของตุรกีสูงกว่าของอียิปต์เกือบครึ่งหนึ่ง (584 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อ 304 พันล้านดอลลาร์) และถ้าคิดเป็นต่อหัวก็มากกว่าเท่าตัว (8,400 ดอลลาร์ต่อ 3,900 ดอลลาร์)

เนื่องด้วยขนาดและความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ อียิปต์น่าจะมีอิทธิพลต่อโลกอาหรับในระดับที่แน่นอน โดยเฉพาะการสร้างแกนชาอูดีฯ-อียิปต์ที่เสริมพลังอาหรับนิกายสุหนี่ สำหรับตุรกีนั้น เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ อาจเป็นแบบอย่างแก่โลกมุสลิมในการพัฒนาแบบโลกวิสัยที่เริ่มมาแต่สมัยเติร์กหนุ่ม

อนึ่ง ในตุรกียังมีการถกเถียงเกี่ยวกับหนทางการพัฒนาอย่างเอาจริงเอาจัง ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยเห็นว่าศาสนาอิสลามไม่ได้ขัด หากในทางตรงข้าม สามารถไปกันได้กับระบบทุนนิยม บ้างเสนอว่าในศาสนาคริสต์เกิดนิกายคัลวิน (Calvinism) ซึ่งช่วยการพัฒนาระบบทุนนิยมขึ้น ในศาสนาอิสลามก็ควรมีลัทธิคัลวินของตนบ้างเพื่อพัฒนาระบบทุนนิยม ทั้งยังชี้ว่าการโจมตีวัฒนธรรมสหรัฐว่าเป็นวัฒนธรรมวัตถุนิยมนั้นอาจคลาดเคลื่อน เนื่องจากกล่าวได้ว่า สหรัฐเป็นชาติที่เคร่งศาสนาเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาอื่น (ดูบทความ Is Capitalism Compatible With Islam? ใน Turkey Daily News 190207)

8. สถานการณ์น้ำมัน

8.1 สถานการณ์ทั่วไป

สถานการณ์ทั่วไปของพลังงานน้ำมันและแก๊สธรรมชาติที่ควรจับตามุมนี้

1) ปรากฏการณ์ราคาน้ำมันเคลื่อนไหวขึ้นสูงและลดต่ำอย่างฮวบฮาบ โดยขึ้นสูงเป็นประวัติการณ์ในรอบหลายปีถึง บาร์เรลละกว่า 78 ดอลลาร์สหรัฐในช่วงกลางเดือนกรกฎาคม 2006 และลดต่ำราว 52 ดอลลาร์ต่อบาร์เรลในช่วงปลายปี การเคลื่อนไหวราคารุนแรงดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญอื่นนอกเหนือจากกลไกตลาด ได้แก่ เหตุปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์การเมือง เช่น กรณีพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน การทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ การบุกโจมตีเลบานอนของอิสราเอล การก่อวินาศกรรมท่อส่งน้ำมัน การลุกขึ้นสู้ของชนพื้นเมือง รวมทั้งการงดการผลิตบางส่วนของประเทศบ่อน้ำมันในอะลาสก้า และสาเหตุอื่นๆ เป็นต้นว่า เนื่องจากท่อส่งผู้ร่อน เกิดน้ำมันรั่วไหล ปรากฏการณ์ที่ถุกหวนหาไม่หนวามาก และ พายุเฮอริเคนเบาบงลง และในช่วงที่น้ำมันราคาต่ำลงมาก มีการสำรวจประจําชาติ ซึ่งมีผู้เห็นมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในสหรัฐเดือนพฤศจิกายน 2006 โดยมีการวิเคราะห์บางแห่งว่าประเทศซาอุดีฯ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นำสหรัฐปัจจุบัน แลกกับการที่สหรัฐเข้ามา

ดูแลรักษาความมั่นคงในภูมิภาคนี้ต่อไป นอกจากนี้ ยังเกิดจากการผูกขาดในตลาด ซึ่งเป็นที่สังเกตว่า บริษัทน้ำมันยักษ์ใหญ่ต่างมีกำไรพุ่งสูง

2) การผลิตถึงขั้นสูงสุด ความสามารถในการผลิตน้ำมันไม่ได้มากกว่านี้ เนื่องจากผลิตมากกว่าที่ค้นพบใหม่

3) ความต้องการน้ำมันเพิ่มขึ้น

4) ประเทศเจ้าของน้ำมันต่างพากันรักษามลประโยชน์ของตนมากขึ้น

5) ประเทศที่ใช้น้ำมันมาก 5 อันดับแรกของโลกได้แก่ สหรัฐ (กว่า 20 ล้านบาร์เรล) จีน ราว 8 ล้านบาร์เรล ญี่ปุ่น รัสเซีย และเยอรมนี ที่ใช้ใกล้เคียงกัน ลำดับที่ 6 ได้แก่อินเดีย ซึ่งอาจแซงขึ้นเป็นอันดับที่ 5 ได้ สัดส่วนการใช้น้ำมันนี้คงดำเนินเช่นนี้ต่อไประยะหนึ่ง เห็นได้ว่า หากสหรัฐลดการใช้น้ำมันลงครั้งหนึ่ง ปัญหาวิกฤติน้ำมันก็จะลดลงไปมาก หรือมีเวลาที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

8.2 สถานการณ์เด่น

1) การเคลื่อนไหวของซาอุดีและอิหร่าน ซึ่งปรากฏภาพกว้างว่าทั้งสองประเทศแข่งขันเป็นผู้นำทั้งในด้านพลังงานและการเมืองของภูมิภาค โดยซาอุดีมีสหรัฐเป็นพันธมิตร ขณะที่อิหร่านมีรัสเซีย-จีนเป็นพันธมิตร การแข่งขันนี้มีผลกระทบต่อราคาน้ำมันโลกและการเมืองของภูมิภาคในระดับที่แน่นอน โดยอิหร่านต้องการผลักดันให้ราคาน้ำมันสูง อย่างน้อยไม่ต่ำกว่าบาร์เรลละ 60 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ซาอุดี ซึ่งมีทุนสำรองมาก ดูไม่ต้องการให้อิหร่านมั่งคั่งและมีอำนาจมากเกินไป

จากภาพกว้างดูเหมือนว่าทั้งสองประเทศจะยืนอยู่ตรงข้ามกัน ซึ่งก็ปรากฏข่าวในสื่อตะวันตกว่า ซาอุดีกำลังผสมผสานกับอียิปต์ เพื่อสร้างแกนของผู้ถือินกายสุหนี่เพื่อต่อต้านอิหร่านที่ขยายอิทธิพลเพิ่มขึ้น ในหมู่ผู้ถือินกายชีอะห์ อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดนั้นมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนกว่านั้นมาก กล่าวคือแม้ว่าทั้งสองต้องการจะแข่งขันเป็นผู้นำในด้านพลังงานโลก แต่ซาอุดีและอิหร่านก็จำต้องร่วมมือกันเพื่อรักษาความเป็นปึกแผ่นและอิทธิพลของกลุ่มโอเปกโดยรวมไว้ ในด้านการแข่งขันทางการเมือง ขณะที่ซาอุดีหวาดระแวงและไม่ต้องการให้อิหร่านมีอิทธิพลมากเกินไป ก็ต้องอาศัยอิหร่านในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่โลกมุสลิม และขณะที่ซาอุดีเป็นพันธมิตรยาวนานกับสหรัฐ แต่ความสัมพันธ์ก็มีลักษณะลุ่มๆดอนๆ โดยเฉพาะหลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2001 โดยสหรัฐมักกดดันอย่างหนักหน่วงเพื่อรักษามลประโยชน์แห่งชาติของตน

ในระยะหลังกษัตริย์แห่งซาอุดีอาระเบีย ได้เสด็จไปเยือนประเทศจีนด้วยพระองค์เอง และยังให้การต้อนรับการมาเยือนของประธานาธิบดีปูตินแห่งรัสเซียอย่างอบอุ่น ในด้านอิหร่าน ซึ่งแม้ว่าจะดูว่าต่อต้านสหรัฐอย่างดุเดือด แต่ก็ยังเป็นประเทศมุสลิมที่มีประชาธิปไตย และค่อนข้างเปิด ต้องการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบตะวันตกอย่างเร่งรัด และต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมของตนให้หลากหลายและทันสมัย กล่าวในทางอุดมการประชาธิปไตยและการพัฒนาตลาดเสรีแล้ว อิหร่านมีความ

พร้อมที่จะก้าวไปกับโลกตะวันตกอย่างสูง หากมีการดำเนินการทางทูตอย่างเหมาะสมในด้านพลังงาน น้ำมัน

อาจสรุปได้ว่าซาอุดีฯยังคงสามารถรักษาการนำในกลุ่มโอเปกได้ วิจัยกันว่าราคาน้ำมันที่ลดต่ำลงตั้งแต่เดือนกันยายน 2006 อาจเนื่องจากการเคลื่อนไหวของซาอุดีฯ เพื่อช่วยเหลือประธานาธิบดีบุชในการเลือกตั้งในสหรัฐ เป็นการตอบแทนที่สหรัฐจะต้องรักษาความมั่นคงในภูมิภาคนี้ต่อไป ส่วนอิหร่านนั้น มีการเคลื่อนไหวสำคัญ ได้แก่ การประกาศซื้อขายน้ำมันในสกุลยูโรแทนที่จะเป็นดอลลาร์ นอกจากนี้ยังมีข่าวการประสานกับรัสเซียในการตั้งกลุ่มประเทศผู้ส่งออกแก๊สธรรมชาติขึ้น

2) การเคลื่อนไหวของรัสเซีย

การเคลื่อนไหวของรัสเซีย ถือเป็นการเคลื่อนไหวที่ทรงพลังที่สุดต่อโลกพลังงานและดุลอำนาจโลกรวมทั้งในตะวันออกกลาง เป็นที่เห็นได้ชัดว่า การฟื้นตัวของรัสเซียหลังการล่มสลายของคอมมิวนิสต์นั้น ที่สำคัญเกิดจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำมันและแก๊สธรรมชาติ การเคลื่อนไหวของรัสเซียอาจนับได้ว่าเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2003 เมื่อได้จับกุมนายโคดอร์คอฟสกี (Mikhail Khodorkovsky) หัวหน้าผู้บริหารบริษัทยูคอส (Yukos) อันเป็นบริษัทน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดของรัสเซียในขณะนั้น ผลิตน้ำมันถึงร้อยละ 20 ของทั้งประเทศ นายโคดอร์คอฟสกีนี้ มีเพื่อนเป็นนักธุรกิจที่ทรงอิทธิพลรวมทั้งในด้านน้ำมันของสหรัฐหลายคน และต้องการจะลงแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดี เหตุการณ์นี้ ถือว่าเป็นการสิ้นสุดยุคการแปรรูปอุตสาหกรรมน้ำมันเป็นของเอกชนในรัสเซีย และเริ่มยุคที่อุตสาหกรรมน้ำมันอยู่ในความควบคุมของรัฐ โดยมีการบริหารแบบบริษัท

เป็นที่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่การจับกุมนายโคดอร์คอฟสกีในเดือนตุลาคม 2003 ปรากฏว่าราคาน้ำมันโลกที่ตลาดนิวยอร์ก ทะยานขึ้นอย่างรวดเร็ว จากบาร์เรลละ 25 ดอลลาร์สหรัฐในเดือนกันยายน 2003 เป็นบาร์เรลละกว่า 60 ดอลลาร์ในเดือนสิงหาคม 2005 ในรอบปี 2006 รัสเซียได้ใช้พลังงานเป็นอาวุธ ในการทำให้ประเทศยูเครนและจอร์เจียที่เคยร่วมอยู่ในสหภาพโซเวียต ผ่อนคลายท่าทีที่ใกล้ชิดสหรัฐและเป็นอริกับรัสเซียลง และทำให้ยุโรปต้องยอมรับฐานะและบทบาทของรัสเซีย ในฐานะเป็นมหาอำนาจโลกและโดยเฉพาะโลกพลังงาน นอกจากนั้น ในปี 2006 ศาลได้สั่งให้บริษัทยูคอสล้มละลาย คาดหมายว่าบริษัทแกซพรอม (Gazprom) ซึ่งเป็นบริษัทพลังงานที่ใหญ่ที่สุดในรัสเซีย และเป็นบริษัทผลิตแก๊สที่ใหญ่ที่สุดของโลก กับบริษัทน้ำมันรัสเซียอื่นจะเข้ามาซื้อกิจการไป

3) การเคลื่อนไหวของจีน ทางด้านพลังงานมีอยู่ 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่

1) ในฐานะผู้บริโภครายใหญ่ ที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ตามอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง จนในปัจจุบันอยู่ในระดับที่สองรองจากสหรัฐ แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลกันมาก แต่ก็มิให้เกิดภาวะตึงตัวในตลาดน้ำมันอย่างยืดเยื้อ และประเทศผู้ผลิตไม่ต้องขึ้นกับตลาดสหรัฐเหมือนที่เคยเป็นมา อนึ่ง ประเทศตลาดเกิดใหม่ อย่างเช่น อินเดีย และยุโรปตะวันตก ที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ก็มีสวนในการแสดงบทบาททำนองนี้เช่นกัน

2) ในด้านการเข้าไปร่วมลงทุนหรือซื้อสัมปทานในการสำรวจขุดเจาะน้ำมันในประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง ได้แก่ อิหร่าน โดยในเดือนตุลาคมปี 2004 บริษัทซีโนเปกของจีนทำสัญญามูลค่า 7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐซื้อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากอิหร่านเป็นระยะเวลา 25-30 ปี ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นโครงการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของภูมิภาค นอกจากนี้ ยังได้ผูกสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศซาอุดีฯ เป็นที่สังเกตว่าหลายประเทศที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนในกิจการน้ำมัน เป็นประเทศที่ตะวันตกเห็นว่ามีอันตรายมากเกินไป หรือมีพฤติกรรมที่ตนไม่พอใจ เช่น ประเทศซูดาน อิหร่าน เวเนซุเอลา

3) เป็นผู้พัฒนาเมืองถ่านหินอย่างมาก มีการผลิตและการใช้สูงที่สุดในโลก พลังงานไฟฟ้าในจีนร้อยละ 80 ได้จากถ่านหิน อุบัติเหตุในเมืองถ่านหินสูงมาก ตัวเลขทางการระบุว่าในปี 2006 คนงานประสบอุบัติเหตุในเมืองถ่านหินเสียชีวิตถึง 6 พันราย มีบางคนเห็นว่าเศรษฐกิจจีนมีแนวโน้มที่จะมีฐานบนถ่านหิน (Coal based Economy) และมีความกังวลว่าการใช้ถ่านหินปริมาณมากของจีนจะทำให้วิกฤติโลกร้อนรุนแรงขึ้น (บีบีซี 090307)

4) การเคลื่อนไหวของประเทศผู้ผลิตน้ำมันในโลกที่สาม ได้แก่ เวเนซุเอลา โบลิเวีย ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น มีลักษณะทั่วไปคือการพยายามโอนหรือเปลี่ยนกิจการให้กลายเป็นของรัฐ ลดอิทธิพลของบริษัทน้ำมันต่างชาติลงเช่นกรณีประเทศโบลิเวียในลาตินอเมริกา หรือการไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขของธนาคารโลก เช่นในกรณีของประเทศซาดในแอฟริกา และมีการลุกขึ้นทวงสิทธิผลประโยชน์จากชนพื้นเมือง เช่นกรณีประเทศไนจีเรีย การเคลื่อนไหวเหล่านี้เพิ่มความไม่แน่นอนและความอ่อนไหวในตลาดน้ำมันโลกมากขึ้นอีก

9. แนวโน้มปี 2007

สถานการณ์ในตะวันออกกลางปี 2006 จบลงด้วยความขัดแย้งและสงคราม โดยมีการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมซึ่งดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในปี 2007 คาดการณ์แนวโน้มสำคัญคือ

9.1 สหรัฐจะทิ้งระเบิดอิหร่านหรือไม่ ?

ยุทธศาสตร์ (ข้ออ้าง) ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว

ยุทธศาสตร์หรือข้ออ้างในการครองโลกและภูมิภาคตะวันออกกลางของสหรัฐภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรมเดือนกันยายน 2001 ได้แก่ สงครามต่อต้านการก่อการร้าย การเปลี่ยนระบอบปกครองในอิรัก และการสร้างประชาธิปไตยหรือระบบตลาดเสรีที่มีสหรัฐเป็นผู้นำขึ้นทั่วภูมิภาค แต่ยุทธศาสตร์หรือข้ออ้างดังกล่าว ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคตั้งแต่เริ่มต้น และในปัจจุบันดูเหมือนอยู่ในภาวะล้มละลาย

ในด้านสงครามต่อต้านการก่อการร้าย มีนักวิจารณ์ชี้แต่ต้นว่า เป็นการฟื้นโลกสมัยสงครามเย็นขึ้นมาอีกครั้ง โดยเพียงแค่เปลี่ยนชื่อคอมมิวนิสต์เป็นการก่อการร้ายเท่านั้น ทางสหรัฐก็สามารถปฏิบัติสิ่งใดก็ได้ทั้งภายในและภายนอกประเทศในการทำสงครามครั้งนี้ เช่นภายในประเทศ มีผู้ชี้ว่าสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเป็นการลดอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอเมริกัน และ ภายนอกประเทศ

สหรัฐได้เข้าลั้มน้ารัฐบาลอื่นโดยสร้างเรื่องเท็จขึ้นมาเป็นข้ออ้าง การวิจารณ์นี้ดูจะเป็นจริงเมื่อเหตุการณ์ผ่านไป สงครามเย็นทำท่าว่าจะเกิดขึ้นใหม่อีกครั้ง แน่จนไม่ใช่ว่าเกิดขึ้นระหว่างสหรัฐและพันธมิตรกับองค์การก่อการร้ายที่เป็นการจัดตั้งระดับต่ำกว่ารัฐ หากเป็นระหว่างสหรัฐกับรัสเซีย ที่เป็นอริเก่าในห้วงสงครามเย็น มีข้อแตกต่างอยู่บ้างที่พันธมิตรสหรัฐไม่ได้อยู่ในอาณัติของสหรัฐเหมือนเดิม และพันธมิตรของรัสเซียไม่ใช่ยุโรปตะวันออก หากแต่เป็นประเทศจีนที่กำลังเป็นมหาอำนาจ

แนวโน้มสู่สงครามเย็นครั้งใหม่

การประชุมว่าด้วยนโยบายความมั่นคงนครมิวนิค (Munich Conference on Security Policy) ครั้งที่ 43 ต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ซึ่งมีผู้นำตะวันตกเข้าร่วมประชุม เช่น นายกรัฐมนตรีเยอรมนี แองเกลา แมร์เกิล รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐ โรเบิร์ต เกตส์ รวมทั้งสมาชิกสภาองเกรสสหรัฐ นายวลาดีมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีรัสเซีย ได้กล่าวโจมตีสหรัฐอย่างเผ็ดร้อน ว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดการแข่งขันทางอาวุธนิวเคลียร์ โดยพัฒนาระบบขีปนาวุธป้องกันขึ้น ทำลายสถาบันระหว่างประเทศ และทำให้ตะวันออกกลางตกอยู่ในภาวะไร้เสถียรภาพ และพยายามที่จะแบ่งยุโรปปัจจุบันออกเป็น 2 ค่าย

ปูตินกล่าวว่า “ปัจจุบันเราได้เห็นการใช้อำนาจอย่างไร้ขอบเขตในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นั่นคือการใช้กำลังทหาร... พื้นฐานที่สุดก็คือสหรัฐได้ก้าวล่วงเขตพรมแดนของตน และเข้าไปในทุกพื้นที่ (เป็นปฏิบัติการ) ที่ดำเนินไปตามลำพัง และผิดกฎหมาย ... มันนำเราไปสู่หุบเหวของความขัดแย้งซ้ำแล้วซ้ำอีก ข้อแก้ไขทางการเมืองเกือบกลายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้” (เดอะ ซีแอตเติล ไทมส์ 110207)

ทัศนะเช่นนี้ย่อมถูกตอบโต้จากฝ่ายสหรัฐอย่างแน่นหนา ผู้แทนองเกรสบางคนเห็นว่านี่เป็นการประกาศเผชิญหน้า การปราศรัยเช่นนี้จะนำไปสู่สงครามเย็นอีกครั้ง และนี่ก็ดูจะเป็นแนวโน้มใหญ่ ถ้าหากทั้งสองฝ่ายยังไม่ปรับเปลี่ยนทัศนะและนโยบายเข้าหากัน ยิ่งไปกว่านั้นปูตินยังไปเยือนประเทศซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ และจอร์แดน ซึ่งมีผู้วิจารณ์ว่า จะเกิดผลสะท้อนกว้างไกลเกินขอบเขตของพื้นที่ทั้งสามประเทศ โดยจะเป็นกำลังถ่วงดุลสหรัฐที่สำคัญ และหวังในด้านดีว่าจะสร้างเสถียรภาพในตะวันออกกลาง (เดอะ เดลี สตาร์ 090207)

การสถาปนาประชาธิปไตยในตะวันออกกลางยังห่างไกล

ในการล้มระบอบซัดดัมในอิรักและสถาปนาประชาธิปไตยในตะวันออกกลางนั้น มีผลสำเร็จเพียงการล้มระบอบซัดดัม แต่การสถาปนาประชาธิปไตยตามที่สหรัฐคาดหวังนั้นอยู่ห่างไกลมาก เพราะว่าเมื่อเปิดประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งอย่างเสรี ก็มีแนวโน้มที่กลุ่มเคร่งศาสนาหรือกลุ่มที่ต้องการเป็นอิสระจากสหรัฐจะได้รับชัยชนะ ในระยะหลังรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐแทบไม่ได้เอ่ยคำว่าการสร้างประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นในอิรักหรือในประเทศอื่นใดในตะวันออกกลาง

ข้ออ้างใหม่ในการเคลื่อนไหวในตะวันออกกลาง

เมื่อยุทธศาสตร์เดิมประสบปัญหาและอุปสรรคมาก จนมีแนวโน้มใช้ไม่ได้ผล ก็มีข้ออ้างใหม่ขึ้นสำหรับการเคลื่อนไหวในตะวันออกกลาง ซึ่งมีด้วยกัน 3 ประการได้แก่ (1) การปลุกผีอิหร่าน ดำเนิน

สงครามข้าวสารและการทูต ทำให้ประเทศในตะวันออกกลางเกรงกลัวการเติบโตและการคุกคามของอิหร่าน โดยเฉพาะในเรื่องนโยบายพลังงานนิวเคลียร์ (2) การขยายความขัดแย้งระหว่าง 2 นิกาย คือสุหนี่และชีอะห์ให้รุนแรงขึ้น รวมทั้งความขัดแย้งอื่น เช่น ระหว่างชาวปาเลสไตน์ด้วยกัน ทั้งโดยสงครามข้าวสารและปฏิบัติการลับ (3) เพิ่มกำลังทหารขึ้นในตะวันออกกลาง ทั้งกองทัพเรือในอ่าวเปอร์เซีย และกองทหารในอิรัก รวมทั้งอัฟกานิสถาน

ข้อน่าสังเกต

พบว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ผลมากนัก เช่น การปลูกฝิ่นอิหร่าน จากการสำรวจประชามติที่จัดทำขึ้นโดยสำนักสำรวจประชามติชอปปี้อันมีชื่อเสียง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ต้นเดือนธันวาคม 2006 ใน 6 ประเทศอาหรับ ได้แก่ อียิปต์ จอร์แดน เลบานอน โมร็อกโก ซาอุดี และยูเออี ซึ่งล้วนเป็นประเทศพันธมิตรกับสหรัฐ ใช้วิธีสำรวจโดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าใน 3,850 ตัวอย่าง พบว่าชาวอาหรับห่วงใยเกี่ยวกับอิหร่านน้อยกว่าต่อสหรัฐ นั่นคือเกือบร้อยละ 80 ของผู้ตอบคำถามเห็นว่าการก่อการร้ายและสหรัฐเป็นปัจจัยภายนอกที่ใหญ่ที่สุดในการคุกคามความมั่นคงของตน มีเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่ตอบว่าเป็นอิหร่าน และน้อยกว่า 1 ใน 4 ที่เห็นว่าควรกดดันให้อิหร่านเลิกโครงการนิวเคลียร์ ขณะที่ร้อยละ 61 (เสียงส่วนใหญ่ของทั้ง 6 ประเทศ) เห็นว่าอิหร่านมีสิทธิในการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ และเกือบร้อยละ 40 ของชาวอาหรับเห็นว่าประธานาธิบดีบุชเป็นผู้นำที่น่ารังเกียจที่สุด ซึ่งมากกว่าผู้นำอิสราเอล 2 คนอย่างลิบับ โดยนายแอเรียล ชารอนได้รับคะแนนนำซึ่งร้อยละ 11 และนายโอลเมิร์ตได้รับร้อยละ 7 สำหรับผู้นำที่ชาวอาหรับชื่นชอบที่สุดได้แก่นายนัสรัลเลาะห์ ผู้นำพรรคฮิสบัลเลาะห์ที่อิหร่านหนุนหลัง ตามด้วยนายชีรักประธานาธิบดีฝรั่งเศส และนายอาห์มาดินีจัดประธานาธิบดีอิหร่าน

อนึ่ง การสำรวจนี้กระทำขึ้นก่อนการประหารอดีตประธานาธิบดีซัดดัมแห่งอิรักเล็กน้อย การประหารดังกล่าวขยายความแตกแยกระหว่างนิกายสุหนี่และชีอะห์มากขึ้น ซึ่งทางสหรัฐได้ใช้โอกาสนี้ในการสร้างพันธมิตรระหว่างอิสราเอลและรัฐอาหรับที่นำโดยสุหนี่ ได้แก่ อียิปต์ จอร์แดน ซาอุดี และรัฐอ่าวอาหรับอื่น เพื่อต่อต้านอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของอิหร่าน ในอิรัก ซีเรียและเลบานอน แต่ผู้ทำการสำรวจเห็นว่า สาธารณชนชาวอาหรับไม่ได้มองปัญหาสำคัญ ผ่านแว่นมองของความแตกต่างระหว่างสุหนี่-ชีอะห์ หากมองผ่านประเด็นความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ และความไม่พอใจต่อนโยบายของสหรัฐมากกว่า และชาวสุหนี่เกือบทั้งหมดจะเข้าข้างพวกชีอะห์ในประเด็นสำคัญ (Lebaneselobby.org 110207, The Muslim News 090207) จากการเปลี่ยนยุทธวิธีของสหรัฐดังกล่าว จึงมีเสียงวิจารณ์หนาแน่นว่าสหรัฐจะโจมตีอิหร่าน และในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2007 ทางสหรัฐแสดงหลักฐานที่อ้างว่าอิหร่านเข้าไปสนับสนุนการต่อต้านในอิรัก เสียงวิจารณ์นี้ก็ดูเป็นจริงจิ่งขึ้น

สหรัฐ-อิสราเอลจะโจมตีอิหร่านจริงหรือไม่ ?

มีเหตุผลหลายประการที่สหรัฐไม่ควรโจมตีอิหร่าน ได้แก่

- 1) อิหร่านมีความสามารถในการตอบโต้สหรัฐสูงกว่าอิรักมาก

2) การโจมตีอิหร่านได้ผลเพียงชะลอโครงการ แต่ไม่อาจหยุดยั้งการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ได้ เนื่องจากเป็นกระแสไปทั่วโลก จากการที่น้ำมันราคาสูง

3) อิหร่านมีศักยภาพต่ำมากในการคุกคามสหรัฐและยุโรปตะวันตก แม้การใช้อาวุธนิวเคลียร์ทำลายอิสราเอลก็เกิดขึ้นยาก เพราะเท่ากับเป็นการทำลายชาวปาเลสไตน์ และรัฐอาหรับอื่นที่อยู่ใกล้เคียงด้วย นั่นคือเป็นข้ออ้างที่ไม่มีเหตุผล

4) การโจมตีอิหร่านยิ่งจะทำให้สหรัฐโดดเดี่ยวในสากล และเป็นที่เกลียดชังในหมู่มุสลิมมากขึ้น ทำให้ฐานะของอิหร่านสูงเด่นขึ้นอีก

5) อิหร่านไม่ใช่คู่แข่งของสหรัฐ การโจมตีอิหร่านทำให้สหรัฐอ่อนแอลงทางการทูตและการเมือง และทำให้คู่แข่งที่แท้จริงของสหรัฐ ได้แก่ รัสเซีย-จีน ใช้โอกาสนี้เพิ่มบทบาทและอิทธิพลในเวทีโลกมากขึ้น การโจมตีอิหร่านของสหรัฐยิ่งหนักหน่วงและลึกซึ้ง ก็ยิ่งก่อผลดีต่อรัสเซีย-จีนเท่านั้น โดยภาพรวม การโจมตีอิหร่านก่อผลเสียต่อผลประโยชน์แห่งชาติสหรัฐ มากกว่าผลดี

ยังมีเหตุผลด้านอื่นที่สนับสนุนว่าสหรัฐจะโจมตีอิหร่าน ที่สำคัญมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่

- 1) เพื่อเป็นการปกปิดความพ่ายแพ้ในอิรัก เป็นการสำแดงอำนาจก่อนที่จะถอนตัวออกไป
- 2) เป็นด้านจิตวิทยาและศักดิ์ศรีของจักรวรรดินิยมที่กำลังเสื่อมอำนาจมักปฏิบัติ โดยในประวัติศาสตร์จะพบว่าจักรวรรดินิยมใหญ่ที่กำลังเสื่อมอำนาจ มักดิ้นรนจนสุดฤทธิ์เพื่อรักษาศักดิ์ศรีและอิทธิพลของตนไว้ จนกระทั่งล้มความชอบธรรมและความมีเหตุผลไป

ยกตัวอย่างเช่นกรณี จักรวรรดิอังกฤษ-ฝรั่งเศสในภาวะเสื่อมอำนาจ ได้ส่งกองทหารเข้าบุกเขตคลองสุเอซหลังจากประธานาธิบดีนัสเซอร์แห่งอียิปต์ประกาศยึดเป็นของรัฐในปี 1956 ทั้งที่โดยเหตุผลแล้วควรจะดำเนินการเจรจา ซึ่งจะบังเกิดผลดีกว่ามาก แต่ด้วยความทงในศักดิ์ศรี ผู้นำของอังกฤษ-ฝรั่งเศส ได้ละเลยสิ่งสำคัญไป 3 ประการ ได้แก่

- (1) ละเลยต่อการปรึกษากับสหรัฐ
- (2) ละเลยต่อข้อเท็จจริงว่า ทหารอังกฤษ-ฝรั่งเศสมีจำนวนน้อยเกินกว่าที่จะรักษาพื้นที่เขตคลองนั้นได้ เมื่อเผชิญกับการต่อสู้ในหลายรูปแบบ
- (3) ละเลยต่ออิทธิพลของสหภาพโซเวียตที่กำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจ และกำลังแผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้ ด้วยการละเลยดังกล่าวอังกฤษ-ฝรั่งเศสถูกบีบให้ต้องถอนทหารไปอย่างเสียหน้าที่สุด (ดูบทความของ Michael Klare ชื่อ Beware Empires in Decline ใน Foreign Policy in Focus 161206)

9.2 การเจรจาสันติภาพยิว-ปาเลสไตน์

ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์มีผู้แสดงสำคัญ 7 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) กลุ่มปาเลสไตน์ (2) กลุ่มประเทศอาหรับ (3) อิสราเอล (4) สหรัฐและพันธมิตรตะวันตก (5) อิหร่าน (6) รัสเซียซึ่งเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในปี 2006 และคาดว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยอาจดึงจีนเข้าเป็นพันธมิตรด้วย (7) องค์การ

สหประชาชาติ จะแยกกล่าวถึงผู้แสดงเหล่านี้เป็น 3 หัวข้อด้วยกัน เพื่อประเมินว่าสันติภาพในตะวันออกกลางเป็นไปได้เพียงใด

1) กลุ่มปาเลสไตน์และประเทศอาหรับ รวมทั้งประเทศอิหร่าน

กลุ่มปาเลสไตน์ ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ชัดแย้งกัน สำหรับกลุ่มประเทศอาหรับพร้อมจะเจรจาสันติภาพ จากการสำรวจของสำนักชอกบีตังที่กล่าวแล้ว ชาวอาหรับส่วนใหญ่พร้อมที่จะเจรจาและสร้างสันติภาพกับอิสราเอล โดยให้กลับไปสู่พรมแดนเดิมก่อนสงครามปี 1965 ขณะเดียวกันก็เห็นว่าอิสราเอลคงจะไม่ยอมคืนดินแดนที่ยึดไปอย่างสันติ และชาวอาหรับจำนวนไม่น้อย (ประมาณร้อยละ 42) ในซาอุดีและร้อยละ 36 ในจอร์แดนเห็นว่าควรต่อสู้กับอิสราเอลต่อไปแม้ว่าจะยอมคืนดินแดนมา หากคิดเป็นคะแนนจากจำนวนประชากรก็สรุปได้ว่า ร้อยละ 61 ของชาวอาหรับยอมรับข้อตกลงเช่นว่า และร้อยละ 29 เห็นควรว่าจะต่อสู้ต่อไป แนวโน้มทั่วไปก็คือยินยอมในการเจรจาสันติภาพ ขณะที่ดำเนินสู้รบไปพลาง

2) ทางด้านกลุ่มอิสราเอลและสหรัฐ

อิสราเอล-สหรัฐ กล่าวได้ว่าเป็นผู้แสดงสำคัญที่สุดต่อสันติภาพในตะวันออกกลาง พบว่ากระแสหลักยังเป็นการใช้แสนยานุภาพ สันติภาพจากความเข้มแข็ง

มีเหตุปัจจัยบางประการ ที่ทำให้พันธมิตรสหรัฐ-อิสราเอล มีจุดยืนของการใช้แสนยานุภาพและสันติภาพจากความเข้มแข็ง นั่นคือ ความสำเร็จในอดีต ตลอดเวลากว่า 40 ปีนับแต่ตั้งรัฐอิสราเอลขึ้นมา เห็นได้ว่า ความเข้มแข็งทางทหารรวมทั้งปฏิบัติการลับของสหรัฐ-อิสราเอล เป็นปัจจัยชี้ขาดในการกำหนดสถานการณ์ให้เอื้อต่อผลประโยชน์ของตน เช่นการพิชิตกองทัพอาหรับในเวลาอันสั้น การยึดครองดินแดนที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ ได้แก่ ฉนวนกาซา เขตเวสต์แบงก์ และที่ราบสูงโกลัน ซึ่งเป็นการขยายพื้นที่ประเทศอิสราเอลในตัว การกดดันทำลายผู้นำอาหรับและอิหร่าน ทำให้ประเทศเหล่านี้จำต้องโอนอ่อนตามในระดับที่ต่างกัน เกิดผลให้มีการค้ำนํ้ามันในสกุลดอลลาร์สหรัฐ การประกันให้นํ้ามันไหลไปสู่สหรัฐ และพันธมิตรตะวันตก

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 สถานการณ์ได้เปลี่ยนไปมาก มีเวทีอื่นนอกเหนือจากสนามรบ หรือแสดงว่าแสนยานุภาพทางทหารไม่ได้เป็นปัจจัยชี้ขาดในการแก้ไขข้อขัดแย้งเหมือนแต่ก่อน ได้แก่ การบอยคอตไม่ส่งนํ้ามันให้สหรัฐและพันธมิตรในปี 1973 การพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนามปี 1978 การปฏิวัติอิสลามในอิหร่านในปี 1979 และแม้การล่มสลายของสหภาพโซเวียตจะทำให้สหรัฐเกิดความอึกเขิมขึ้นมาบ้าง แต่การติดหล่มในสงครามอิรักและอัฟกานิสถาน รวมทั้งการปฏิบัติการที่ไม่ได้ผลของอิสราเอลในเลบานอน ก็ได้แสดงว่า สถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปจริง อยู่ที่ฝ่ายนำของสหรัฐ-อิสราเอลจะประจักษ์เช่นนั้นหรือไม่

ขณะที่ฝ่ายบริหารสหรัฐ-อิสราเอล ดูจะเก็บรับบทเรียนและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ไม่ทัน พบว่ามีกลุ่มประชาชนและประชาสังคมทั้งในสหรัฐและอิสราเอล ต่างเคลื่อนไหวเรียกร้องสันติภาพกันอย่างคึกคัก หากกระแสแรงขึ้นเป็นกระแสหลัก สันติภาพในตะวันออกกลางก็มีความหวังมากขึ้น

3) ใครจะเป็นตัวกลางในการเจรจาสันติภาพครั้งนี้

ปัญหาความขัดแย้งนี้อยู่ที่ความไม่ไว้วางใจกันระหว่างสองฝ่าย สหรัฐได้มีบทบาทสำคัญในการเสนอหนทางสันติภาพ แต่ทั้งหมดล้มเหลว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ตัวกลางอื่นมาเพิ่ม ได้แก่ รัสเซีย และองค์การสหประชาชาติ คือจำเป็นต้องเปิดการเจรจาหลายฝ่ายขึ้น เช่นเดียวกับการแก้ไขความขัดแย้งที่ยืดเยื้ออื่น

9.3 การเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจหรือสงครามกลางเมือง 3 แห่ง

แม้ข่าวคราวเกี่ยวกับตะวันออกกลางจะหนักไปในเรื่องของความขัดแย้งและสงคราม แต่ในอีกด้านหนึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในภูมิภาคนี้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในปี 2007 ตะวันออกกลางจะบ่ายหน้าไปสู่ทิศทางใด ระหว่างการเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจและสันติภาพและสงครามกลางเมือง 3 แห่ง

ในด้านการเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ

นิตยสารดิมาร์ สแตนดาร์ด ได้เสนอแนวโน้มโอกาสสุดยอดทางเศรษฐกิจของโลกมุสลิม 10 ประการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะร่วมของยุคโลกาภิวัตน์และประเทศในโลกที่สาม ได้แก่

- (1) กิจกรรมเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนมาสู่ตะวันออก (ได้กล่าวแล้ว)
- (2) นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการแข่งขันในโลก เป็นภาพรวมทั่วไปในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งตะวันออกกลางต้องใช้ความพยายามอย่างสูง
- (3) การเปลี่ยนแปลงประชากรในโลกมุสลิมในด้านการกระจายของอายุ การเป็นเมืองและขนาดครอบครัว เป็นประเด็นสำคัญ ประเทศในตะวันออกกลางถือว่าเป็นประเทศของคนรุ่นใหม่ ดังนั้น จึงมีพลังในการขับเคลื่อนสูง
- (4) สตรีมีส่วนในผลิตภาพของบรรษัทมากขึ้น ปรากฏการณ์ที่สตรีมีบทบาททางธุรกิจมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดนี้ เกิดขึ้นทั่วไปในประเทศโลกที่สาม
- (5) เว็บเครือข่ายสังคม สร้างการเชื่อมต่อในโลกอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตในตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้
- (6) ตลาดผู้บริโภคมุสลิมเติบโตมากตามจำนวนประชากร มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสำนึกในอัตลักษณ์ของตนหรือความเป็นชุมชนมุสลิมซึ่งจะกลายเป็นตลาดใหญ่ของโลก และมีกฎระเบียบของตน
- (7) การเข้าถึงผู้มีความสามารถขับเคลื่อนการแข่งขันในโลก เป็นลักษณะทั่วไปของยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องแสวงหาคนงานที่มีความสามารถ (Talent) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในภาวะขาดแคลน

(8) โครงสร้างธุรกิจครอบครัวแบบเดิมแสวงหาการปฏิบัติใหม่ที่ทันสมัย เป็นการปรับเปลี่ยนที่อาจเกิดขึ้น ณ ที่ๆ มีการปรับปรุงองค์กรธุรกิจเพื่อให้ทันสมัยขึ้นทั่วไป

(9) การบังเกิดขึ้นของวัฒนธรรมตลาดทุนและทุนเสี่ยงระยะยาว (Venture Capital) เป็นลักษณะทั่วไปในยุคโลกาภิวัตน์ แต่เป็นจริงสูงในตะวันออกกลาง เนื่องจากมีเงินทุนอยู่ที่นั่นมาก

(10) การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์ตามสั่ง (On-Demand Software) ซอฟต์แวร์รหัสเปิด (Open Source) ไร้สาย (Wireless) เทคโนโลยีนาโนและชีวภาพ เป็นลักษณะทั่วไปของยุคโลกาภิวัตน์ (Dinar Standard 071006)

ข้างต้นนี้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาซึ่งมีตัวอย่างรูปธรรมจำนวนไม่น้อย อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวดังกล่าวถูกกลบด้วยเรื่องทางการเมืองและการทหาร ซึ่งสามารถทำลายผลพวงของการพัฒนาได้ในพริบตา ด้วยนโยบายการทิ้งระเบิดจนกลับไปสู่ยุคหินของสหรัฐ

ในด้านปัญหาสันติภาพและสงคราม

มีความซับซ้อนกว่า เนื่องจากประกอบด้วยผู้เล่นจำนวนมาก และมีการรวมศูนย์ทางอำนาจและผลประโยชน์สูง ในรอบปี 2006 มีผู้ชี้ถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดสงครามกลางเมืองในปาเลสไตน์ เลบานอนและอิรักพร้อมกันในวันออกกลาง ซึ่งจะทำให้ภูมิภาคนี้ร้อนระอุมากขึ้นไปอีก อย่างไรก็ตาม มีความพยายามจากหลายฝ่ายที่ต้องการไม่ให้ความขัดแย้งดังกล่าวขยายตัวออกไป ในปี 2007 คาดหมายในด้านดีว่าพลังแห่งสันติภาพจะสามารถต้านทานพลังแห่งสงครามได้ และสถานการณ์ความรุนแรงทั่วไปไม่น่าจะเลวร้ายไปกว่าในปี 2006

9.4 ช่องว่างและการพัฒนา

โลกอาหรับและประเทศมุสลิมในวันออกกลางกล่าวโดยทั่วไป มีช่องว่างที่สำคัญ 6 ประการ โดยช่องว่างเหล่านี้ด้านหนึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ในอีกด้านหนึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาเพื่อลดทอนช่องว่างลง ช่องว่างดังกล่าว ได้แก่

1) ช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

สืบเนื่องจากพื้นฐานเสรีภาพและประชาธิปไตยที่ยังมีค่อนข้างจำกัด เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ช่องว่างนี้แสดงออกในหลายด้าน ที่สำคัญได้แก่

(ก) ทำที่หรือนโยบายของรัฐบาล ที่ส่วนใหญ่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐ ขณะที่ภาคประชาชนเห็นเป็นอย่างอื่น

(ข) ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันหรือการเล่นพวกพ้อง ที่ขาดการตรวจสอบ ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจหรือความรู้สึกไม่เป็นธรรมในสังคมขึ้น เป็นเงื่อนไขให้กลุ่มพลังอื่นทั้งภายในและภายนอกเข้ามาแทรกแซง กลุ่มพลังภายในที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มศาสนา หรือพรรคการเมืองที่อิงศาสนาที่เคลื่อนไหวอย่างคึกคักในหลายประเทศ กลุ่มเหล่านี้ที่ทำงานได้ผลดีมักมีมวลชนรองรับกว้างขวาง จนกระทั่งคุกคามต่อรัฐบาล เช่น ขบวนการภราดรภาพมุสลิมในอียิปต์ สำหรับพลัง

ภายนอกมีสหรัฐ เป็นต้น อาศัยช่องว่างดังกล่าวในการจัดตั้งมวลชนหรือกลุ่มอำนาจต่างๆ เพื่อกดดันรัฐบาลในภูมิภาคให้ปฏิบัติตามที่ตนต้องการ

การลดทอนช่องว่างดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการการพัฒนาประเทศในทุกทาง กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การพัฒนาประเทศในทุกทางย่อมมีผลในการลดช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

2) ช่องว่างทางเศรษฐกิจ ระหว่างคนรวยกับคนจน ระหว่างเมืองกับชนบท

แสดงออกที่ (ก) ฐานะทางเศรษฐกิจ (ข) ฐานะทางการศึกษาและการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ค) การว่างงานซึ่งมีอัตราค่อนข้างสูงในภูมิภาคนี้ ช่องว่างดังกล่าวมีส่วนขยายช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ช่องว่างทางเศรษฐกิจนี้ ในบางประเทศในภูมิภาคที่ยังสามารถรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง สร้างงานขึ้นอย่างพอเพียง และสามารถให้สวัสดิการที่จำเป็น ได้แก่ การศึกษาและสาธารณสุขได้ทั่วถึง ปัญหาที่ไม่รุนแรงมาก แต่ในประเทศที่มีทรัพยากรพลังงานไม่มาก อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่สูง สถานการณ์ก็จะรุนแรงขึ้น กรณีที่น่าจับตาได้แก่ประเทศโอมาน เป็นต้น

3) ช่องว่างระหว่างวัย

ประเทศในตะวันออกกลาง กล่าวได้ว่าเป็นประเทศของเยาวชน ซึ่งโดยวัยมีความต้องการอิสระเสรี และเปิดรับของใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงได้เร็ว ในบางประเทศ เช่น ในอิหร่าน ประชากรจำนวนมากเกิดหลังการปฏิวัติอิสลามปี 1979 แม้จะมีความรู้สึกรักชาติสูง แต่ความเข้มข้นทางการปฏิวัติหรือการเคร่งทางศาสนาที่ไม่มากเท่ารุ่นการปฏิวัติ ซึ่งปัจจุบันได้เข้ามามีอำนาจทางการบริหาร ยกตัวอย่างได้แก่ประธานาธิบดีอาร์มาดินิจัด เป็นต้น ช่องว่างนี้เปิดให้อิทธิพลตะวันตกที่มีของแปลกใหม่หรือมีวัฒนธรรมทางนวัตกรรมแทรกเข้ามาได้ เหล่านี้หากจัดการไม่ดีก็อาจกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ได้

4) ช่องว่างทางเพศ

ช่องว่างทางเพศ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลกในสังคมชายเป็นใหญ่ แต่ในโลกอาหรับดูจะมีปัญหามากเป็นพิเศษ และก็เป็นจุดที่ตะวันตกขยายความให้กว้างออกไปอีก จนกระทั่งกลายเป็นเหมือนจุดอ่อนสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติในหลายประเทศ เหตุการณ์ไม่ได้เลวร้ายถึงปานนั้น ในบางรัฐเช่นรัฐบาเลส์ไดน์ที่มีสถานการณ์สู้รบยาวนาน สตรีได้ต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่ชาย และค่อนข้างมีบทบาทสูงในสังคม ประเทศอิหร่านที่แม้มีการปฏิวัติอิสลาม ก็ปรากฏว่าสตรีได้มีสิทธิและบทบาทมากขึ้น ปัจจุบันนักศึกษาหญิงในระดับมหาวิทยาลัยมีมากกว่าชาย นอกจากนี้ ยังพบว่าสตรีได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารทางธุรกิจเพิ่มขึ้นโดยทั่วไปในประเทศต่างๆ ช่องว่างทางเพศภาวะจึงเป็นสิ่งที่ค่อยๆ คลี่คลายไปตามการพัฒนาของสังคม การเพิ่มบทบาทสตรีในตะวันออกกลางที่สำคัญต่อไปจะเป็นด้านการเมือง ซึ่งคาดว่าจะมีความขัดแย้งสูง และนับเป็นหัวใจสำคัญของภูมิภาคนี้ด้วย

5) ช่องว่างทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ช่องว่างนี้มีทั้งภายในและระหว่างตะวันออกกลางกับโลกตะวันตก และเกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญ 3 อย่าง ได้แก่

(ก) ช่องว่างทางเศรษฐกิจที่ทำให้ชนบทห่างไกลและคนยากจน เข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ยากลำบากกว่า ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทั่วโลก แต่ภูมิภาคตะวันออกกลางมีลักษณะพิเศษ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตยังมีสัดส่วนน้อยเกินไป ซึ่งอาจเกิดจากประเด็นทางการเมือง

(ข) ทัศนะว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเรื่องของทุนนิยม ที่บางคนเห็นว่าขัดกับหลักศาสนา จากนั้นมีการจัดการศึกษาที่เน้นให้ความสำคัญทางศาสนาสูง ทำให้สังคมโลกอาหรับมีลักษณะค่อนข้างปิดตัว อย่างไรก็ตาม ทัศนะนี้ก็มีผู้โต้แย้งกันมากขึ้น แนวโน้มทั่วไปก็คือมีการให้ความสำคัญแก่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยมากขึ้น เพราะหากปราศจากสิ่งนี้ ก็ขาดความรู้ทางวัตถุเพื่อการพัฒนา

(ค) ภาวะความขัดแย้งและสงครามต่อเนื่องเป็นเวลานาน ที่จำกัดการพัฒนาทางด้านนี้ หรือทำให้การพัฒนาดังกล่าวขึ้นกับประเทศตะวันตก ซึ่งมักใช้การแทรกแซงประเทศที่ไม่ยอมอ่อนน้อมให้ปฏิบัติตาม หรือหากมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ก็ขัดขวางด้วยประการต่างๆ เช่น กรณีอิหร่านต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านพลังงานนิวเคลียร์

6) ช่องว่างทางการบริหารจัดการหรือการจัดการสมัยใหม่

กล่าวโดยทั่วไป การบริหารจัดการสมัยใหม่ต้องการองค์กรที่ยืดหยุ่น และมีคนงานหรือผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์สูง เหล่านี้ขัดกับลักษณะสังคมประเพณีที่ต้องการความเชื่อฟังและการยึดถือปฏิบัติตามกันมาเป็นสำคัญ มีความพยายามทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติในการสร้างองค์กรที่ทันสมัยที่เป็นแบบอิสลามขึ้น นับว่าเป็นนวัตกรรมทางองค์กรและสังคมที่สำคัญ

กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการปรับองค์กรอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในโลกที่ไม่แน่นอนและเต็มไปด้วยการแข่งขัน ส่งผลกระทบอย่างสูงต่อโลกอาหรับและโลกอิสลาม ขณะเดียวกัน ความเป็นไปในตะวันออกกลาง ก็มีผลกระทบต่อโลกาภิวัตน์ด้วย

สันติภาพ ประชาธิปไตย และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในตะวันออกกลาง จะสร้างโฉมหน้าใหม่แห่งโลกาภิวัตน์ ภูมิทัศน์ทางการเมืองในตะวันออกกลางจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างผิดหูผิดตา เมื่ออิทธิพลภายนอกลดบทบาทลง และผู้แสดงภายในสามารถกำหนดนโยบายการเมืองและการพัฒนาประเทศของตนเองได้มากขึ้น นี่เป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่จุดหนึ่งของตุลอำนาจโลก

บรรณานุกรม

- 2006 Israel-Gaza conflict – Wikipedia, the free encyclopedia.** <http://en.wikipedia.org/wiki/2006_Israel-Gaza_conflict> Retrieved 9 Mar 2007.
- 2006 Israel-Lebanon conflict – Wikipedia, the free encyclopedia.** <http://en.wikipedia.org/wiki/2006_Israel-Lebanon_conflict> Retrieved 9 Mar 2007.
- Ahrari, Ehsan. "Russia rules the world's arms bazaar." **Atimes**. <<http://www.atimes.com/atimes/printN.html>> Retrieved 31 Oct 2006.
- Akyol, Mustafa. "Is capitalism compatible with Islam?" **Turkish daily news** (Feb 19, 2007)
<<http://www.turkixdailynews.com.tr/article.php?enewsid=66511>> Retrieved 20 Feb 2007.
- Benhold, Katrin, "At World Economic Forum, a look at the dangers of a shifting power equation." **International Herald Tribune**. (Jan 23, 2007) <<http://www.ihf.com/bin/print.php?id=4313257>> Retrieved 5 Feb 2007.
- "Campbell, Deborah. "Iran's quiet revolution." **Payvand's Iran News**. (Nov 11, 2006)
<<http://www.payvand.com/news/06/nov/1122.html>> Retrieved 12 Nov 2006.
- Cohen, Jim and Nicolaidis, Dimitri. "Imperial designs vs. reality in Lebanon. **Z Magazine online** Vol.19 No.10 (Oct 2006)
<<http://zmagsite.zmag.org/Oct2006/cohenpr1006.html>> Retrieved 15 Oct 2006.
- Economy of the OIC** <http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_OIC> Retrieved 7 Jan 2007.
- "Emaar's King Abdullah economic city to be regions hi-tech club." **Mena Report**.
<<http://www.menareport.com/en/business/208546/&mod=print>> Retrieved 8 Feb 2007.
- Engdahl, William F. "The emerging Russian giant plays its cards strategically." **GlobalResearch.ca** (Oct 7, 2006)
<<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=viewArticle&code=WIL20061007&articleId=3408>> Retrieved 14 Oct 2006.
- Engelhardt, Tom. "Forgotten Afghanistan." **TomDispatch**. (Feb 5, 2007)
<http://www.zmag.org/content/print_article.cfm?itemID=12044§ionID=49> Retrieved 6 Feb 2007.
- Erlanger, Steven. "Series of sordid corruption charges nears it's Nadir in Israel." **International Herald Tribune**. (Jan 24, 2007)
<<http://www.ihf.com/bin/print.php?id=4335550>> Retrieved 27 Jan 2007.
- Franshetti, Mark. "Russia defies West and goes ahead with nuclear fuel sale to Iran." **Times** (Dec 17, 2006)
<<http://www.timesonline.co.uk.PrintFriendly.0,,1-524-2508381.html>> Retrieved 18 Dec 2006.
- "Hail economic city to serve as logistic hub-KSA" **MENAFN** (Feb 4, 2007)
<http://www.menafn.com/qn_news_story_s.asp?StoryId=1093144566> Retrieved 8 Feb 2007.
- Kaminer, Reuven. "Olmert leads Isareel into a Five-Front war." **Political Affairs Magazine**. (Feb 8-11, 2007)
<<http://www.politicalaffairs.net/article/articleview/4830/1/240/>> Retrieved 12 Feb 2007.
- King Abdullah Economic City** <http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_OIC> Retrieved 8 Feb 2007.
- King Abdullah economic city launched by custodian of two holy mosques." **EAAR**.
<<http://www.emaar.com/MediaCenter/PressRelease/December20.asp>> Retrieved 8 Feb 2007.
- Klare, Micheal. "Beware empires in decline." **Foreign Policy Focus**. (Oct 16, 2006) <<http://www.commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views06/1016-35.htm>> Retrieved 17 Oct 2006.
- "Knowledge economic city in Al-Madinah ink \$267 million deals at Cityscape." **Mena Report**.
<<http://www.menareport.com/en/business/206994>> Retrieved 8 Feb 2007.
- "Lat-Am leaders end second summit." **BBC News**. (Dec 10, 2006) <<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/business/6166047.stm>> Retrieved 22 Jan 2007.
- Lobe, Jim. "Arabs less worried about Iran, poll finds." **Lebanon Lobby**. (Feb 11, 2007) <http://financialexpress-bd.com/index3.asp?cnd=2/11/2007§ion_id=4&newsdis=52213&spcl=no> Retrieved 11 Feb 2007.

- Mayton, Joseph S. "Lebanon bombs kill 3; civil war looming." **All Headline News** (Feb 14, 2007)
<<http://www.allheadlinenews.com/articles/7006460100>> Retrieved 15 Feb 2007.
- McKay, Floy J. "The US War machine: Shockingly, Awfully Expensive." **Seattle Times** (Jan 24, 2007) <<http://commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views07/0124-30.htm>> Retrieved 25 Jan 2007.
- Mercosur** <<http://en.wikipedia.org/wiki/mercosur>> Retrieved 21 Jan 2007.
- "New York, other US cities losing competitive edge." **Taipei Times**. (Jan 23, 2007)
<<http://www.taipeitimes.com/News/worldbiz/archives/2007/01/23/2003346017>> Retrieved 23 Jan 2007.
- "Poll show Arabs dislike Bush." **Muslim New, The**. (Feb 9, 2007) <<http://www.muslimnews.co.uk/news/news.php?article=12337>>
Retrieved 11 Feb 2007.
- "Russia queries US military role in ME" **DAWN the internet edition**. (Jan 28, 2007) Retrieved 29 Jan 2007.
- "Russia to open intl. nuclear center in Siberia by year-end." **Russian News & Information Agency**. (Oct 26, 2006)
<<http://en.rian.ru/20061026/55149450-printhtml>> Retrieved 31 Oct 2006.
- "S America launched trading bloc." **BBC News**. (Dec 9, 2004) <<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/business/4079505.stm>> Retrieved 21 Jan 2007.
- "SAGIA governor and Emaar the economic society board members tour KAEC site and presentation centre." **AME Info** (Jan 18, 2007)
<<http://www.ameinfo.org/108112.html>> Retrieved 8 Feb 2007.
- "Saudi plans \$30bn 'economic city'." **BBC News**. (Nov 6, 2006) <<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/business/6121732.stm>> Retrieved 8 Feb 2007.
- "Saudi to build 26-billion-dollar new city." **Breitbart.com** (Dec 20, 2005)
<<http://www.breitbart.com/news/2005/12/051220165102.rfmm4n2n.html>> Retrieved 8 Feb 2007.
- "Scandals tighten noose around Israel government." **Jordan Time, The**. (Feb 4, 2007)
<<http://www.jordantimes.com/sun/news/news5.htm>> Retrieved 4 Feb 2007.
- Schmidt, Jonathan and Davies, Howard. "The Shifting power equation of globalization." **International Herald Tribune**. (Jan 17, 2007)
<<http://www.iht.com/articles/2007/01/17/opinion/edshmidt.php>> Retrieved 21 Jan 2007.
- "South American presidents gather for Mercosur summit." **VOA News** (Jan 18, 2007) <<http://www.voanews.com/english/2007-01-18voa52.cfm?renderforprint=1>> Retrieved 21 Jan 2007.
- Sudakov, Smirny. "Russia's influence in the Middle East irritates USA." **Pravda.ru** (Sep 20, 2006)
<<http://english.pravda.ru/print/russia/politics/84536-Egypt-0>> Retrieved 31 Oct 2006.
- "Syria blames US for recent bombings in Iraq, Lebanon and Algeria." **Middle East News**. (Feb 14, 2007)
<http://news.monstersandcritics.com/middleeast/news/printer_1263583.php> Retrieved 15 Feb 2007.
- Trounson, Rebecca. "Former aide criticizes Carter over Mideast book." **Los Angeles Times**. (Jan 13, 2007) Retrieved 14 Jan 2007
- World Economic Forum. **Annual Meeting 2007 Themes**. <<http://www.weforum.org/en/events/AnnualMeeting2007/Themes/index.htm>>
Retrieved 27 Jan 2007.

ลำดับความเคลื่อนไหวด้านการเมืองในตะวันออกกลางปี 2549

เดือนมกราคม

วันที่ 3 ม.ค. น.ส.พ.เดอวอชิงตัน ไทมส์ ในสหรัฐรายงานว่า ซัดดัม ฮุสเซน อดีตประธานาธิบดีอิรักที่ปัจจุบันถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกรุงแบกแดด ได้กล่าวต่อทนายความ 2 คนของเขาว่า หากเขาถูกศาลตัดสินประหารชีวิตในฐานะเป็นอาชญากรสงคราม เขาขอตายด้วยวิธียิงเป้าดีกว่าการถูกแขวนคอ (เดลินิวส์ 04012006)

วันที่ 3 ม.ค. ประธานาธิบดีอาห์มาดิเนjad แห่งอิหร่าน ได้ประณามว่า ชาวยุโรปได้ล้างเผ่าพันธุ์ชาวอิสราเอลด้วยการขับไล่ชาวยิวออกจากทุกประเทศในยุโรป นับเป็นการยิงกระสุนนัดเดียวได้นก 2 ตัว ทั้งกำจัดชาวอิสราเอลออกจากยุโรป และตั้งนิคมชาวยิวขึ้นท่ามกลางประเทศมุสลิม อิสราเอลเป็นส่วนหนึ่งของยุโรปที่ถูกขับออกมาและมีความคิดต่อต้านอิสลามอยู่แล้วโดยกำเนิด แล้วทำไมชาวปาเลสไตน์ ผู้ไม่ได้มีส่วนสังหารชาวยิวเลยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงถูกบังคับขับไล่ออกจากดินแดนของตนเองเพื่อยกที่ให้แก่อิสราเอล แต่ยุโรปกลับไม่สนใจใช้อาชญากรรมที่ได้ก่อไว้เอง (เดลินิวส์ 03012006)

วันที่ 5 ม.ค. นายกษ “อาเรียล ชารอน” แห่งอิสราเอล วัย 77 ปี ถูกตัวนำเข้าโรงพยาบาลด่วนหลังมีอาการป่วยหนัก ซึ่งพบว่าเลือดออกในสมอง จนต้องได้รับการผ่าตัดอย่างเร่งด่วนนานกว่า 7 ชั่วโมงจึงสามารถยื้อชีวิตเอาไว้ได้ ก่อนส่งเข้าห้องไอซียูเพื่อติดตามอาการที่อยู่ในขั้นวิกฤตต่อไป (เดลินิวส์ 06012006)

วันที่ 7 ม.ค. ที่ผ่านมากในกรุงแบกแดด ขณะที่ ตัวประกันชาวฝรั่งเศสรายหนึ่ง ที่หลบหนีออกมาได้ หลังจากถูกกักตัวในอิรักนานถึง 5 สัปดาห์ ได้เดินทางกลับฝรั่งเศสแล้ว (เดลินิวส์ 11012006)

วันที่ 9 ม.ค. คณะแพทย์อิสราเอล เปิดเผยว่า นายกษอาเรียล ชารอน เริ่มหายใจได้ด้วยตนเองแล้วเมื่อวันจันทร์ หลังจากคณะแพทย์ตัดสินใจค่อยๆกระตุ้นให้นายชารอนรู้สึกตัวจากอาการโคม่าที่เกิดจากการใช้ยาชาแบบค่อยเป็นค่อยไป แม้นายชารอนสามารถรอดชีวิตได้ แต่คงไม่มีโอกาสที่จะกลับไปนั่งในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งทำให้มีการมองกันว่า อิสราเอลอาจเกิดช่องว่างทางการเมืองขึ้น (เดลินิวส์ 10012006)

วันที่ 10 ม.ค. เจ้าหน้าที่สอบสวนของสหรัฐกับอิรัก ได้ระดมกำลังตามหาผู้สื่อข่าวสาวชาวอเมริกัน น.ส.จิลล์ แครีวอลล์ วัย 28 ปี ผู้สื่อข่าวพิเศษที่ทำงานให้กับคริสเตียน ไซน์ มอนิเตอร์ ถูกกลุ่มมือปืนลักพาตัว

วันที่ 16 ม.ค. ที่กรุงลอนดอน ไม่มีการทำข้อตกลงใด ๆ ระหว่างสหรัฐ, ฝรั่งเศส, อังกฤษ และเยอรมนี รวมทั้งรัสเซียกับจีน กรณีเสนอข้อพิพาทการเพิ่มสมรรถนะแร่ยูเรเนียมของอิหร่านต่อที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงฯ ซึ่งอาจนำไปสู่การคว่ำบาตรหรือไม่ ขณะนี้สหรัฐเห็นว่า อิหร่านไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการทำตามกระบวนการทางการทูต ส่วนกลุ่มอียู-3 จากประเทศสหภาพยุโรป (อียู) ที่ประกอบด้วย อังกฤษ, ฝรั่งเศส และเยอรมนี ต่างพยายามกดดันอิหร่านอย่างหนัก ในขณะที่ รัสเซียกับจีนคัดค้านการนำประเด็นดังกล่าวเข้าที่ประชุมสหประชาชาติ (เดลินิวส์ 19012006)

วันที่ 26 ม.ค. เจ้าหน้าที่ของพรรคฮามาสและพรรคฟาต่าห์ ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลปาเลสไตน์เปิดเผยว่า กลุ่มหัวรุนแรงฮามาสว่าชัยชนะได้ครองเสียงข้างมากในการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติครั้งแรกของปาเลสไตน์ ในขณะเดียวกัน กระแสความหวาดกลัวเพิ่มมากขึ้นว่า ผลการเลือกตั้งดังกล่าวจะผลักดันให้กระบวนการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางประสบปัญหาความปั่นป่วน ส่วนนายมาร์

มูต อับบาส ผู้นำปาเลสไตน์ กล่าวว่า เขาจะลาออกจากตำแหน่งหากเขาไม่สามารถผลักดันวาระสันติภาพของเขากับอิสราเอลได้ (เดลินิวส์ 27012006)

วันที่ 29 ม.ค. อดีตผู้นำอิรัก ซัดดัม ได้เข้ามาฟังการพิจารณาของศาลแล้วได้เดินออกจากศาลด้วยความไม่พอใจที่การพิจารณาไม่ได้ให้ความเป็นธรรมแก่ตนเองพร้อมตะโกนว่า "ผู้ทรยศ" (Aljazeera.com 29012006)

วันที่ 30 ม.ค. นาย Ismail Haniya ผู้นำฮามาสเรียกร้องต้องการให้ยุโรปให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการเงินแก่ปาเลสไตน์ (Aljazeera.com 30012006)

วันที่ 30 ม.ค. นายเอสตู โอลเมิร์ต รักษาการนายกรัฐมนตรีอิสราเอลได้ประกาศว่า อิสราเอลได้ตัดสินใจที่จะระงับการอนุมัติเงินให้แก่คณะบริหารปาเลสไตน์ เนื่องจากเกรงว่าเงินดังกล่าวถูกนำไปให้ความช่วยเหลือกลุ่มก่อการร้าย เดิมอิสราเอลเตรียมจะส่งมอบเงินจำนวน 35 ล้านดอลลาร์ให้คณะบริหารปาเลสไตน์ในวันที่ 1 ก.พ. การตัดสินใจของอิสราเอลมีขึ้นหลังจากฮามาสชนะการเลือกตั้งรัฐสภาปาเลสไตน์เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา นอกจากนี้ นายโอลเมิร์ตยังเรียกร้องประชาคมโลกให้เพิ่มแรงกดดันต่อฮามาสด้วย (เดลินิวส์ 31012006)

เดือนกุมภาพันธ์

วันที่ 2 ก.พ. การพิจารณาคดีซัดดัม ฮุสเซน อดีตประธานาธิบดีอิรักและพรรคพวกในข้อหาเป็นอาชญากรต่อมวลมนุษยชาติได้เปิดฉากขึ้นอีกครั้งโดยปราศจำเลยทั้งแปดคนในศาล ซึ่งนายราอูฟ ราซิด อับเดล ราห์มาน ประธานผู้พิพากษาเผยว่า จำเลยบางคนปฏิเสธขึ้นศาล ส่วนคนอื่น ๆ สับสน ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจเปิดศาลพิจารณาคดีโดยไม่ต้องมีพวกเขามาร่วมฟัง (เดลินิวส์ 03022006)

วันที่ 20 ก.พ. ได้มีการเปิดเผยรูปภาพนับ 100 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำทารุณนักโทษและการทำผิดทางเพศแก่นักโทษที่เรือนจำ Abu Ghraib เมื่อปี 2004 ซึ่ง SBS รายงานว่าภาพดังกล่าวจะถูกถ่ายทอดในรายการ Dateline Program (Aljazeera.com 15022006)

วันที่ 20 ก.พ. นายปีเตอร์ แม็คเคย์ รมต.ต่างประเทศแคนาดา ได้กล่าวยืนยันว่า รัฐบาลใหม่ปาเลสไตน์ภายใต้การนำของกลุ่มฮามาสจะต้องเปลี่ยนท่าที โดยเฉพาะในการยอมรับการมีอยู่ของอิสราเอล มิฉะนั้นแคนาดาจะลดความช่วยเหลือที่มอบให้องค์การบริหารปาเลสไตน์ปีละ 22 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 880 ล้านบาท ด้านนายคาห์ลิล เมซาล ผู้นำฝ่ายการเมืองของฮามาส กล่าวที่กรุงเตหะราน ระหว่างการเข้าพบหารือกับผู้นำสูงสุดทางศาสนาของอิหร่านเมื่อวันที่ 21 ก.พ. ว่า ฮามาสจะตัดสินใจเกี่ยวกับการเจรจากับอิสราเอลก็ต่อเมื่อรัฐชาวยิวถอนตัวออกจากดินแดนของชาวปาเลสไตน์ และให้การยอมรับสิทธิต่าง ๆ แล้วเท่านั้น (เดลินิวส์ 22022006)

วันที่ 22 ก.พ. กลุ่มคนร้ายได้ลอบวางระเบิดลูกใหญ่ถล่มที่ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ชื่อ Askari shrine ซึ่งเป็นที่เคารพของมุสลิมชีอะห์ ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองชามาราทงตอนเหนือของกรุงแบกแดด ขณะเกิดเหตุมีคนนับร่วมพันอยู่ภายในสถานที่ดังกล่าว

วันที่ 23 ก.พ. คอนโดรีชา โรซ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐเดินทางไปเลบานอนโดยไม่แจ้งล่วงหน้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางไปประเทศตะวันออกกลาง 5 วัน ทั้งนี้ เพื่อแสดงสนับสนุนรัฐบาลเลบานอน และได้เยี่ยมประเทศอียิปต์และซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นส่วนในการสนับสนุนประธานาธิบดีอับบาสของปาเลสไตน์รวมทั้งการหาทางระงับการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน (Aljazeera.com 23022006)

เดือนมีนาคม

- วันที่ 2 มี.ค. นักการเมืองชาวเคิร์ดและซุนหนี่ ได้ตกลงเห็นชอบร่วมกันปฏิเสธการลงสมัครเป็นผู้นำคณะรัฐมนตรีชุดถัดไปของนายจาฟารี ในขณะที่เดียวกัน ก็มีผู้เสียชีวิตไปอย่างน้อย 47 คน ในเหตุการณ์ระเบิดหลายระลอก และการยิงกันทั่วประเทศเมื่อวันที่ 1 มี.ค.ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเหตุการณ์โจมตีที่รุนแรงที่สุด มีการลอบวางระเบิดรถยนต์ใกล้ตลาดแห่งหนึ่งและสำนักงานตำรวจจราจรในชุมชนของชาวชีอะห์ในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของกรุงแบกแดด ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 29 คน และได้รับบาดเจ็บอีก 67 คน (เดลินิวส์ 03032006)
- วันที่ 4 มี.ค. ผู้นำกลุ่มหัวรุนแรงฮามาสแถลงว่า กลุ่มฮามาสได้ปฏิเสธคำขอของรัสเซียที่ให้รับรองอิสราเอลและปลดอาวุธกลุ่มกองกำลังของตน โดยอ้างว่า ไม่ได้อยู่ในวาระการประชุมและชาวปาเลสไตน์เชื่อว่าอิสราเอลไม่มีสิทธิจะอยู่ในดินแดนดังกล่าว (เดลินิวส์ 06032006)
- วันที่ 5 มี.ค. นายฮามิด เรซา อาเซฟี โฆษกกระทรวงต่างประเทศอิหร่านแถลงว่า รัฐบาลอิหร่านยังไม่พร้อมเจรจาต่อรองกรณีพัฒนานิวเคลียร์ แม้มีความเสี่ยงที่จะได้รับบทลงโทษจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติก็ตาม การวิจัยนิวเคลียร์ของอิหร่านจะดำเนินต่อไป แต่การข่มขู่, โฆษณาชวนเชื่อ และการก่อวินาศกรรมจะไม่ส่งผลกระทบต่อเรา ส่วนดร.คอนโดลิซซา ไรซ์ รมต.ต่างประเทศสหรัฐเผยว่า สหรัฐไม่รีบร้อนประกาศ มาตรการลงโทษอิหร่าน แต่หวังว่า คณะมนตรีความมั่นคงฯ จะหารือเรื่องโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านอย่างจริงจัง ขณะที่ นายหลี่ เจาซิง รมว.ต่างประเทศจีนได้ออกมาเรียกร้องอิหร่านให้รื้อฟื้นการเจรจาเรื่องวิกฤตินิวเคลียร์กับอียูรอบใหม่โดยเร็วที่สุด. (เดลินิวส์ 06032006)
- วันที่ 14 มี.ค. กองกำลังอิสราเอลได้ใช้รถแทรกเตอร์และยานหุ้มเกราะบุกเข้าไปในเรือนจำบุกเข้าชิงตัวผู้นำกลุ่มติดอาวุธของปาเลสไตน์ 6 คน ในเมืองเจรีโค ในเขตเวสต์แบงก์ ประกอบด้วยนายอาเหม็ด ซาอาดัต วัย 51 ปี ผู้ต้องหาวางการสังหารนายเรฮาวิม ซิวิ อติตรมต.ท่องเที่ยว ของอิสราเอลเมื่อปี 2544 นายฟาอัด อัล-ไซบากิ อดีตผู้ช่วยของนายยัสเซอร์ อาราฟัต ปฏิบัติการนี้ใช้เวลาเกินกว่า 10 ชั่วโมง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เรือนจำและเจ้าหน้าที่ทางการปาเลสไตน์เสียชีวิตมากกว่า 10 ราย ซึ่งอิสราเอลจะนำตัวบุคคลเหล่านี้ขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาในศาลต่อไป. (เดลินิวส์ 16032006)
- วันที่ 18 มี.ค. กลุ่มผู้ประท้วงต่อต้านสงครามหลายหมื่นคนจากทั่วโลกยึดถนนประท้วง ในวันครบรอบ 3 ปีการใช้กำลังบุกยึดอิรักของกองกำลังพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐ กลุ่มผู้ประท้วงเรียกร้องให้ทหารพันธมิตรถอนกำลังออกจากอิรักทันที โดยมีประชาชนมากกว่า 1,000 คน รวมตัวประท้วงกันที่ไทมส์ สแควร์ในนครนิวยอร์ก พร้อมกันนั้นการประท้วงยังเกิดขึ้นในออสเตรเลีย เอเชียและยุโรป แต่ก็เป็น การประท้วงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (เดลินิวส์ 20032006)
- วันที่ 20 มี.ค. นายอับบาส ปธน. ปาเลสไตน์ระบุว่า ได้รับรายชื่อกรม.และโครงการของรัฐบาลชุดใหม่แล้ว และเขาจะเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารขององค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์เพื่อเสนอรายชื่อ กรม. ชุดนี้ ก่อนหน้านั้น กลุ่มฟาตาค์ของนายอับบาส ปฏิเสธร่วมรัฐบาลภายใต้การนำของฮามาสที่ชนะการเลือกตั้งในปาเลสไตน์ และกำลังเผชิญการทำลายจากการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว ด้านนายอิสมาอีล ฮานียะห์ ว่าที่นายกรัฐมนตรีปาเลสไตน์ กล่าวว่า สมาชิกฮามาส 24 คน รวมทั้งสตรีหนึ่งคน และชาวคริสต์คนอื่นๆอีกคน ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้าทำงานในกรม. ชุดใหม่นี้ (เดลินิวส์ 21032006)

วันที่ 29 มี.ค. ปีเตอร์ แม็กเคย์ รมต.ต่างประเทศแคนาดา ประกาศว่า แคนาดาได้ระงับการติดต่อทั้งหมดและการช่วยเหลือด้านการเงินต่อรัฐบาลใหม่ของปาเลสไตน์ที่นำโดยกลุ่มฮามาส ซึ่งแคนาดากลายเป็นชาติแรกที่ดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐบาลใหม่ของปาเลสไตน์ ซึ่งกลุ่มหัวรุนแรงฮามาสครองเสียงข้างมาก สาบานตนเข้าทำหน้าที่ในช่วงเช้าที่ผ่านมา (เดลินิวส์ 3111032006)

วันที่ 29 มี.ค. ที่ประชุมสุดยอดผู้นำชาติอาหรับที่ชูดาน ลงมติปฏิเสธแนวคิดปักปันเขตแดนของอิสราเอลแต่เพียงฝ่ายเดียวของนายโอลเมอร์ต รักษาการนายกรัฐมนตรีอิสราเอล หลังชนะการเลือกตั้ง โดยอ้างว่าแผนการนี้ทำให้รัฐปาเลสไตน์ไม่ได้เกิด (เดลินิวส์ 30032006)

เดือนเมษายน

วันที่ 3 เม.ย. ดร.คอนโดลิซซา ไรซ์ รมต.ต่างประเทศสหรัฐ และนายแจ๊ค สตรอว์ รมต.ต่างประเทศอังกฤษ ได้สิ้นสุดการเจรจาอย่างตึงเครียดเป็นเวลา 2 วันกับบรรดาผู้นำอิรัก พร้อมเรียกร้องให้ผู้นำอิรักข้ามพ้นความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งกดดันให้พวกเขาเร่งจัดตั้งรัฐบาลอิรักใหม่ให้ได้โดยเร็ว หลังจากที่มีการเลือกตั้งไปแล้วเป็นเวลามากกว่า 3 เดือน (เดลินิวส์ 04042006)

วันที่ 6 เม.ย. ประธานาธิบดีโมเซ คัดซาฟ ของอิสราเอล ได้เลือกนายเยฮูดา โอลเมอร์ต รักษาการนายกรัฐมนตรีให้เป็นผู้รับหน้าที่จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ของอิสราเอลอย่างเป็นทางการแล้ว และนายโอลเมอร์ตกล่าวว่า เขาจะรีบเร่งจัดตั้งรัฐมนตรีผสมโดยเร็วเพื่อเดินหน้าแผนการถอนนิคมอิสราเอลออกจากเขตเวสต์แบงก์ นอกจากนี้ นายคัดซาฟยังกล่าวว่า สมาชิกรัฐสภา “เนสเซต” จำนวน 78 คนจากทั้งหมด 120 คน ยังได้แนะนำให้ทาบทามนายโอลเมอร์ตรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย ทั้งนี้พรรคคาดีมา ซึ่งเป็นพรรคนิยมสายกลางของนายโอลเมอร์ต ชนะการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา มีสมาชิกได้รับเลือกตั้ง 29 ที่นั่ง (เดลินิวส์ 07042006)

วันที่ 11 เม.ย. ครม.อิสราเอลได้ประกาศว่า นายอาเรียล ชารอน นายกรัฐมนตรีที่นอนป่วยอยู่ในโรงพยาบาล ไร้ความสามารถอย่างถาวรในการบริหารประเทศ ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดฉากอย่างเป็นทางการในการอยู่ในตำแหน่งผู้นำประเทศเป็นระยะเวลา 5 ปีของเขา หลังจากล้มป่วยเป็นลมหน้ามืดเมื่อวันที่ 4 ม.ค. ที่ผ่านมา ยังอยู่ในอาการโคม่าตั้งแต่นั้นมา (เดลินิวส์ 12042006)

วันที่ 12 เม.ย. รัฐบาลปาเลสไตน์ชุดใหม่ภายใต้การนำของกลุ่มหัวรุนแรงฮามาส ซึ่งถูกตัดขาดและโดดเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เพียงแต่จะถูกตัดขาดจากชาติตะวันตกเท่านั้น แต่บรรดาผู้นำกลุ่มฮามาสยังเจอกับการต้อนรับด้วยอาการเย็นชาในชาติอาหรับบางประเทศด้วย จนประสบปัญหาในการจ่ายเงินเดือนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจำนวน 140,000 คน ทำให้ต้องหันหน้าไปขอพึ่งประชาชนธรรมดาเพื่อขอความช่วยเหลือทางการเงินแล้ว โดยทำการขอระดมเงินช่วยเหลือผ่านทางเว็บไซต์และสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมอาหรับด้วย ขอเรียกร้องดังกล่าว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสันนิบาตชาติอาหรับ มีขึ้นในช่วงที่คณะบริหารปาเลสไตน์ ซึ่งนำโดยกลุ่มฮามาส (เดลินิวส์ 14042006)

เดือนพฤษภาคม

วันที่ 2 พ.ค. เจ้าหน้าที่ระดับสูงจาก 5 ชาติสมาชิกถาวรคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส จีน และรัสเซีย มีกำหนดหารือที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เพื่อกำหนดท่าทีร่วมกันเบื้องต้นในประเด็นวิกฤตนิวเคลียร์อิหร่าน โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการหารือครั้งแรก

ภายหลังสำนักงานพลังงานปรมาณูสากล (ไอเออีเอ) ส่งรายงานที่ระบุว่า อิหร่านละเมิดคำสั่งสหประชาชาติที่หยุดการเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมไปยังคณะมนตรีความมั่นคงฯ (เดลินิวส์ 03052006)

วันที่ 5 พ.ค. รัฐบาลชุดใหม่ของอิสราเอลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีเอฮุด โอลเมิร์ต เข้ารับตำแหน่ง หลังรัฐสภาให้การรับรองรายชื่อคณะรัฐมนตรีที่นายโอลเมิร์ตเสนอ พร้อมประกาศจะกำหนดพรมแดนอิสราเอลอย่างถาวรให้แล้วเสร็จภายในปี 2553 ไม่ว่าปาเลสไตน์จะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม (เดลินิวส์ 06052006)

วันที่ 9 พ.ค. อิสราเอลได้ประกาศให้เวลากลุ่มฮามาสซึ่งเป็นแกนนำรัฐบาลใหม่ปาเลสไตน์จนถึงสิ้นปี เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความตั้งใจที่จะเจรจาสันติภาพขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งหากพันกำหนดอิสราเอลจะกำหนดเขตแดนสุดท้ายฝ่ายเดียวภายในปี 2551 (เดลินิวส์ 11052006)

วันที่ 10 พ.ค. พบว่าในช่วงวันที่ 1-30 เดือนเมษายน 2006 มีอัตราการเสียชีวิตของชาวอิรักที่ถูกสังหารประมาณ 1,091 คน (Aljazeera.com10052006)

วันที่ 14 พ.ค. ประธานาธิบดีมาห์มูด อห์มาดินเจอาด ของอิหร่าน กล่าวที่กรุงเตหะรานภายหลังเดินทางกลับจากเยือนประเทศอินโดนีเซียเป็นเวลา 5 วันว่า จะไม่ยอมรับข้อเสนอบริการของกลุ่มชาตินิยมยุโรป ที่เรียกร้องให้อิหร่านยุติโครงการนิวเคลียร์เพื่อสันติ (เดลินิวส์ 15052006)

วันที่ 20 พ.ค. คณะรัฐมนตรีใหม่ของอิรักได้กล่าวปฏิญาณตนเมื่อรัฐสภาอิรักให้การรับรอง ก่อนมีการเปิดประชุมสภาสมัยพิเศษของอิรัก ซึ่งคณะรัฐมนตรีประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มศาสนา ลัทธิและชนกลุ่มพื้นเมือง โดยมีนายมิลกีเป็นนายกรัฐมนตรีของอิรักที่มาจากเสียงจากสมาชิกรัฐสภา 275 เสียง (Aljazeera.com 20052006)

วันที่ 20 พ.ค. กรณีการสอบสวนทางทหารในอาชญากรรมสงครามในกรณีการสังหารที่ Haiditha ซึ่งเป็นเขตย่านที่พักของกลุ่มชนชั้นโดยทหารสหรัฐถูกกล่าวหาให้รับผิดชอบเนื่องจากกระทำการตรวจลาดตระเวนของทหารในเมืองและเกิดการสังหารประชาชนที่เป็นเด็กผู้หญิง 24 คนเหตุเกิดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2005 ซึ่ง John Murtha สมาชิกสภาครองเกรสซึ่งว่าการสอบสวนดังกล่าวจะพบว่าทหารนาวิกโยธินสหรัฐได้สังหารประชาชนอย่างเลือดเย็น (Aljazeera.com20052006)

วันที่ 22 พ.ค. กองทัพสหรัฐบุกถล่มทั้งทางภาคพื้นดินและทางอากาศที่ทางใต้ของตำบลกันดาร์ฮา อัฟกานิสถานเป็นเหตุให้ ตาลิบันเสียชีวิต 60 คนและพลเรือนอีก 16 คน และมีผู้บาดเจ็บอีก 15 คน (บีบีซี 22052006)

วันที่ 24 พ.ค. ประธานาธิบดีบุช ของสหรัฐระบุว่าอิสราเอลกล้าหาญในการเสนอ แผนเขตแดน โดยนายกรัฐมนตรีโอลเมิร์ตของอิสราเอลจะวาดแนวเขตแดนใหม่ภายในปี 2010 และจะถอนตัวออกจากเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา แต่จะดำเนินการก่อสร้างรากฐานป้องกันอย่างถาวร ซึ่งประธานาธิบดีบุช เน้นให้มีการเจรจากับปาเลสไตน์เพื่อถือเป็นเรื่องร่วมกันตัดสินใจจากทั้งสองฝ่าย แต่กลุ่มฮามาสไม่ยอมรับอิสราเอลและไม่เห็นด้วยกับแผนการของอิสราเอลเพราะอิสราเอลเคยยึดครองเวสต์แบงก์และฉนวนกาซามาตั้งแต่ปี 1967 และเพิ่งถอนตัวไปเมื่อปีที่แล้วแต่ยังคงควบคุมภาคทะเล พื้นดิน และอากาศ(Aljazeera.com24052006)

วันที่ 24 พ.ค. ประเทศมหาอำนาจของโลกเช่นสหรัฐ อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย จีน รวมทั้งเยอรมัน ได้พบเจรจาเพื่อหาข้อยุติข้อแตกต่างในความเห็นต่อกรณีนิวเคลียร์ของอิหร่าน โดยจีนและรัสเซียไม่เห็นด้วยต่อการคว่ำ

บาตรใช้มาตรการทางทหารต่ออิหร่าน ขณะที่สหรัฐและบางประเทศในยุโรปพยายามหาทางบีบให้สหประชาชาติใช้มาตรการคว่ำบาตรอิหร่าน (Aljazeera.com24052006)

วันที่ 26 พ.ค. ผู้นำจิตตนาย Nidal Majdoub และน้องชาย ถูกสังหารด้วยระเบิดคาร์บอมบ์ทางตอนใต้ของเลบานอน ซึ่งอิสราเอลได้ถล่มและสังหารกลุ่มผู้ต่อต้านเฮzbollah ในเลบานอนและปาเลสไตน์ในเขตฉนวนกาซาและเขตเวสต์แบงก์ไปจำนวนมากตามนโยบายการลอบสังหารกลุ่มต่อต้านที่เรียกว่า “targeted assassination”. (Aljazeera.com26052006)

วันที่ 26 พ.ค. ในการประชุมที่ Washington ประธานาธิบดีบุชและนายกรัฐมนตรีอังกฤษ โทนี แบลร์ถึงแม้ยอมรับว่าประชาชนไม่ชอบการทำสงคราม แต่ปฏิเสธถึงการถอนกำลังออกจากอิรักและเรียกร้องให้ชุมชนนานาชาติยอมรับผู้นำคนใหม่ของอิรัก ประธานาธิบดีบุชยอมรับว่าความผิดพลาดใหญ่ของสหรัฐคือการกระทำผิดต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในคุก Abu Ghraib ในกรุงแบกแดด อย่างไรก็ตามผู้นำทั้งสองคิดว่าการบุกอิรักเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องแล้ว (บีบีซี26052006)

วันที่ 28 พ.ค. ผู้ต้องสงสัยในข้อหาการก่อการร้ายที่สหรัฐนำไปกักขังไว้ที่คุกใน Guantanamo ประเทศคิวบาพบว่าเป็นเด็กอย่างน้อยประมาณ 60 คนและสหรัฐถูกกล่าวหาว่ามีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ค่อนข้างแย่มาก ซึ่งนับว่าสหรัฐถูกมองอย่างไม่น่าไว้วางใจต่อนโยบายต่างประเทศในการทำสงครามกับกลุ่มก่อการร้ายนับแต่เหตุการณ์ 9/11 (Independent28052006)

วันที่ 29 พ.ค. กลุ่มฮามาสปฏิเสธการใช้ประชามติแห่งชาติตามข้อเสนอของประธานาธิบดีอับบาส ที่ได้เสนอไว้เมื่อวันที่ 25 มิ.ย. ที่ต้องการให้มีประชามติเกี่ยวกับเขตแดนของปาเลสไตน์โดยโดยให้ถือเอาดินแดนที่ครอบครองอยู่และโดยมีเมืองหลวงปาเลสไตน์ที่เยรูซาเล็มตะวันออก พร้อมทั้งการยอมรับอิสราเอล ซึ่งกลุ่มฮามาสไม่ยอมรับอิสราเอล

วันที่ 30 พ.ค. นายพล George Casey เป็นผู้นำกองทัพลสหรัฐในอิรัก ได้ออกคำสั่งให้ส่งกองกำลังทหารสหรัฐที่รออยู่ที่คูเวตมาเพิ่มในอิรักอีกประมาณ 1,500 นาย เพื่อมาเสริมกำลังทางตะวันตกของตำบลอันบา (Anbar) โดยสถานที่ดังกล่าวเกิดความรุนแรงและการปะทะระหว่างทหารสหรัฐและกลุ่มต่อต้านที่ค่อนข้างดุเดือด (Aljazeera.com30052006)

วันที่ 31 พ.ค. คอดโดริชา ไชร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐระบุว่าสหรัฐมีเงื่อนไขว่า จะร่วมบนโต๊ะเจรจากับอิหร่านต่อเมื่ออิหร่านระงับการพัฒนานิวเคลียร์พร้อมการรับข้อเสนอผลประโยชน์สูงจูงใจที่ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสและเยอรมันได้เห็นชอบร่วมกันให้หรือการยอมให้คว่ำบาตรหากไม่ปฏิบัติตาม (Aljazeera.com 31052006)

เดือนมิถุนายน

วันที่ 6 มิ.ย. อิหร่านได้รับการเสนอผลประโยชน์สูงจูงใจจาก 5 ประเทศสมาชิกคณะรัฐมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติรวมทั้งเยอรมัน และประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เพื่อแลกเปลี่ยนการให้อิหร่านยุติพัฒนานิวเคลียร์ ซึ่งอิหร่านกำลังพิจารณาผลประโยชน์ดังกล่าว (Aljazeera.com10062006)

วันที่ 6 มิ.ย. นายกรัฐมนตรีอิรักนายมิริกี ได้ลงนามรับรองแผนการสมานฉันท์แห่งชาติที่รวมไปถึงการอภัยโทษแก่ผู้ต่อต้านหรือผู้ก่อการร้ายที่กลับมาเข้าร่วมกับรัฐบาล โดยการใช้อกฎหมายกำหนดกรอบของเวลาให้กับทหารและตำรวจที่ควบคุมความปลอดภัยทั่วทั้งประเทศ แต่ไม่ได้ระบุถึงกรอบเวลาการถอนกำลังออกไปของทหารสหรัฐ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ข้าราชการที่ถูกกักขังและได้รับการ

ปล่อยตัวสามารถกลับมาสู่สภาพปกติแบบเดิมรวมทั้งนักเรียนก็สามารถกลับสู่ชั้นเรียนได้ตามปกติ ขณะเดียวกันกระทรวงยุติธรรมได้ปล่อยตัวนักโทษออกจากเรือนจำแล้ว 453 คนและตามแผนการได้เตรียมปล่อยตัวนักโทษอีกโดยนับถึงสิ้นเดือนจะปล่อยนักโทษกำหนดยอดรวมทั้งหมดประมาณ 2,500 คน (Aljazeera.com07062006)

วันที่ 10 มิ.ย. กลุ่มหัวรุนแรงฮามาส ซึ่งเป็นรัฐบาลปาเลสไตน์ ได้ยิงจรวดถล่มอิสราเอลการซึ่งถือเป็นสัญญาณการสิ้นสุดของข้อตกลงหยุดยิงระหว่างสองฝ่ายที่ดำเนินมายาวนาน 16 เดือนอย่างเป็นทางการ โดยแถลงการณ์ฉบับหนึ่งจากกองพลน้อยเอชเซติน อัล-คัสซัม ของกลุ่มติดอาวุธของฮามาส ระบุว่า การโจมตีเป็นการตอบโต้อิสราเอลที่ยิงปืนใหญ่สังหารชาวปาเลสไตน์เสียชีวิต 10 คน รวมทั้งเด็ก 3 คนรวมอยู่ด้วย (เดลินิวส์ 11062006)

วันที่ 13 มิ.ย. ประธานาธิบดีบุช ของสหรัฐได้เยือนอิรักโดยไม่แจ้งล่วงหน้า โดยเข้าพบกับนายกรัฐมนตรีมิลิกิ คณะรัฐมนตรีอาวโส โดยเฉพาะรัฐมนตรีมหาดไทย กลาโหมและด้านน้ำมันที่สถานทูตสหรัฐในกรุงแบกแดด โดยประธานาธิบดีมีกำหนดอยู่ที่อิรัก 5 ชั่วโมง ซึ่งเจ้าหน้าที่กลาโหมรายงานว่ากองกำลังทหารอิรักและสหรัฐจะเคลื่อนกำลังเข้ามาเพิ่มในกรุงแบกแดดประมาณ 40,000 นายเพื่อระงับความรุนแรงในแบกแดด (รอยเตอร์13062006)

วันที่ 15 มิ.ย. ประธานาธิบดีมาร์มูต อาหมัดดินจัด ได้เข้าร่วมประชุมความมั่นคงปลอดภัยของอาเซียนที่ เชียงไฮ อีหร่านนับเป็นประเทศที่เข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์เช่นเดียวกับปากีสถาน อินเดียและมองโกเลีย ซึ่งการเข้าร่วมประชุมเพื่อต้องการหาแนวร่วมจากการที่มีความคิดแตกแยกเป็นสองฝ่ายเรื่องนิวเคลียร์ของอิหร่านโดยหลังจากวันประชุม ประธานาธิบดีอิหร่านได้เข้าพบกับประธานาธิบดี Hu Jintao อีกทั้งหวังพบกับประธานาธิบดีปูตินของรัสเซีย ซึ่งทางรัสเซียและจีนให้การสนับสนุนนโยบายของอิหร่าน (เอเอฟพี15062006)

วันที่ 16 มิ.ย. อิหร่านและซีเรียได้เซ็นสัญญาข้อตกลงความร่วมมือทางทหารที่เรียกว่า การข่มขู่ทั่วไป (common threat) จากอิสราเอลและสหรัฐ โดยความร่วมมือของทั้งอิหร่านและซีเรียอยู่บนฐานของสนธิสัญญากลยุทธ์และความเป็นหนึ่งเดียวเพื่อต่อต้านการข่มขู่จึงควรมีแนวโน้มในการต่อต้านการข่มขู่จากอิสราเอลเพื่อความเข้มแข็งในภูมิภาค ในวันเดียวกันสหภาพยุโรปได้ยินยอมให้ความช่วยเหลือปาเลสไตน์ 100 ล้านยูโรหรือ 126ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแบ่งออกสามส่วน ซึ่งส่วนแรกช่วยเหลือด้านสุขภาพผ่านทาง World Bank ส่วนอีกสองส่วนเป็นการช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภค และความปลอดภัยทางสังคม (Aljazeera.com16062006)

วันที่ 21 มิ.ย. หัวหน้าหน่วยความของชุดตัมภูสังหาร โดยกลุ่มคนร้ายสวมใส่ชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มาลักพาตัวทนาย Khamis al-Obaidi จากบ้านพักและชั่วโมงต่อมาพบศพ Khamis al-Obaidi บนถนนในกรุงแบกแดด (บีบีซี 21062006) ซึ่งในวันเดียวกันมีการลักพาตัวครั้งใหญ่ในรอบเดือนนี้โดย กลุ่มคนร้ายได้บุกเข้าลักพาตัวคนงานประมาณ 100 คนในโรงงานที่อยู่ทางเหนือของกรุงแบกแดด ซึ่งในช่วงต้นเดือนวันที่ 5 มิ.ย.ได้มีการลักพาตัวคนงาน 50 คนบนถนน Salihya ตอนกลางกรุงแบกแดด รวมทั้งเมื่อวันที่ 2 มิ.ย.คนร้ายได้สังหารเด็กซีอะห์ 24 คนบนรถมินิแวนที่เมืองQara Tappah ที่อยู่ทางเหนือของแบกแดด (Aljazeera.com05062006)

วันที่ 22 มิ.ย.พบว่าการรายงานเบื้องต้นของเรื่องสังหารหมู่ Haditha ไม่สมบูรณ์ และไม่ถูกต้อง (The Los Angeles Times22062006)

วันที่ 25 มิ.ย. นายกรัฐมนตรีอิรัก มารีกี เสนอการให้อภัยโทษแก่ผู้ก่อการร้ายเป็นหนึ่งในทางสมานฉันท์ในชาติ ด้วยแผนการประกอบด้วย 28 ประเด็นสำคัญซึ่งหนึ่งในนั้นคือการให้อภัยโทษแก่ผู้ก่อการร้ายและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลที่กลับมาร่วมมือกับรัฐบาล (Aljazeera.com 27062006)

วันที่ 25 มิ.ย. นักรบชาวปาเลสไตน์ นักรบปาเลสไตน์ 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเดอะ ปิอปปูลาร์ รีซิสแตนซ์ คอมมิติตี (พีอาร์ซี) กลุ่มนักรบติดอาวุธของพรรคฮามาส และกองกำลังอิสลาม โจมตีฐานทัพอิสราเอลที่พรมแดนอิสราเอล-กาซาและอ้างว่า จับตัวสิบโทกิลัด ชาลิต วัย 19 ปี เพื่อต่อรองให้อิสราเอลปล่อยตัวนักโทษหญิงและเด็ก (manager online 25062006)

วันที่ 26 มิ.ย. นายกรัฐมนตรีโอเมริตเตรียมการพร้อมเพื่อบุกกาซาที่คาดว่าจะยาวนานและแผ่กว้างขวางโดยอิสราเอลได้เคลื่อนกองกำลังและเตรียมอาวุธมาที่บริเวณชายแดนกาซา โดยเป็นการตอบสนองจากการที่ปาเลสไตน์ได้ต่อต้านอิสราเอล

วันที่ 27 มิ.ย. ทหารอิสราเอลหลายพันนายได้เคลื่อนพลเตรียมบุกฉนวนกาซา เพื่อกดดันให้กลุ่มหัวรุนแรงปาเลสไตน์ปล่อยตัวทหารวัยรุ่นอิสราเอลที่ถูกลักพาตัวไป จนกลายเป็นชนวนเพิ่มความรุนแรงในตะวันออกกลาง ทั้งนี้ สิบโทชาวอิสราเอลวัย 19 ปี ถูกจับไปเมื่อวันที่ 25 มิ.ย. ที่ผ่านมาในการโจมตีฐานทัพของทหารอิสราเอลบริเวณชายแดนฉนวนกาซา ทั้งนี้ อิสราเอลได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องของกลุ่มหัวรุนแรงปาเลสไตน์ 3 กลุ่ม ซึ่งรวมทั้งกลุ่มติดอาวุธของขบวนการฮามาส รัฐบาลปาเลสไตน์ เพื่อให้ปล่อยตัวสตรีและเด็กชาวปาเลสไตน์ทั้งหมดจากคุกอิสราเอล เพื่อแลกเปลี่ยนกับข้อมูลเกี่ยวกับทหารดังกล่าว (เดลินิวส์ 28062006)

วันที่ 29 มิ.ย. อิสราเอลได้ปฏิบัติการทางทหารเข้าไปในปาเลสไตน์เต็มตัว ที่เขตเวสต์ เบงก์ โดยจับกุมรมต. 8 คน และส.ส. 20 คนของรัฐบาลปาเลสไตน์ ภายใต้การนำของกลุ่มฮามาส พร้อมทั้งบุกเข้าฉนวนกาซา เพื่อกดดันอย่างเข้มข้นต่อปาเลสไตน์ให้ปล่อยตัวสิบโทกิลัด ชาลิต ส่วนศพของผู้ตั้งถิ่นฐานอิสราเอลคนหนึ่ง ซึ่งถูกกลุ่มมือปืนลักพาตัวไป ก็ถูกพบแล้วในเขตเวสต์เบงก์ ซึ่งยิ่งเพิ่มความตึงเครียดในวิกฤติการณ์ที่เลวร้ายที่สุดระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ ตั้งแต่กลุ่มหัวรุนแรงฮามาสเข้าบริหารปาเลสไตน์ในเดือนมี.ค. ที่ผ่านมา (เดลินิวส์ 30062006)

วันที่ 30 มิ.ย. ในรอบเดือนนี้มียางานความประทุพติมิชอบของกองทัพสหรัฐ เมื่อวันที่ 30 ก.ค. ทหารสหรัฐ 5 นายถูกสอบสวนกรณีข่มขืนหญิงอิรักและเผาทำลายทิ้งพร้อมฆ่าสมาชิกในครอบครัวอีกสามคน ซึ่งเหตุเกิดที่ทางตอนใต้ของ Mahmoudiya. นอกจากนี้เมื่อวันที่ 26 มิ.ย. ทหารสหรัฐ 2 นายถูกตั้งข้อกล่าวหาฆ่าพลเรือนอิรักเมื่อเดือนก.พ. เหตุเกิดบริเวณตะวันตกของเมือง Ramadi. และในกรณีการสังหารหมู่ Haditha รอกการพิสูจน์ของหน่วยสืบสวนนาวิกโยธินที่คาดว่าจะชี้ได้ว่าทหารสหรัฐได้ก่ออาชญากรรมหรือเกี่ยวข้องหรือไม่ (Aljazeera.com 26, 30062006)

เดือนกรกฎาคม

วันที่ 6 ก.ค. อิสราเอลเข้ายึดกาซาไว้ได้ หลังจากที่ยกกองกำลังออกไปเมื่อ 10 เดือนก่อน ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ออกโรงให้มีร่างมติที่ต้องการให้อิสราเอลถอนกองกำลังออกจากกาซาทันที และปล่อยตัวคณะรัฐมนตรีปาเลสไตน์ที่ถูกจับตัวไปเมื่อวันที่ 29 มิ.ย. ซึ่งสหรัฐถือว่าเป็นมติที่ “ลำเอียง” (manager online 06072006)

วันที่ 9 ก.ค. เกิดเหตุฆาตกรรมทางตอนใต้ของกรุงแบกแดด โดยมีมือปืนยิงใส่ผู้โดยสารเป็นเหตุให้ชาวซุน หนีตาย 40